

Projekt

**UCHWAŁA NR V/66/19
RADY GMINY OLSZTYN**

z dnia 4 czerwca 2019 r.

**w sprawie przyjęcia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Olsztyn na lata
2019-2025**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2019 r., poz. 506) oraz art. 16b i art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2018 r., poz. 1508 ze zm.)

Rada Gminy Olsztyn uchwala, co następuje:

§ 1.

Przyjmuje się Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Olsztyn na lata 2019-2025, która stanowi załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2.

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Olsztyn.

§ 3.

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Załącznik do uchwały Nr V/66/19
Rady Gminy Olsztyn
z dnia 4 czerwca 2019 r.

Strategia
Rozwiązywania Problemów
Społecznych
Gminy Olsztyn
na lata 2019-2025

SPIS TREŚCI

WSTĘP	5
I. CZĘŚĆ WPROWADZAJĄCA	7
1. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE TWORZENIA STRATEGII	7
1.1. PODSTAWY PRAWNE.....	7
1.2. PODSTAWY STRATEGICZNO-PROGRAMOWE	9
1.3. DOKUMENTY EUROPEJSKIE I KRAJOWE	9
II. CZĘŚĆ ANALITYCZNO-DIAGNOSTYCZNA	9
1. POWIERZCHNIA I POŁOŻENIE GMINY	9
2. ATUTY I CZYNNIKI OGRANICZAJĄCE ROZWÓJ	10
3. DEMOGRAFIA.....	11
4. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA I KOMUNIKACJA	13
5. GOSPODARKA	16
6. ZASOBY I WARUNKI MIESZKANIOWE	18
7. EDUKACJA I KULTURA	18
7.1. OŚWIATA I OPIEKA NAD DZIEĆMI.....	18
7.2. ŻYCIE KULTURALNE W GMINIE	21
8. OCHRONA ZDROWIA.....	24
9. SPORT, REKREACJA I TURYSTYKA	26
10. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE	32
11. POMOC SPOŁECZNA.....	34
12. SEKTOR POZARZĄDOWY	46
13. PROBLEMY SPOŁECZNE W OPINII ŚRODOWISKA LOKALNEGO.....	47
14. BEZROBOCIE	52
15. BEZDOMNOŚĆ	54
16. PROBLEMY UZALEŻNIEŃ I PRZEMOCY W RODZINIE	55
17. SYTUACJA DZIECKA.....	62
18. SYTUACJA OSÓB STARSZYCH.....	67
19. SYTUACJA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH	69
20. RÓWNOŚĆ SZANS KOBIEC I MĘŻCZYZN	72
21. ANALIZA SWOT	76
III. CZĘŚĆ PROGRAMOWA	84
1. MISJA	85
2. CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE, KIERUNKI DZIAŁAŃ	85
3. WDROŻENIE STRATEGII, MONITOROWANIE JEJ REALIZACJI, EWALUACJA.....	96
4. PROGNOZA ZMIAN	97
5. RAMY FINANSOWE	98
6. PROGRAMY I PROJEKTY	99
6.1. PROGRAMY	99
6.2. PROJEKTY	99
UWAGI KOŃCOWE	100
SPIS TABEL I WYKRESÓW	101

WSTĘP

Strategia rozwiązywania problemów społecznych stanowi lokalny element polityki społecznej państwa. Jest dokumentem, który określa oraz wyznacza cele strategiczne i działania, których wdrożenie powinno w znaczny sposób przyczynić się do rozwiązywania problemów społecznych.

Obowiązek tworzenia gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych wynika z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (t. j. Dz. U. z 2018r. poz. 1508 ze zm.), na mocy którego, do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

W myśl art. 16b cytowanej ustawy strategia winna zawierać w szczególności:

- 1) diagnozę sytuacji społecznej;
- 2) prognozę zmian w zakresie objętym strategią;
- 3) określenie:
  - a) celów strategicznych projektowanych zmian,
  - b) kierunków niezbędnych działań,
  - c) sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych,
  - d) wskaźników realizacji działań.

Niniejsza Strategia jest wieloletnim dokumentem programowym, który posiada ścisłą korelację z kluczowymi dokumentami planistycznymi na szczeblu lokalnym, regionalnym, krajowym oraz europejskim.

Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej w gminie Olsztyn, przeprowadzona na potrzeby opracowania dokumentu strategii, została oparta na badaniu, tj. danych pozyskanych z instytucji i organizacji działających w gminie bądź obejmujących zasięgiem działania jej mieszkańców, identyfikacji mocnych i słabych stron oraz szans i zagrożeń lokalnego systemu polityki społecznej (analiza SWOT), a także na analizie ankiet skierowanych do mieszkańców (radnych, sołtysów oraz losowo wybranych mieszkańców) i przedstawicieli funkcjonujących w gminie placówek oświatowych.

W ramach diagnozy analizie poddano takie obszary, jak: demografia; infrastruktura techniczna; komunikacja i transport; gospodarka; zasoby i warunki mieszkaniowe; edukacja i kultura; ochrona zdrowia; sport, rekreacja i turystyka; bezpieczeństwo publiczne; pomoc społeczna; sektor pozarządowy; bezrobocie; bezdomność; problemy uzależnień i przemocy w rodzinie; równość płci, sytuacja dziecka; sytuacja osób starszych i niepełnosprawnych.

Przeprowadzone badania ankietowe dotyczyły sytuacji społecznej w gminie, problemu równości szans kobiet i mężczyzn oraz sytuacji dziecka. Do analizy wykorzystano trzy rodzaje ankiet.

Respondentami ankiety odnoszącej się do sytuacji społecznej w gminie byli losowo wybrani mieszkańcy oraz osoby mające wpływ na kształt lokalnej polityki społecznej. W sumie do analizy wykorzystano 100 anonimowo wypełnionych arkuszy ankiet.

Wśród respondentów było 72 % kobiet i 28 % mężczyzn. Najliczniej reprezentowana była grupa wiekowa 31-40 lat (42 %). Następnie reprezentowane były grupy wiekowe 51- i więcej lat (25%) oraz 41-50 lat (21%). Najmniej liczną grupę stanowiły osoby w wieku 18-30 lat (12%). Biorąc pod uwagę poziom wykształcenia, najwięcej badanych posiadało wykształcenie wyższe (47%), najmniej liczną grupę stanowiły osoby legitymujące się wykształceniem podstawowym (2%).

W badaniu ankietowym, którego celem było poznanie opinii mieszkańców na temat problemu równości szans kobiet i mężczyzn oraz dyskryminacji ze względu na płeć, wzięło udział 100 osób, z których większość (72%) stanowiły kobiety, a pozostałe 28% stanowili mężczyźni. Wśród respondentów najliczniej reprezentowana była grupa wiekowa 31-40 lat (42%). Kolejną liczną grupę stanowiły osoby w wieku 51- i więcej lat (25%). Najmniej reprezentowane były grupy osób w wieku 41-50 (21%) oraz 18-30 lat (12%). Pod względem poziomu wykształcenia najliczniej reprezentowana była grupa osób z wykształceniem wyższym (49%). Następną grupę stanowiły osoby legitymujące się wykształceniem średnim (30%), pozostałe (14%) badanych posiadało wykształcenie zawodowe, policealne (5%), podstawowe (2%).

Osobna ankietka, która pomogła w dokonaniu analizy sytuacji dziecka w środowisku szkolnym i rodzinnym, została rozesłana do placówek oświatowych. Analizę tę przeprowadzono w 5 placówkach oświatowych. Ankiety zostały wypełnione przez pedagogów lub dyrektorów zatrudnionych w placówkach oświatowych gminy.

W opracowanym dokumencie można wyróżnić trzy zasadnicze części: **wprowadzającą**, która zawiera informacje na temat uwarunkowań zewnętrznych tworzenia strategii; **analityczno-diagnostyczną**, która zawiera informacje ogólne dotyczące gminy oraz diagnozę sytuacji społeczno-gospodarczej w gminie, i **programową**, która zawiera założenia polityki społecznej gminy na najbliższe lata ujęte w formie misji, celów strategicznych, celów operacyjnych i kierunków działań.

Strategia pozwoli na racjonalizację lokalnej polityki społecznej. Dokument określa misję oraz wyznacza cele strategiczne i działania, których wdrożenie powinno w znaczny sposób przyczynić się do rozwiązania wielu problemów społecznych i zminimalizować ich skutki. Strategia wskazuje na kluczowe trudności społeczne, z jakimi borykają się mieszkańcy Gminy

Olsztyn oraz ich potrzeby. Jest dokumentem, który wyznacza kierunki działań na rzecz niwelowania zjawisk społecznie niepożądanych. Strategia stanowi zatem podstawę do realizacji stosunkowo trwałych wzorów interwencji społecznych, które mają przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców, w szczególności tych, którzy są zagrożeni marginalizacją i wykluczeniem społecznym oraz doprowadzić do ich integracji społecznej. Strategia stanowi materiał wyjściowy do opracowania szczegółowych programów i projektów pomocy społecznej. Skuteczność wyznaczonych w niej działań pomocowych będzie zależała zarówno od posiadanych i pozyskanych przez gminę środków finansowych, jak i szerokiej, aktywnej i skoordynowanej współpracy przedstawicieli administracji samorządowej i partnerów społecznych, w tym organizacji pozarządowych.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych zorientowana jest na rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, wsparcia specjalistycznego realizowanego w formie indywidualnej jak i grupowej, rozwoju świadczeń rzeczowych oraz współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi zajmującymi się pomocą społeczną w gminie oraz instytucjami działającymi w szerszym obszarze polityki społecznej jak: edukacja, ochrona zdrowia, bezpieczeństwo publiczne, pomoc osobom starszym, niepełnosprawnym, zapobieganie wykluczeniu społecznemu. Tym samym przyjęcie Strategii, jej wdrożenie oraz monitoring i nadzór nad realizacją, a następnie ewaluacja pozwolą na rozwiązanie, czy chociaż częściowe ograniczenie uciążliwości problemów społecznych, które są obecne w życiu mieszkańców Gminy Olsztyn.

I. CZĘŚĆ WPROWADZAJĄCA

1. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE TWORZENIA STRATEGII

1.1. PODSTAWY PRAWNE

Jak wskazano na wstępie obowiązek opracowania strategii wynika z ustawy z dnia 12 marca 2014 o pomocy społecznej, gdzie działanie to zostało sklasyfikowane jako zadanie własne gminy o charakterze obowiązkowym. Poza wskazanym zapisem Strategia zgodna jest z założeniami polityki państwa, a także ustaw kompetencyjnych nakładających na administrację rządową oraz samorządową określone obowiązki. Działania określone w strategii opierają się na postanowieniach takich aktów prawnych jak:

- 1) ustawa z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 994 ze zm.);
- 2) ustawa z dnia 28 listopada 2003r. o świadczeniach rodzinnych (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 2220 ze zm.);

- 3) ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 670 ze zm.);
- 4) ustawa z dnia 4 listopada 2016r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 1860 ze zm.);
- 5) ustawa o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów (t.j. Dz. U. 2017 r. poz. 2092);
- 6) ustawa z dnia 13 czerwca 2003r. o zatrudnieniu socjalnym (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 217);
- 7) ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 998 ze zm.)
- 8) ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (t. j. Dz. U. z 2017 r. poz. 882 ze zm.);
- 9) ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 1065 ze zm.);
- 10) ustawa z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 1510 ze zm.);
- 11) ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 1137 ze zm.);
- 12) ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2015 r. poz. 1390);
- 13) ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2018r. poz. 1030 ze zm.);
- 14) ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 1832 ze zm.)
- 15) ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowaniu dzieci (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 2134);
- 16) ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 511 ze zm.),
- 17) ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (t.j. Dz. U. z 2017 r. poz. 180 ze zm.),
- 18) ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t.j. Dz. U. z 2016 r. poz. 239 ze zm.),
- 19) ustawa z dnia 4 lutego 2011 r. o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 603 ze zm.),
- 20) ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. – Prawo energetyczne (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 755 ze zm.),

1.2. PODSTAWY STRATEGICZNO-PROGRAMOWE

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Olsztyn jest dokumentem zgodnym z dokumentami strategicznymi i programowymi, które funkcjonują na poziomie europejskim, ogólnopolskim, wojewódzkim, powiatowym i gminnym. Dokumenty te tworzą warunki do podejmowania działań opartych na zasadzie pomocniczości państwa przy wykorzystaniu zasobów tkwiących w środowiskach lokalnych i aktywności środowisk zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym

1.3. DOKUMENTY EUROPEJSKIE I KRAJOWE

Poza obowiązującymi, krajowymi aktami prawnymi Strategia wpisuje się także w istniejące dokumenty programowe na poziomie europejskim, krajowym, wojewódzkim, powiatowym i gminnym, t.j:

- 1) Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu;
- 2) Wieloletnie Ramy Finansowe na lata 2014-2020;
- 3) Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2020;
- 4) Strategia Rozwoju Kraju 2020;
- 5) Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój;
- 6) Regionalny Program Operacyjny Województwa Śląskiego na lata 2014-2020;
- 7) Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2020+”;
- 8) Strategia Polityki Społecznej Województwa Śląskiego na lata 2006-2020;
- 9) Strategia Rozwoju Gminy Olsztyn na lata 2014- 2020.

II. CZĘŚĆ ANALITYCZNO-DIAGNOSTYCZNA

1. POWIERZCHNIA I POŁOŻENIE GMINY

Gmina Olsztyn jest gminą wiejską, położoną na Jurze Krakowsko - Częstochowskiej, na południowy wschód od Częstochowy. Zajmuje powierzchnię 109,1 km². Graniczy z gminami: Częstochowa, Mstów, Poraj, Poczesna, Janów, Żarki i Kamienica Polska.

W skład gminy wchodzi następujące miejscowości: Olsztyn, Biskupice, Bukowno, Krasawa, Kusięta, Przymiłowice, Skrajnica, Turów, Zrębice Pierwsze i Zrębice Drugie. Gmina liczy 11 sołectw: Biskupice, Biskupice Nowe, Bukowno, Krasawa, Kusięta, Olsztyn, Przymiłowice, Skrajnica, Turów, Zrębice Pierwsze i Zrębice Drugie.

Przez teren gminy przebiega droga krajowa oraz linia kolejowa Częstochowa – Kielce. Gmina położona jest na terenie Parku Krajobrazowego „Orlich Gniazd” i jego otuliny. Obszar gminy jest jednym z najbardziej malowniczych zakątków Jury Krakowsko – Częstochowskiej.

Ze względu na wyjątkowe walory środowiska przyrodniczego w 1953 na terenie gminy utworzono dwa rezerwaty przyrody: „Sokole Góry” i „Zielona Góra”, wchodzące w skład Parku Krajobrazowego „Orlich Gniazd”. „Sokole Góry” to drugi pod względem wielkości rezerwat przyrody na Wyżynie Krakowsko–Częstochowskiej i prawdziwy cud natury, który z porośniętymi buczyną dziesięcioma kopulastymi wzniesieniami i skalistymi masywami tworzy swoiste gniazdo górskie. W „Sokolich Górach” znajduje się kilkanaście jaskiń, m.in.: najgłębsza na Wyżynie jaskinia „Studnisko” (o gł. 77,5 m). Są też malownicze, ostańcowe wzgórza: Góra Zamkowa, Góry Towarne, Lipówki, Biakło. Góry Towarne to pomnik przyrody nieożywionej składający się z dwuszczytowych wzniesień, Gór Towarnych Małych i Dużych. Rozpościera się z nich wspaniała panorama na ruiny zamku w Olsztynie, Sokole Góry, Częstochowę. Najwyższym punktem jest Lisica – 349 m. n.p.m. Znaną atrakcją turystyczną Gór Towarnych są jaskinie: Towarna, Niedźwiedzia i Dzwonnica. Piękny jurajski krajobraz okolic Olsztyna zdobią również duże przestrzenie kamienistych nieużytków porośniętych jałowcem. W odsłoniętej ścianie morskiej „Kamieniołomu Kielniki” można podziwiać amonity, kraby, powłoki glonowe czy fragmenty jeżowców. Liczne szlaki turystyczne tworzące ponad dwustukilometrową sieć, pozwalają dotrzeć do wszystkich uroczych zakątków gminy. O atrakcyjności turystycznej okolicy świadczą również możliwości aktywnego spędzania wolnego czasu o każdej porze roku, a także szeroka oferta gastronomiczna, noclegowa i agroturystyczna. Korzystne położenie i wyjątkowe walory turystyczno–rekreacyjne powodują dynamiczny rozwój gminy, czyniąc ten teren bardzo atrakcyjnym miejscem dla mieszkańców, turystów i inwestorów.

Na terenie Gminy Olsztyn znajdują się również liczne budynki o znaczeniu historycznym wpisane do rejestru zabytków, tj. ruiny zamku w Olsztynie, Kościół Św. Jana Chrzciciela w Olsztynie, Kościół pw. Św. Idziego w Zrębicach, szopka olsztyńska, zabytkowy spichlerz oraz cmentarz wojenny.

2. ATUTY I CZYNNIKI OGRANICZAJĄCE ROZWÓJ

W przeprowadzonym na potrzeby niniejszego opracowania badaniu ankietowym zadano mieszkańcom gminy Olsztyn pytania pozwalające uzyskać opinie na temat atutów gminy, czynników, które ograniczają jej możliwości rozwojowe, a także działań, jakie należy podjąć, by uczynić ją bardziej przyjazną dla mieszkańców.

Na wstępie przedstawiciele środowiska lokalnego poproszono o wskazanie największych atutów gminy. Wypełniający ankietę najczęściej wymieniali unikatowe walory krajobrazowe, położenie geograficzne i komunikacyjne, atrakcje turystyczne, dbałość o środowisko. Respondenci docenili także zaplecze sportowe oraz dostęp do budynków użyteczności publicznej, urzędów, przedszkola, szkół oraz dużą liczbę sklepów i lokali usługowych.

Wśród wypowiedzi mieszkańców na temat czynników, które w największym stopniu ograniczają możliwości rozwojowe gminy, najczęściej pojawiała się mała liczba lokalnych zakładów pracy, brak środków finansowych na rozwój i inwestycje gminne oraz istniejące braki w infrastrukturze gminnej. Za równie istotną kwestię ankietowani uznali niedostateczne pozyskiwanie funduszy europejskich, a także niewystarczająco rozwiniętą bazę rekreacyjno-turystyczną.

Uczestnicy badania wskazywali również działania, jakie należy podjąć, aby gminę uczynić bardziej przyjazną dla mieszkańców. Za najważniejsze uznano rozwój i promocję turystyki (w tym rozbudowa bazy agroturystycznej, małej gastronomii, wytyczenie ścieżek rowerowych), budowę chodników i modernizację dróg, a także poprawę komunikacji autobusowej. Wśród niezbędnych do realizacji działań wymieniano również zajęcia dodatkowe dla dzieci i dorosłych w czasie ferii i wakacji, zapewnienie opieki przedszkolnej w czasie wakacji, budowę kanalizacji w Biskupicach, zwiększenie ilości parkingów, budowę basenu, budowę ścieżek rowerowych między Olsztynem a Kusiętami.

Podsumowując 57% badanych dobrze oceniło aktualne warunki życia mieszkańców, 29% udzieliło odpowiedzi – średnie, 13% badanych – bardzo dobre, 1% nie ma zdania w przedmiotowej sprawie.

3. DEMOGRAFIA

Na koniec 2018 r. gmina Olsztyn miała 8 063 mieszkańców, w tym 4 071 kobiet, które stanowiły 50,49% ogółu ludności. Gęstość zaludnienia w gminie wynosiła 74 osoby na km². W latach 2016-2018 liczba dzieci i młodzieży ulegała wahaniom, natomiast zarówno liczba osób w wieku produkcyjnym, jak i osób starszych systematycznie się zwiększała. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 1. Struktura wiekowa ludności gminy w latach 2016-2018

	2016	2017	2018
liczba osób w wieku przedprodukcyjnym	1 527	1 521	1 541
liczba osób w wieku produkcyjnym	5 060	5 017	4 956
liczba osób w wieku poprodukcyjnym	1 442	1 497	1 566
Ogółem	8 029	8 035	8 063

Dane Urzędu Gminy Olsztyn.

Sytuacja demograficzna kształtowana jest przez takie wskaźniki, jak przyrost naturalny który jest różnicą między liczbą urodzeń i zgonów oraz saldo migracji, która odbywa się

zarówno w ruchu wewnętrznym (na terenie kraju), jak i zagranicznym. Dane w tym zakresie odnoszące się do gminy Olsztyn przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 2. Ruch naturalny ludności gminy w latach 2016-2018

	2016	2017	2018
liczba urodzeń	94	88	85
liczba zgonów	86	99	94
przyrost naturalny	8	-11	-9

Dane Urzędu Gminy Olsztyn.

W analizowanym okresie liczba urodzeń w gminie Olsztyn spadła, natomiast liczba zgonów w poszczególnych latach była zmienna. Określany na podstawie przytoczonych danych przyrost naturalny w 2016 r. był korzystny, zaś w kolejnych dwóch latach zmienił się na ujemny, najwyższą wartość osiągając w 2016 r. (8 w 2016 r., -11 w 2017 r., -9 w 2018 r.).

Tabela 3. Ruch migracyjny ludności gminy w latach 2016-2018

	2016	2017	2018
zameldowania spoza gminy	224	224	253
w tym z zagranicy	0	0	1
wymeldowania poza gminę	176	218	225
w tym za granicę	1	0	0
saldo migracji ogółem	48	6	28

Dane Urzędu Gminy Olsztyn.

Na liczbę mieszkańców w gminie wpływał również ruch migracyjny. W analizowanym okresie migracje odbywały się głównie w ruchu wewnętrznym. Saldo migracji było dodatnie i ulegało wahaniom, najwyższą wartość osiągając w 2016 r. (48 - w 2016 r., 6 - w 2017 r., 28 - w 2018 r.).

Z analizy danych statystycznych dotyczących sytuacji demograficznej gminy wynika, że udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w latach 2016 - 2018 systematycznie wzrastał. Wynosił on odpowiednio: 17,96 %, 18,63% i 19,42%. Zaobserwowano tendencję starzenia się społeczeństwa, co wymusza zmiany organizacyjne w funkcjonowaniu rodzin zobligowanych moralnie i prawnie do opieki nad członkiem rodziny,

ale też jest istotną przesłanką do reorganizacji lokalnego rynku usług społecznych, z uwagi na konieczność dostosowania tych usług do potrzeb osób niesamodzielnych, starszych, niepełnosprawnych i wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu.

4. INFRASTRUKTURA TECHNICZNA I KOMUNIKACJA

Poziom infrastruktury w gminie Olsztyn jest zróżnicowany. Dobrze rozwinięta jest sieć wodociągowa, wszystkie miejscowości posiadają wodociągi, które zapewniają dostawę wody. W 2018 r. długość tej sieci wynosiła 91,95 km.

Obszar gminy leży w obrębie dorzecza Warty, która płynie wzdłuż zachodniej granicy wyżyny jurajskiej.

Obszar jurajski charakteryzuje niedobór wód powierzchniowych spowodowany ciągłym wsiąkaniem wody opadowej i wydostającej się z warstw wodonośnych w skrasowiące wapienie i korytarze jaskiń. Doliny są suche, a wody opadowe często wykorzystują leje krasowe, aby zasilić zbiornik wód podziemnych.

Teren gminy ubogi jest w wody powierzchniowe, występuje kilka małych stawów, których wielkość zmienia się w zależności od ilości opadów.

Źródłem zaopatrzenia gminy Olsztyn w wodę jest wielootworowe ujęcie wody podziemnej eksploatowane przez Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Okręgu Częstochowskiego SA w Częstochowie, do eksploatacji oddane zostało w 1987 roku. W skład ujęcia wchodzi: stacja pomp i dezynfekcji zlokalizowana w miejscowości Olsztyn przy ulicy Mstowskiej 53, a także 9 studni głębinowych rozmieszczonych w 3 rejonach eksploatacji: Kusięta, Olsztyn, Lipówki. Studnie odwiercono w skałach wapiennych wieku górnojurajskiego. Eksploatowany jest poziom wodonośny jury górnej, w którym to stale uczestnicząca w cyklu hydrologicznym woda, wypełniając w wapieniach pustki skalne (szczeliny, kawerny, uskoki), tworzy pod powierzchnią ziemi naturalny, szczelinowo-krasowy zbiornik gromadzący wody podziemne. Zbiornik ten nazywany przez hydrogeologów Głównym Zbiornikiem Wód Podziemnych nr 326 (GZWP 326) spełniając w skali kraju bardzo wysokie kryteria ilościowe i jakościowe, stanowi podstawowe źródło zaopatrzenia w wodę pitną aglomeracji częstochowskiej.

Oczyszczalnia ścieków w miejscowości Olsztyn to instalacja typu SUPERBOS, wykorzystująca technologię strefowego osadu czynnego, złożona z dwóch modułów o przepustowości 200 i 700 m³/dobę. Długość sieci kanalizacyjnej wynosi 52,7 km.

Odpady z terenu gminy Olsztyn unieszkodliwiane są na składowisku zarządzanym przez Częstochowskie Przedsiębiorstwo Komunalne Sp. z o. o., mieszczącym się w Sobuczynie, ul. Konwaliowa 1, 42-263 Wrzosowa, w gminie Poczesna.

Gmina Olsztyn nie posiada własnego składowiska odpadów komunalnych. Uwarunkowane jest to walorami krajobrazowymi. Dominujący obszar gminy zajmuje Park

Krajobrazowy „Orlich Gniazd” oraz jego otulina. Na terenie Parku Krajobrazowego zabrania się realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.

Wywozem i składowaniem odpadów gminnych zajmuje się firma P.H.U. PAVER z siedzibą we Włoszczowie. Firma zapewnia pełną gamę usług komunalnych, tj. odbiór odpadów komunalnych oraz ponadgabarytowych, odbiór elektroodpadów, odpadów przemysłowych, wywóz gruzu, wynajem kontenerów na odpady remontowo- budowlane, wypożyczenie zsyków na gruz, sprzedaż pojemników, kontenerów, worków. Dużym atutem przedsiębiorstwa jest ekologiczne podejście do zagospodarowania odpadów komunalnych. Liczba mieszkańców Gminy Olsztyn korzystających z wywozu nieczystości to w 2016 r. - 7.427 osób, w 2017 r. – 7.431 osób, w 2018 r. – 7.415 osób. Ponadto, Gmina Olsztyn zorganizowała dla mieszkańców specjalny Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK), umiejscowiony przy Oczyszczalni Ścieków na ul. Storczykowej 20 w Olsztynie – Odrzykoniu.

Olsztyn położony jest w odległości ok. 12 km od miasta powiatowego Częstochowa. Od centrum Katowic („stolicy” regionu śląskiego) gminę dzieli dystans ok. 78 km. Sieć dróg na terenie gminy stanowią drogi powiatowe i gminne. Długość dróg publicznych w gminie wynosi ogółem 132 km (w tym ok. 81 km dróg gminnych).

Gmina Olsztyn jest dogodnie położona pod względem dostępności do układu komunikacyjnego. Przez jej teren przebiega droga krajowa Nr 46.

Gmina zapewnia komunikację zbiorową – obsługę świadczy PKS Częstochowa S.A., Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacyjne w Częstochowie sp. z o.o. Ponadto usługi w zakresie przewozu osób realizują prywatni przewoźnicy, w tym UNIMETAL, MATBUS, S&D Szecówka.

Przez teren gminy przebiega linia kolejowa Kielce-Częstochowa. Stacje kolejowe znajdują się w miejscowościach Turów i Kusięta.

Dobre połączenia komunikacyjne posiadają mieszkańcy miejscowości: Biskupice, Olsztyn, Zrębice, Kusięta, Skrajnica. Trudności komunikacyjne odczuwają mieszkańcy miejscowości: Turów, Bukowno.

Dane szczegółowe na temat infrastruktury technicznej w gminie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 4. Infrastruktura techniczna w gminie w 2018 r.

sieć wodociągowa	
długość czynnej sieci wodociągowej (w km)	91,95
liczba ludności korzystającej z sieci wodociągowej	8 040
sieć kanalizacyjna	
długość czynnej sieci kanalizacyjnej (w km)	52,7
liczba ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej	4 808

oczyszczalnie ścieków	
liczba oczyszczalni ścieków (przydomowych)	0
liczba ludności obsługiwanej przez oczyszczalnie ścieków	8040
sieć drogowa	
długość dróg publicznych w gminie (w km)	132
w tym długość dróg gminnych (w km)	81

Dane Urzędu Gminy Olsztyn.

Uzupełniając dane odnoszące się do infrastruktury technicznej, warto przedstawić informacje na temat najważniejszych inwestycji, jakie zrealizowano w gminie w ostatnich latach. Inwestycje te, poza sferą techniczną, obejmowały obszar edukacji, sportu i rekreacji.

Najważniejsze inwestycje w Gminie Olsztyn zrealizowane w latach 2016-2018:

- Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Przymiłowice,
- Przebudowa dróg gminnych w Olsztynie stanowiących połączenie drogi krajowej nr 46 z drogi powiatową 1065 S – ciąg ulic: Sobieskiego, Jodłowej, Szkolnej, odcinków ul. 3 Maja i Małej,
- Przebudowa dróg gminnych w Olsztynie stanowiących połączenie drogi krajowej nr 46 z drogą powiatową 1065 S – ulica Polna w Olsztynie,
- Poprawa dostępu do e-usług publicznych w gminie Olsztyn,
- Termomodernizacja budynku użyteczności publicznej w gminie Olsztyn – budynku OSP w Zrębicach i Przymiłowicach,
- Budowa remizy OSP w Kusiętach,
- Wymiana pokrycia dachu budynku Szkoły Podstawowej w Biskupcach,
- Budowa boiska wielofunkcyjnego oraz remont budynku gospodarczego – zaplecza sportowego boiska na terenie Szkoły Podstawowej w Olsztynie,
- Budowa oświetlenia ulicznego przy ul. Leśnej w Olsztynie. Budowa oświetlenia ulicznego przy ul. Cichej w Olsztynie. Budowa oświetlenia chodnika przejścia dla pieszych w ciągu DK 46 w Olsztynie-Odrzykoniu,
- Budowa urządzeń wodnych i pobór wód podziemnych na potrzeby nawadniania boiska sportowego w Olsztynie ul. Zielona 70,
- Przebudowa dróg gminnych w Olsztynie stanowiących połączenie drogi krajowej nr 46 z drogą powiatową 1043 S – przebudowa ciągu ulic: Asnyka, Niedźwiedzia, Norwida,
- Budowa kanalizacji sanitarnej w miejscowości Skrajnica,
- Budowa drogi gminnej Turów-Podgrabie,
- Budowa boiska wielofunkcyjnego przy Szkole Podstawowej w Turowie,
- Rozbudowa oddziału przedszkolnego w Zrębicach,

- Budowa drogi gminnej w Olsztynie ul. Paprociowa,
- Budowa drogi gminnej w Biskupicach ul. Spokojna,
- Budowa ścieżki rowerowej i chodnika w Przymiłowicach,
- Modernizacja oświetlenia zewnętrznego w gminie Olsztyn,
- Budowa jednostronnego chodnika wraz z odwodnieniem w ciągu drogi powiatowej nr 1042 S w Kusiętach,
- Przebudowa dróg w Gminie Olsztyn łączących miejscowości Przymiłowice-Turów ulice: Rycerska, Południowa, Piastowska,
- Budowa drogi gminnej z wyznaczeniem szlaku rowerowego na odcinku od stacji paliw w Odrzykoniu do zabudowy Olsztyna,
- Zagospodarowanie terenu przy remizie OSP w Zrębicach,
- Zakup samochodu ratowniczo-gaśniczego dla OSP Olsztyn,
- Budowa Domu Ludowego w Skrajnicy,
- Budowa bieżni wokół boiska sportowego przy ul. Zielonej w Olsztynie.

5. GOSPODARKA

Ponad połowę powierzchni gminy, ok. 53 km², tj. ok. 48% stanowią grunty leśne oraz grunty zadrzewione i zakrzewione, natomiast ok. 49 km², tj. ponad 45% ogółu obszaru gminy zajmują użytki rolne, z czego przeważają grunty rolne. Poniższa tabela przedstawia strukturę gruntów w gminie.

Tabela 5. Użytki rolne, lasy i grunty leśne

powierzchnia gminy ogółem (w ha)	10 910
powierzchnia użytków rolnych ogółem (w ha)	4862
powierzchnia lasów i gruntów leśnych (w ha)	5279
powierzchnia pozostałych gruntów i nieużytków	769

Dane Urzędu Gminy Olsztyn.

Na Wyżynie Częstochowskiej na wapieniach skalistych jury górnej wytworzyły się rędziny wapienne, czyli gleby płytkie, suche, nierzadko szkieletowe, które łatwo ulegają erozji. Doliny rzek i potoków wypełniają żyzne gleby - mady piaszczyste. Na terenach, gdzie oddziaływał lodowiec, przeważają gleby bielicowe wytworzone z różnych rodzajów piasków, glin i utworów pyłowych. W związku z powyższym na terenie gminy Olsztyn występują gleby

klasy III, IV, V, VI. Na użytkach rolnych uprawiane są przede wszystkim zboża, wśród których dominuje pszenica, żyto, natomiast w następnej kolejności uprawiane są łubin oraz ziemniaki. Do najliczniejszych zwierząt gospodarczych utrzymywanych przez gospodarstwa rolne zalicza się przede wszystkim bydło oraz trzodę chlewną.

Rolnictwo nie stanowi głównego źródła utrzymania mieszkańców gminy. Struktura własnościowa jest rozdrobniona, większość pól podzielona jest na długie, ale wąskie pasy. Średnie gospodarstwo w gminie ma powierzchnię 3,2 ha. Produkcja rolna przeznaczona jest praktycznie na potrzeby własne rolników. Brak jest gospodarstw specjalizujących się w jakiejś dziedzinie produkcji rolniczej, czy zwierzęcej.

Na terenie Gminy Olsztyn występuje następujący drzewostan: buk, dąb, grab, sosna, świerk, jawor, jodła, brzoza. Najczęściej można spotkać lasy mieszane z bukiem, świerkiem i dębem. Występują również tereny leśne zbliżone składem do zespołów naturalnych, takich jakie istniały przed zmianami dokonanymi przez człowieka. Są to zespoły buczyny karpackiej porastające szczytowe partie wzgórz, lasy dębowo - grabowe oraz rozległe bory sosnowe. Najczęściej spotykane krzewy to: leszczyna, szakłak, tarnina, kruszyna (*Frangula alnus*), trzmielina, malina i jeżyna. Typowym i pięknym jurajskim widokiem są duże przestrzenie kamienistych nieużytków z rzadka porośnięte jałowcem.

Rolnictwo w gminie Olsztyn schodzi na dalszy plan rozwoju gminy. Powstają natomiast gospodarstwa agroturystyczne, które dzięki atrakcyjnej lokalizacji mają dobre warunki do przyjmowania turystów chętnie odwiedzających gminę Olsztyn.

Dane szczegółowe na temat podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na terenie gminy w latach 2016-2018 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 6. Indywidualna działalność gospodarcza mieszkańców gminy w latach 2016-2018

	2016	2017	2018
liczba podmiotów gospodarczych w ewidencji gminnej (wg stanu na koniec roku)	404	354	329

Dane Urzędu Gminy Olsztyn.

W latach 2016-2018 liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących w gminie Olsztyn systematycznie malała: w 2016 r. – 404 podmioty, w 2017 r. – 354 podmioty, natomiast w 2018 r. - 329 podmiotów gospodarczych.

6. ZASOBY I WARUNKI MIESZKANIOWE

Zasoby i warunki mieszkaniowe ludności determinują jakość ich życia. Niejednokrotnie zakreślają również granice możliwości realizowania własnych aspiracji życiowych. Poniższa tabela przedstawia szczegółowe dane na temat mieszkań w gminie Olsztyn, liczby izb mieszkalnych i powierzchni użytkowej mieszkań w latach 2016-2018. W tabeli wyodrębniono również dane na temat mieszkań komunalnych.

Tabela 7. Zasoby mieszkaniowe w gminie w latach 2016-2018

	2016	2017	2018
liczba mieszkań komunalnych	5	5	5
liczba izb w mieszkaniach komunalnych	13	13	13
łączna powierzchnia użytkowa mieszkań komunalnych (w m ²)	185	185	185
przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania komunalnego (w m ²)	37	37	37
łączna liczba osób mieszkających w mieszkaniach komunalnych	7	7	6
przeciętna pow. użytkowa mieszkania komunalnego na 1 osobę (w m ²)	5,3	5,3	6,2

Dane Głównego Urzędu Statystycznego i Urzędu Gminy w Olsztynie.

W analizowanym okresie liczba mieszkań komunalnych będących w zasobach mieszkaniowych gminy utrzymywała się na takim samym poziomie (po 5 w każdym roku), podobnie liczba izb w mieszkaniach komunalnych, łączna powierzchnia użytkowa mieszkań komunalnych (185 m²), przeciętna powierzchnia użytkowa jednego mieszkania komunalnego (po 37 m²) i przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania komunalnego przypadająca na jedną osobę (2016 r. - 5,3 m², 2017 r. - 5,3 m², 2018 r. - 6,2 m²).

7. EDUKACJA I KULTURA

7.1. OŚWIATA I OPIEKA NAD DZIEĆMI

W gminie Olsztyn funkcjonują następujące placówki oświatowe:

- Szkoła Podstawowa w Olsztynie
- Szkoła Podstawowa w Biskupicach
- Szkoła Podstawowa w Zrębicach
- Szkoła Podstawowa w Turowie
- Szkoła Podstawowa w Kusietach
- Gminne Przedszkole w Olsztynie

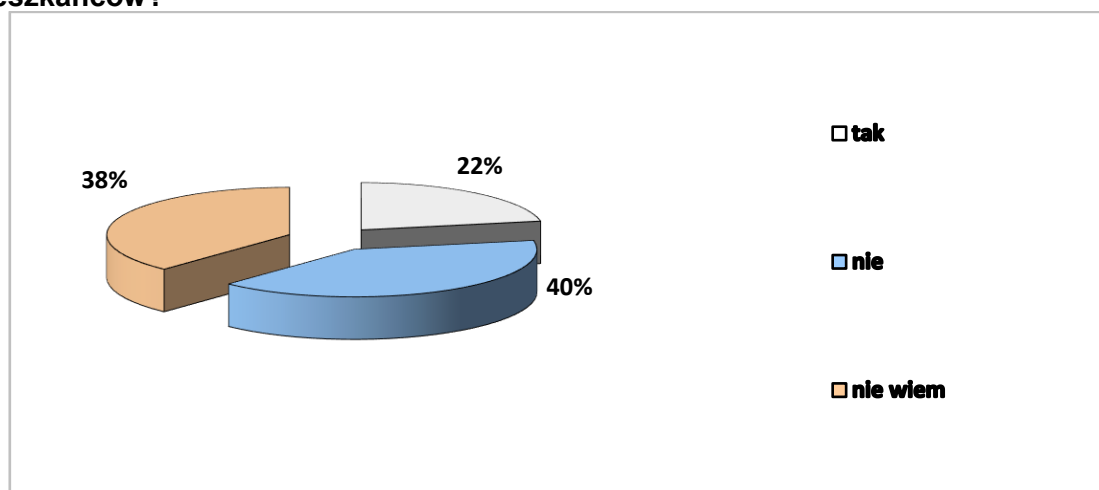
Tabela 8. Placówki wychowania przedszkolnego i szkolnego w gminie w roku szkolnym 2018/2019

typ placówki	liczba placówek	liczba dzieci, uczniów wg stanu na dzień 30.09.2018r.	liczba nauczycieli wg stanu na dzień 31.12.2018r.
Szkoły podstawowe (w tym oddziały gimnazjalne do 31.08.2019r.)	5	782	90
w tym oddziały przedszkolne w szkołach	5	106	5
Przedszkola	1	176	14

Dane Urzędu Gminy Olsztyn.

Ponadto na terenie gminy funkcjonuje Klub dziecięcy zapewniający opiekę nad dziećmi do lat 3. Klubu dziecięcy może zapewnić opiekę dla 15 dzieci.

Dane pozyskane z badania ankietowego pozwoliły poznać opinie mieszkańców gminy na temat zaspokajania potrzeb w zakresie opieki nad dziećmi do lat 3 i opieki przedszkolnej, jakości oferty edukacyjnej szkół oraz atrakcyjności i jakości oferty kulturalnej w gminie, a także istniejących deficytów w tych obszarach. Poniższy wykres ilustruje rozkład odpowiedzi na pytanie dotyczące oferty opieki nad dziećmi do lat 3 na terenie gminy.

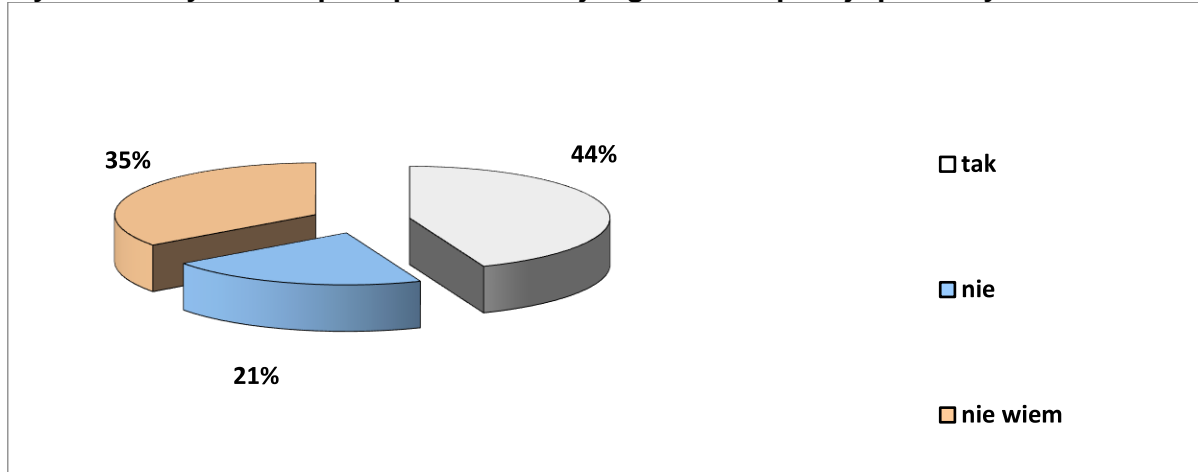
Wykres 1. Czy oferta opieki nad dziećmi do lat 3 w gminie zaspokaja potrzeby mieszkańców?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Większość ankietowanych (40%) stwierdziła, że oferta opieki nad dziećmi do lat 3 nie zaspokaja potrzeb w tym zakresie. Przeciwnego zdania było 22% respondentów. Trudności z odpowiedzią na to pytanie miało 38% badanych.

Kolejne wykresy ilustrują rozkład odpowiedzi na pytania dotyczące opieki przedszkolnej i jakość oferty edukacyjnej szkół w gminie.

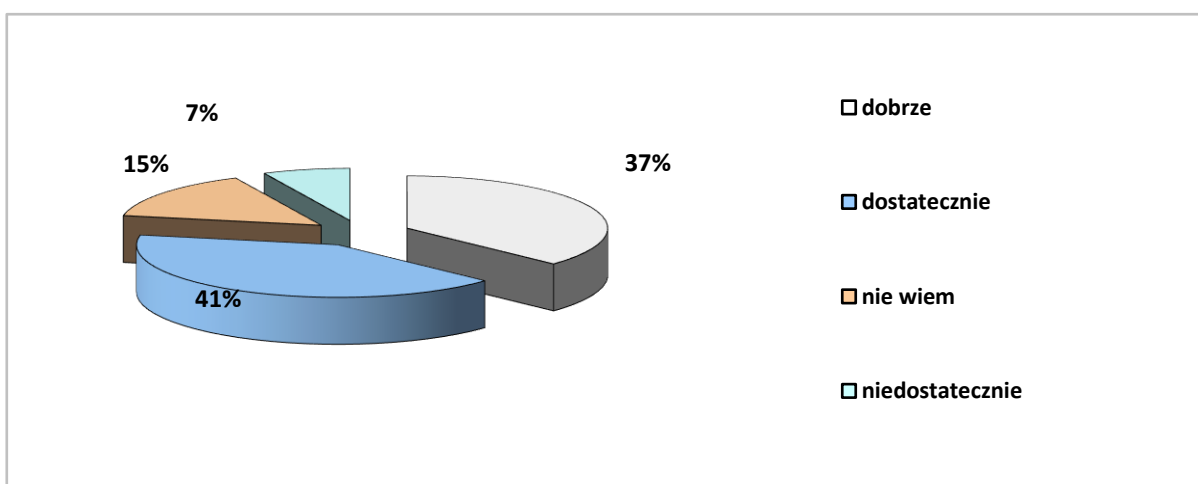
Wykres 2. Czy oferta opieki przedszkolnej w gminie zaspokaja potrzeby mieszkańców?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Według 44% ankietowanych oferta opieki przedszkolnej w gminie zaspokaja potrzeby mieszkańców. Jednocześnie 21% respondentów oceniło ją negatywnie. Opinii w tej kwestii nie wyraziło 35% respondentów.

Wykres 3. Jak Pani/Pan ocenia ofertę edukacyjną szkół w gminie?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Oferta edukacyjna szkół w gminie została oceniona w następujący sposób: 37% ankietowanych uznało ją za dobrą, a kolejne 41 % respondentów określiło ją jako dostateczną. Zdania w tej sprawie nie miało 15% pytanym. Natomiast 7% ankietowanych uznało ofertę edukacyjną szkół w Gminie Olsztyn za niedostateczną.

Z kolei w odpowiedzi na pytanie o deficyty w zakresie placówek oświatowych, kół zainteresowań lub zajęć dydaktycznych czy wychowawczych, uczestnicy badania wskazywali przede wszystkim potrzeby utworzenia kółek zainteresowań, żłobka, świetlic, przedszkoli oraz gimnastykę korekcyjną. Ankietowani postulowali także o zajęcia sportowe, zajęcia w czasie wolnym od zajęć szkolnych, dyżur przedszkola w okresie całych wakacji, przedłużenie godzin pracy przedszkola w oddziałach gminnych oraz wyjazdy na basen miejski.

7.2. ŻYCIE KULTURALNE W GMINIE

Działalnością kulturalną w gminie zajmuje się głównie Gminny Ośrodek Kultury w Olsztynie oraz Gminna Biblioteka Publiczna w Olsztynie.

Gminny Ośrodek Kultury w Olsztynie jest instytucją kultury nastawioną na animację środowiska lokalnego i edukację kulturalną dzieci, młodzieży i dorosłych. Wielokierunkowa działalność ma na celu dotarcie do jak największej grupy odbiorców i zaangażowanie ich do aktywnego uczestnictwa w kulturze. Uczestnicy zajęć mogą rozwijać swoje talenty artystyczne, realizować własne zainteresowania, uczestniczyć w konkursach i przeglądach na szczeblu gminnym, regionalnym, wojewódzkim i ogólnopolskim. Do podstawowych zadań Gminnego Ośrodka Kultury należy w szczególności edukacja kulturalna i wychowanie przez sztukę. Od lat współpracując z różnymi instytucjami z kraju, regionu i gminy, Gminny Ośrodek Kultury w Olsztynie jest organizatorem imprez adresowanych do całych rodzin, imprez edukacyjnych i rozrywkowych: koncertów kolęd i pieśni patriotycznej w kościołach, spotkań z ciekawymi ludźmi, wieczorów autorskich, konkursów recytatorskich, plastycznych, piosenki przedszkolnej, koncertów muzyki instrumentalnej, wystaw malarskich, twórczości ludowej, koncertów letnich i festynów, marszobiegu, przeglądu piosenki ludowej, przeglądu twórczości abstynenckiej, turniejów szachowych, wycieczek krajoznawczych, zajęć świetlicowych opiekuńczo-wychowawczych. Do najważniejszych imprez zorganizowanych przez ośrodek kultury w 2018 r. należały:

- Koncert kolęd i pastorałek w wykonaniu chóru im. Zygmunta Krasińskiego ze Złotego Potoku,
- Spotkanie Noworoczne Wójta Gminy Olsztyn,
- Wystawa rysunku i litografii - kolekcja obrazów dr hab. prof. Krystyny Sz wajkowskiej,
- Warsztaty komputerowe - dla osób 50+ bez kompetencji komputerowych,
- XXIII Gminny Konkurs Recytatorski,
- Wystawa motyli – wystawa znanego entomologa i kolekcjonera Jan Bieńkowski z Częstochowy,

- XXVIII Gminny Konkurs Piosenki Przedszkolnej,
- XV Międzygminny Przegląd Zespołów Kół Gospodyń Wiejskich, Zespołów Ludowych i Folklorystycznych Gmin Dąbrowa Zielona, Janów, Mstów, Olsztyn i Przyrów,
- XVII Regionalny Konkurs na tradycyjne ozdoby bibułkowe Kwiaty - pod patronatem Wójta Gminy Olsztyn,
- XXIII Marszobieg Na Jurajskim Szlaku,
- Festyn rodzinny w ogrodach plebańskich,
- XXIX Galeria Letnia - wystawa prac artystów zrzeszonych w Częstochowskim Stowarzyszeniu Plastyków im. Jerzego Dudy- Gracza,
- XXII Ogólnopolski Jurajski Turniej Szachów Szybkich P-15,
- XXVII Ogólnopolski Przegląd Abstynenckiej Twórczości Artystycznej Zamczysko 2018,
- Niepodległa dla wszystkich – to hasło 26 edycji Europejskich Dni Dziedzictwa w Polsce. Od 10 lat w ramach tego święta uczestnicy przemierzają szlak Drózek św. Idziego.
- Jaka Jura - konferencja pt. „JURA IDEI” - Jak promować region Orlich Gniazd, Turystyka a przyroda i architektura,
- Dzień Białej Laski - obchody Międzynarodowego Dnia Niewidomych przez koło Ziemskie Polskiego Związku Niewidomych w Częstochowie,
- Obchody 100. rocznicy Odzyskania przez Polskę Niepodległości,
- XX Bal Sylwestrowy Pod Gwiazdami.

Gminny Ośrodek Kultury w Olsztynie jest miejscem spotkań i twórczej samorealizacji. Gminny Ośrodek Kultury podejmuje delegacje pracowników kultury, delegacje z zaprzyjaźnionych miast polskich oraz delegacje zagraniczne. Różnorodna oferta kulturalna umożliwia częsty i bezpośredni kontakt z mieszkańcami gminy i turystami. Pozwala to realizować zamierzone cele wychowawcze, kulturotwórcze i edukacyjne.

W Gminnym Ośrodku Kultury w Olsztynie organizowane są nieodpłatnie następujące zajęcia dla dzieci i młodzieży uczącej się w wieku od 3 do 22 lat:

- zajęcia muzyczno-ruchowe
- zajęcia wokalne
- zajęcia tańca nowoczesnego
- zajęcia plastyczne
- nauka gry na instrumentach dętych drewnianych, dętych blaszanych, perkusji, gitarze keyboardzie.

Gminna Biblioteka Publiczna w Olsztynie służy rozwijaniu i zaspokajaniu potrzeb czytelniczych społeczeństwa jak również do upowszechniania wiedzy i rozwoju kultury w rejonie. Do szczegółowego zakresu działań biblioteki należy gromadzenie, opracowywanie i przechowywanie materiałów bibliotecznych. Biblioteka gminna jest w pełni zautomatyzowana przy wykorzystaniu programów bibliotecznych (automatyczna obsługa czytelników). Biblioteka

działa w celu zachowania dziedzictwa narodowego, organizując i zapewniając dostęp do zasobów dorobku nauki i kultury polskiej oraz światowej. Służy rozwijaniu i zaspokajaniu potrzeb czytelniczych i informacyjnych społeczności lokalnej.

Biblioteka świadczy następujące usługi:

- wypożyczanie woluminów do domu
- udostępnianie zbiorów w czytelni (na miejscu) – 6 stanowisk
- prowadzenie lekcji bibliotecznych dla szkół i przedszkoli według potrzeb
- udzielanie informacji bibliotecznej, bibliograficznej i katalogowej
- zapewnia dostęp do komputerów i Internetu

Tabela 9. Struktura osób korzystających z biblioteki i wielkość księgozbioru w latach 2016-2018

	2016	2017	2018
liczba osób aktywnie korzystających z biblioteki	648	673	661
liczba woluminów	11 736	11 624	11 648

Dane Gminnej Biblioteki Publicznej w Olsztynie.

Ofertą biblioteki objętych było 661 osób aktywnie korzystających, księgozbiór biblioteki to 11.648 woluminów (stan na dzień 31.12.2018 r.).

Ponadto na terenie gminy w latach 2014/2015 para mieszkańców odrestaurowała jeden z najstarszych, drewnianych domów w Olsztynie – Chatę na Zakolu. Chatę, zbudował dziadek właścicielki na przełomie XIX i XX wieku. Właściciele zainspirowani oryginalnym wystrojem wnętrza sprzed ponad stu lat, starali się odwzorować starodawny klimat miejsca.

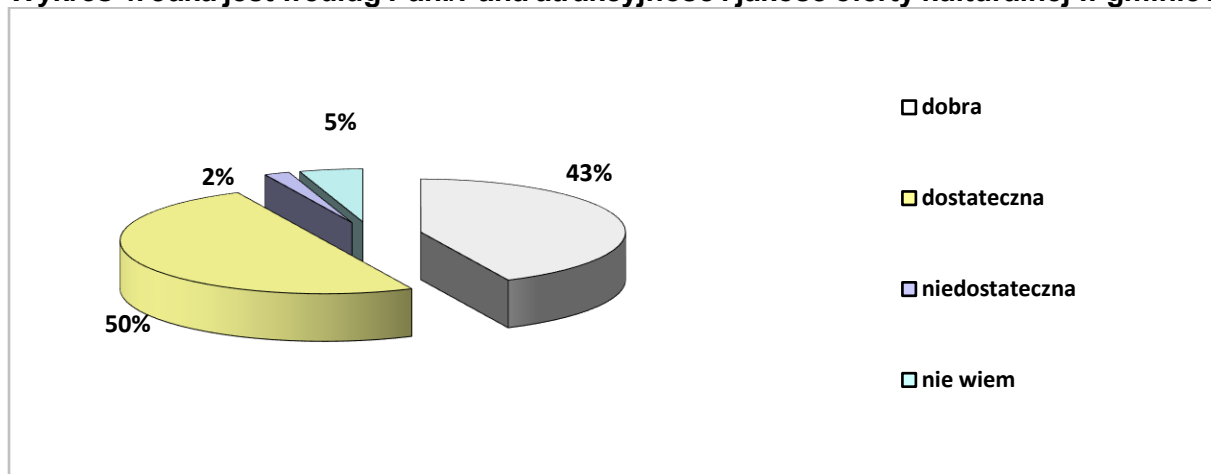
Warto wspomnieć iż od 2010 r. w Olsztynie działa Galeria Sztuki Arche, w której odbywają się m.in. autorskie prezentacje prac Krystyny Szwałkowskiej, warsztaty graficzne, wernisaże, spotkania autorskie i kameralne koncerty.

O kultywowanie regionalnych tradycji dbają również członkowie Gminnego Koła Gospodyń Wiejskich, Klubu Aktywności Lokalnej oraz młodzi artyści Koła Regionalnego, działającego przy Szkole Podstawowej w Olsztynie. W swojej działalności dbają o dziedzictwo kulturowe regionu, przekazując tradycje: kulinarne, rękodzieła artystycznego, folkloru i obrzędów świątecznych. Od 2010 r. w gminie działa Młodzieżowa Orkiestra Dęta. Orkiestra Dęta w Olsztynie ma własną pieczęć. W swojej symbolice zawiera nuty, będące odzwierciedleniem muzycznym oraz nazwą identyfikującą. Dzieci i młodzież spotykają się systematycznie, zajęcia odbywają się w trybie indywidualnym i grupowym.

Na pytanie dotyczące atrakcyjności i jakości oferty kulturalnej 50 % respondentów odpowiedziało, że jest ona dostateczna, a kolejne 43% badanych przyznało, że jest dobra. Jednocześnie 2% ankietowanych stwierdziło, że jest ona niedostateczna, natomiast 5% pytanych nie miał zdania w tej sprawie. Rozkład odpowiedzi na temat oferty kulturalnej w gminie ilustruje poniższy wykres.

Wykres 4. Jaka jest według Pani/Pana atrakcyjność i jakość oferty kulturalnej w gminie?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Wskazując placówki kulturalne lub formy zajęć artystycznych, których w gminie brakuje, bądź do których dostęp jest utrudniony, ankietowani wymieniali kluby i świetlice dla młodzieży, zajęcia taneczne, zajęcia plastyczne, zajęcia muzyczne. Postulowano także o wszelkie rozwijające zainteresowania dzieci oraz kółka zainteresowań i zajęcia sportowe (pływanie), jak również zajęcia techniczno-naukowe.

8. OCHRONA ZDROWIA

Zadania służby zdrowia w gminie Olsztyn realizuje głównie Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Przychodnia Lekarska B. Malina w Olsztynie, Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Przychodnia Lekarska B. Malina w Zrębicach, Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Przychodnia Zamkowa AMICUS, które zapewniają m.in. podstawową opiekę zdrowotną, opiekę lekarza rodzinnego, poradnictwo specjalistyczne (neurolog, ginekolog, okulista) i medycyny pracy. Ponadto w Olsztynie działa Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej Zakład Ortopedyczno – Rehabilitacyjny im. Jana Pawła II. Dodatkowo prowadzona jest prywatna praktyka stomatologiczna. Gmina charakteryzuje się niedostatecznym dostępem do usług medycznych, w tym do przychodni specjalistycznych. W przypadku specjalistycznych porad lub zabiegów mieszkańcy muszą korzystać z usług medycznych w większych ośrodkach miejskich, przede wszystkim w Częstochowie.

Zapotrzebowanie mieszkańców gminy na środki farmaceutyczne zapewniają dwie apteki oraz punkt apteczny:

- Apteka „Na rynku” Olsztyn, ul. Karlińskiego 1,
- Apteka „Pod Zamkiem” Olsztyn, ul. Żwirki i Wigury 2,
- Punkt apteczny, Zrębice Pierwsze, ul. Główna 137

Dane na temat zakładów opieki zdrowotnej i aptek w gminie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 10. Zakłady opieki zdrowotnej, prywatne praktyki lekarskie i apteki w gminie w 2018 r.

typ placówki	liczba placówek
zakłady opieki zdrowotnej ogółem	4
apteki i punkty apteczne – łącznie	3

Dane Urzędu Gminy Olsztyn.

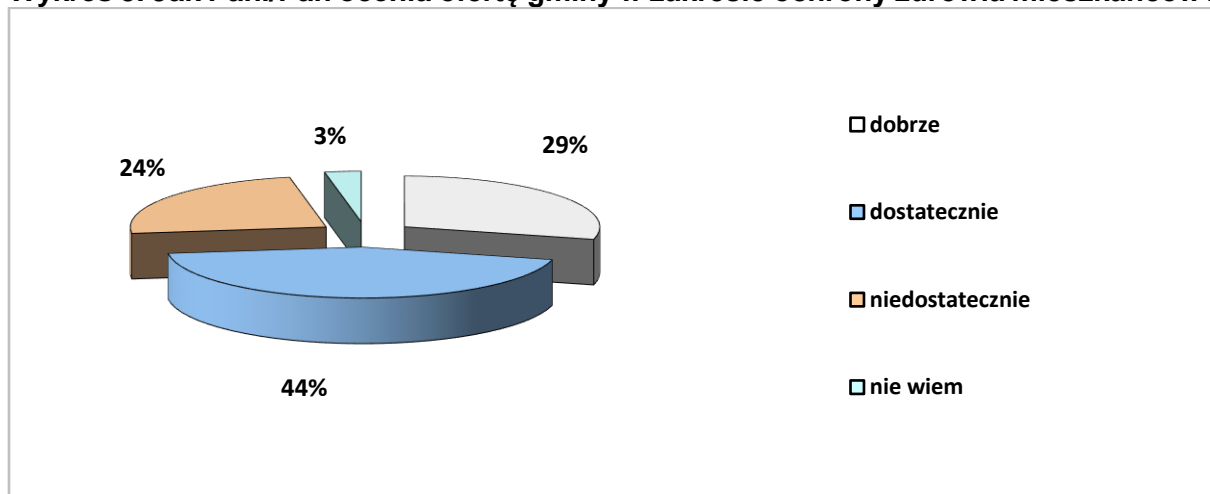
W gminie działają prywatne Gabinety Stomatologiczne:

- Gabinet stomatologiczno - protetyczny DentalMED Olsztyn, Pl. Piłsudskiego 21,
- Gabinet Stomatologiczny Olsztyn, Pl. Piłsudskiego 2,
- Gabinet stomatologiczny w Przychodni Zamkowej AMICUS,
- NZOZ Poradnia Stomatologiczna Kusięta 341,

Najbliższe szpitale zlokalizowane są w Częstochowie. Są to: Miejski Szpital Zespolony: ul. Mirowska 15, 42-202 Częstochowa, Miejski Szpital Zespolony ul. Mickiewicza 12, 42-217 Częstochowa, Miejski Szpital Zespolony ul. Królowej Bony 1/3, 42-226 Częstochowa, Wojewódzki Szpital Specjalistyczny im. Najświętszej Maryi Panny ul. Bialska 103/118, 42-200 Częstochowa, Szpital Chorób Wewnętrznych „Hutniczy” al. Niepodległości 32, 42-216 Częstochowa, Poliklinika Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji ul. Kopernika 38, 42-200 Częstochowa.

W badaniu ankietowym zadano mieszkańcom gminy Olsztyn dwa pytania pozwalające uzyskać opinie na temat jakości oferty w zakresie ochrony zdrowia w gminie oraz działań, jakie należałoby podjąć dla pełniejszego zaspokojenia potrzeb mieszkańców w obszarze ochrony zdrowia. Poniższy wykres ilustruje rozkład odpowiedzi na pytanie o jakość oferty w zakresie ochrony zdrowia w gminie.

Wykres 5. Jak Pani/Pan ocenia ofertę gminy w zakresie ochrony zdrowia mieszkańców?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Oferta ochrony zdrowia w gminie została oceniona pozytywnie. Zdaniem 44% respondentów jest dostateczna, a według 29 % badanych jest ona dobra. 24% ankietowanych stwierdziło, że jest ona niedostateczna, z kolei 3% pytanych nie przedstawiło opinii w tej sprawie.

Uczestnicy badania wypowiedzieli się także w kwestii działań, jakie należałoby podjąć dla pełniejszego zaspokojenia potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia. Najczęściej postulowano o zatrudnienie lekarzy specjalistów, zorganizowanie darmowej opieki stomatologicznej, zapewnienie zajęć rehabilitacyjnych, zwiększenie liczby etatów lekarzy podstawowej opieki medycznej i pielęgniarek środowiskowych.

9. SPORT, REKREACJA I TURYSTYKA

Na bazę służącą upowszechnianiu sportu, rekreacji i turystyki w gminie Olsztyn składają się następujące obiekty:

- Gminny Ośrodek Sportu i Rekreacji Olsztyn ul. Zielona 66 - jest instytucją, która poprzez prowadzenie zajęć sportowych, uczestnictwo w różnego typu zawodach, turniejach, meczach itp. organizuje czas wolny dla dzieci, młodzieży i dorosłych. Głównym celem działalności Ośrodka jest poszerzanie predyspozycji sportowych, ogólny rozwój fizyczny, propagowanie zdrowego stylu życia i przeciwdziałanie patologiom społecznym wśród mieszkańców Gminy Olsztyn.
- Hala Sportowa w Olsztynie ul. Zielonej 66 to nowoczesny obiekt m.in. z trybunami, z trzema boiskami do siatkówki, piłki ręcznej, koszykówki i siłownią. Jest to kolorowa hala z profesjonalną podłogą sportową, oświetleniem, nagłośnieniem, trzema salami do gry w tenisa stołowego, salą do gimnastyki i aerobiku oraz salą narad. Obiekt posiada swój niezależny parking z odwodnieniem oraz oświetleniem. Hala sportowa jest powszechnie

dostępna, odbywają się tam zajęcia na siłowni, tenis stołowy, piłka siatkowa, zumba, aerobic, joga, szkołka piłkarska, szkołka badmintona.

- Kompleks boisk Orlik - to dwa wielofunkcyjne boiska ze sztuczną nawierzchnią: do piłki nożnej o wymiarach 30 m x 62 m o powierzchni całkowitej 1860 m², wyposażone m.in. w bramki aluminiowe i piłkochwyty oraz wielofunkcyjne boisko o wymiarach 30 x 50 m o powierzchni 1500 m², dostosowane do gry w piłkę koszykową, ręczną i siatkową.
- boisko sportowe przy Szkole Podstawowej w Biskupicach, o wymiarach 31 m x 20 m, na którym można zagrać w piłkę nożną, koszykówkę, siatkówkę, tenisa ziemnego oraz badmintona.
- boisko wielofunkcyjne w Kusiętach, to obiekt ze sztuczną nawierzchnią, posiada boiska i niezbędny sprzęt do gry w: koszykówkę, piłkę nożną i siatkówkę.
- boisko wraz z bieżnią przy Szkole Podstawowej w Zrębicach, z miejscami do skoku w dal i do rzutu dyskiem. Boisko jest dopełnieniem kompleksu sportowego, które obok hali sportowej będzie dawało większe możliwości, zwłaszcza korzystnie wpływało na rozwój fizyczny, a poniekąd i na rozwój mentalny dzieci i młodzieży. Na boisku o wymiarach 41 m x 21 m można zagrać w piłkę nożną, koszykówkę, siatkówkę, tenisa ziemnego oraz badmintona.
- boisko w Turowie - boisko ma pole do gry w piłkę nożną, siatkówkę, koszykówkę, tenisa, badmintona. Jest odwodnione drenażem, z którego woda spływa do studni chłonnych. Parametry techniczne: długość - 33,10 m, szerokość - 20,40 m
- boisko w Przymiłowicach – położone jest za remizą OSP w Przymiłowicach obiekt z trawy syntetycznej o wymiarach 19,10 x 32,25 podzielono na trzy boiska: do koszykówki, piłki nożnej oraz siatkówki. Boisko wraz z sprzętem w postaci bramek, siatek i koszy. W sąsiedztwie boiska powstał ogólnodostępny plac zabaw dla dzieci z m. in.: bujakami, podwójnymi huśtawkami, linarium, karuzelą, ścianką wspinaczkową oraz zestawem zabawowym.

Propagowaniem kultury fizycznej w gminie zajmują się również działające na jej terenie kluby sportowe. Należą do nich:

- GLKS Sokół Olsztyn
- GULKS Orły Kusięta
- Klub Sportowy DRAGON
- Uczniowski Ludowy Klub Sportowy „LOTKA”

Położenie gminy zapewnia różnorodność krajobrazową. Na terenie Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej znajduje się największy rezerwat przyrody - Sokole Góry składający się z dziesięciu kopulastych wzniesień i skalistych masywów, tworzących rodzaj gniazda górskiego, wzniesionego przeciętnie z ok. 100 m nad okoliczny teren (ok. 400 m n.p.m.).

W Sokolich Górach znajduje się kilkanaście jaskiń, z których najslynniejsze to jaskinie: Maurycego, Pod Sokolą Górą, Studnisko, Olsztyńska, Wszystkich Świętych i Korolowa. Wyższe partie rezerwatu to naturalny las bukowy. Pojedyncze drzewa modrzewia polskiego osiągają wiek 150 lat. W poszyciu i runie rosną storczyki (gnieźnik leśny, żłobik koralowy, lilia złotogłów), pod Knieją rośnie też chroniony krzew - kłokoczka południowa.

Na terenie Gminy Olsztyn można zwiedzić Góry Towarne, które leżą 3 km na północ od Olsztyna (w pobliżu Kusiąt, w kierunku Mstowa). Ich najwyższy szczyt to Lisica (349 m n.p.m.). Choć w przeciwieństwie do Sokolich Gór są bezleśne, to oba kompleksy wzniesień łączy jedna cecha wspólna - jaskinie. Jaskinie Towarna i Dzwonnica tworzą system o łącznej długości 170m.

Góra Biakło to wybitne wzniesienie ostańcowe (340 m n.p.m.) w formie skalnego grzebienia zwieńczonego krzyżem. Łatwo do niego dojechać od strony parkingu przy szosie Olsztyn-Biskupice. Budują je bardzo grube ławice masywnego wapienia skalistego górnej jury (oksfordu). Ze szczytu roztacza się rozległy widok na znaczną część Jury Częstochowskiej. Jest to najbardziej skalisty i górski fragment wyżyny. Ku północy ciągnie się wąska i stroma "perć" Góry Lipówki, a dalej - olsztyńskie wzniesienie zamkowe.

Kamieniołom Kielniki rozciąga wzniesienie zbudowane z wapieni górnourajskich, znajdujące się na zachód od wsi Przymiłowice-Kotysów. Po lewej stronie od wjazdu do wyrobiska, spod osypisk, odsłaniają się najstarsze tutaj, gruboławicowe, najczęściej skaliste (masywne), białe i kremowe wapienie. Zanurzają się one pod kątem kilkunastu stopni ku północy, pod nieco młodsze, bo leżące na nich, cienko i nieregularnie uławiczone, czasami gruzowe, białe wapienie.

Pańska Góra koło Olsztyna to obecnie nieczynny kamieniołom. W nawietrzalnych ścianach odsłonięty jest ponad sześciometrowy profil pelitowych i drobnoziarnistych wapieni oksfordzkich powstałych w późnej jurze. Przebieg cienkich, białokremowych i jasnoszarych ławic zacierają nieco oddzielność wewnątrzławicowa.

Zielona Góra to wzniesienie (310 m n.p.m.) położone na północ od wsi Kusięta. To także rezerwat leśny o powierzchni 19,6 ha, utworzony w 1953 r.

Okolice Olsztyna to idealne tereny dla turystów. Gospodarstwa agroturystyczne oferują wypoczynek i czas spędzony w rodzinnej atmosferze. Położenie gminy sprawia, że istnieje tu wiele możliwości do uprawiania turystyki pieszej. Szlaki turystyczne na terenie gminy to:

- Nordic-Walking Trasa Krajobrazów Jurajskich - część trasy, w tym cały odcinek znajdujący się na terenie rezerwatu przyrody "Sokole Góry" poprowadzono wzdłuż istniejących znakowanych tras turystycznych - 1,76 km wzdłuż Ścieżki Geologicznej, 1,63 wzdłuż Szlaku Olsztyńskiego (znaki żółte), 0,89 km wzdłuż Szlaku Orlich Gniazd (znaki czerwone) oraz 1,92 km wzdłuż szlaku św. Idziego (znaki zielone). Po drogach i ścieżkach dotychczas nieoznakowanych przebiega 3,84 km. Całkowita długość trasy - 8,57 km.

- Szlak w Krainie Białych Skał
- Ścieżka geologiczna Kamieniołom Kielniki – całkowita długość trasy to 5,3 km.
- Dróżki Świętego Idziego - długość szlaku oznaczonego zielonym kolorem wynosi 8 km.
- Szlak Orlich Gniazd
- Szlak Warowni Jurajskich
- Szlak Architektury Drewnianej
- Złoty szlak „Zamonitu”

Na terenie Gminy Olsztyn znajdują się liczne zabytki. Są to:

- Ruiny warownego zamku z XIV wieku – zamek wzniesiony na wzgórzu, wśród wapiennych skał przez Kazimierza Wielkiego należał do nadgranicznych warowni małopolskich.
- Olsztyńska Świątynia - nieopodal wzgórza z ruinami znajduje się parafialny kościół pw. św. Jana Chrzciciela zbudowany w latach 1722 - 29 z fundacji Jerzego Lubomirskiego.
- Zabytkowy Spichlerz - zabytkowy, drewniany spichlerz galeriowy pochodzący z Borowna, zbudowany został w 1783 roku na zlecenie Franciszka Paciorkowskiego. Stanowi on cenny przykład staropolskiej, drewnianej architektury ludowej.
- Olsztyńska Szopka - autorska galeria Jana Wewióra. Stojąca tuż przy rynku stuletnia zabytkowa chałupa wiejska już z daleka przyciąga wzrok kolorowymi zdobieniami.
- Cmentarz Wojenny - przy drodze Olsztyn-Kusięta znajduje się pomnik z napisem u podstawy – „Bohaterom walk o wolność Ojczyzny, pomordowanym w latach 1939-1945”. Chodnik od obelisku prowadzi w głąb lasu, aż do cmentarnej bramy wejściowej z napisem: „Cmentarz ofiar II wojny światowej”.
- Kościół w Zrębicach - modrzewiowy kościółek pw. św. Idziego to jeden z najciekawszych obiektów Szlaku Architektury Drewnianej i najcenniejszy zabytek wsi Zrębice z 1789 roku.

Na terenie gminy funkcjonują obiekty noclegowe zbiorowego zakwaterowania. Ich dane adresowe zawiera poniższa tabela.

Tabela 11. Obiekty noclegowe zbiorowego zakwaterowania w gminie w 2018 r.

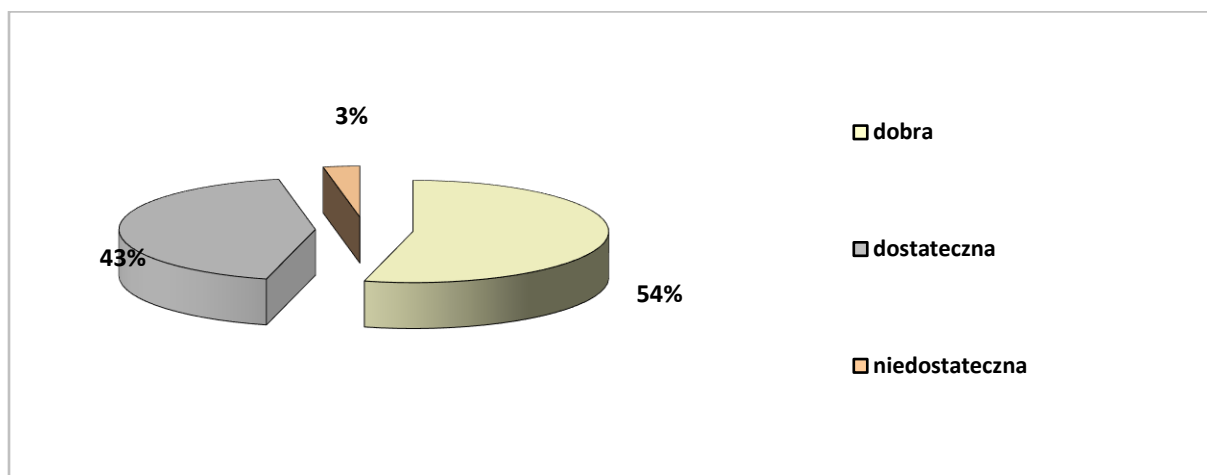
lp.	nazwa obiektu	adres
1.	Agronoclegi w Jurajskich Klimatach	ul. Combika 6a, 42-256 Olsztyn
2.	aleSPANIE Jurajska Kwaterna	Pl. Piłsudskiego 21, 42-256 Olsztyn
3.	Agrorelaks	ul. Janowska 12, 42-256 Zrębice Pierwsze
4.	Biały Borek	ul. Zrębska 93, 42-256 Biskupice
5.	Brzozowy Zakątek	ul. Polna 49, 42-256 Olsztyn
6.	Cztery Pory Roku	ul. Sokola 101, 42-256 Przymiłowice
7.	Domek na Górcie	ul. Napoleona 23, 42-256 Olsztyn
8.	Folwark Zrębice	ul. Główna 17, 42-256 Zrębice Pierwsze
9.	Gniazdko na Jurze	ul. Szkolna 10, 42-256 Olsztyn
10.	Jagoda z widokiem na „Mały Giewont”	ul. Polna 107, 42-256 Olsztyn
11.	Kwaterna Słoneczna Jura	ul. Piłsudskiego 16, 42-256 Olsztyn
12.	Mały Dworek	ul. Kuhna 22, 42-256 Olsztyn
13.	Na Jurajskim Szlaku	ul. Karlińskiego 24, 42-256 Olsztyn
14.	Pod Amonitem	ul. Główna 103, 42-256 Zrębice Pierwsze
15.	Pod Aniołami	ul. Botaniczna 51, 42-256 Olsztyn
16.	Pod Kasztanowcem	ul. Żarecka 14, 42-256 Zrębice Drugie
17.	Pod Słoneczną Skałą	ul. Combika 6, 42-256 Olsztyn
18.	Pod Sosnami	ul. Napoleona 6, 42-256 Olsztyn
19.	Pod Świerkami	ul. Polna 85, 42-256 Olsztyn
20.	Przy Stawach Borowe	ul. Mstowska 9, 42-256 Olsztyn
21.	Sokole Ranczo	ul. Zrębska 39, 42-256 Biskupice
22.	Stępień Stefania	ul. Zachodnia 16, 42-256 Olsztyn
23.	Noclegi u Anny	ul. Zielona 28, 42-256 Olsztyn
24.	Noclegi u Uli	42-256 Krasawa 4
25.	Wypoczynek u Ewy	ul. Napoleona 8, 42-256 Olsztyn
26.	Zacisze	ul. Zielona 23, 42-256 Olsztyn
27.	Zajazd u Hermanów	ul. Kościelna 12, 42-256 Olsztyn
28.	Zielona Grusza	ul. Zamkowa 12, 42-256 Olsztyn
29.	Kamex	ul. Botaniczna 15, 42-256 Olsztyn
30.	Jurajski Olsztyn	ul. Karłowatej Sosny 4, 42-256 Olsztyn

31.	Spichlerz sp. z o.o.	ul. Karłowatej Sosny 8, 42-256 Olsztyn
32.	Dwór Zielone Wzgórza	ul. Malownicza 54, 42-256 Bukowno

Dane Urzędu Gminy Olsztyn.

W przeprowadzonym badaniu ankietowym poproszono mieszkańców gminy Olsztyn o ocenę oferty w zakresie sportu i rekreacji. Rozkład uzyskanych odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

Wykres 6. Jaka jest wg Pani/Pana oferta gminy w zakresie sportu i rekreacji?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Ponad połowa - 54% respondentów uznało ofertę gminy w zakresie sportu i rekreacji za dobrą, a kolejne 43% badanych określiło ją jako dostateczną. Jednak 3% pytaných stwierdziło, że jest ona niedostateczna.

Odpowiadając na pytanie o działania, przedsięwzięcia lub inwestycje dostosowujące ofertę w zakresie sportu i rekreacji do potrzeb mieszkańców gminy, badani najczęściej wymieniali budowę basenu oraz wytyczanie ścieżek rowerowych. Ponadto postulowali o budowę pełnowymiarowego stadionu wraz z infrastrukturą, a także budowę kortu tenisowego i skate parku.

10. BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE

Gmina Olsztyn to rejon działalności Komendy Miejskiej Policji w Częstochowie i Komisariatu Policji w Olsztynie. Efekty służby i ujawnione zagrożenia na terenie działania Komisariatu Policji w Olsztynie w latach 2016-2018 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 12. Działanie Komisariatu Policji w Olsztynie w latach 2016-2018

	2016	2017	2018
Ilość interwencji	667	804	498
Ilość mandatów	378	407	226
Ilość pouczeń	242	294	517
Ilość Niebieskich Kart	25	26	16
Ilość nietrzeźwych kierowców	11	5	13
Ilość czynności wyjaśniających	96	165	118
Ilość spotkań ze społecznością	19	21	21

Dane Komisariatu Policji w Olsztynie.

Według danych w 2018 r. odnotowano spadek ilości interwencji Policji oraz ilości mandatów w porównaniu z latami 2016, 2017. Natomiast ilość pouczeń wykazuje tendencję wzrostową. Ponadto w 2018 na terenie gminy Olsztyn odnotowano ogółem 53 przestępstwa, w tym 15 w 7 wybranych kategoriach. Wśród sprawców były 4 osoby nieletnie. Do najczęściej popełnianych czynów karalnych należały: kradzieże, kradzieże z włamaniem, kradzieże pojazdów, natomiast wśród nieletnich okazywanie treści porno.

W zakresie oddziaływań prewencyjnych na bieżąco prowadzona jest przez Komendę Powiatową Policji analiza stanu zagrożenia poprzez włączenie wszystkich pionów policyjnych w kształtowanie systemu rozpoznawania oraz przeciwdziałania zjawisku narkomanii i przestępczości z nią związanej. W ramach działań prewencyjno-profilaktycznych prowadzone są spotkania (prelekcje, pogadanki) w szkołach na temat odpowiedzialności i konsekwencji naruszania przepisów Ustawy o Przeciwdziałaniu Narkomanii (udzielanie, nakłanianie, posiadanie, wprowadzenie do obrotu itp.) oraz zażywanie środków odurzających jako objaw

demoralizacji. W celu przeciwdziałania problemowi alkoholizmu oraz ograniczeniu liczby osób popełniających czyny zabronione pod wpływem alkoholu, policjanci KP w Olsztynie podejmują również podobne działania prewencyjno-profilaktyczne oraz represyjno-kontrolne.

Ponadto policjanci w Olsztynie przeprowadzali na terenie gminy interwencje domowe – w 2016 r. – 112 interwencji, w 2017 r. – 134 interwencje, w 2018 r. – 120 interwencji. W wyniku podejmowanych działań wprowadzane były procedury „Niebieskich Kart”. W latach 2016-2018 liczba złożonych do Zespołu Interdyscyplinarnego Niebieskich Kart była zmienna. Dane w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 13. Dane dotyczące procedury „Niebieskie Karty” na terenie gminy w latach 2016-2018

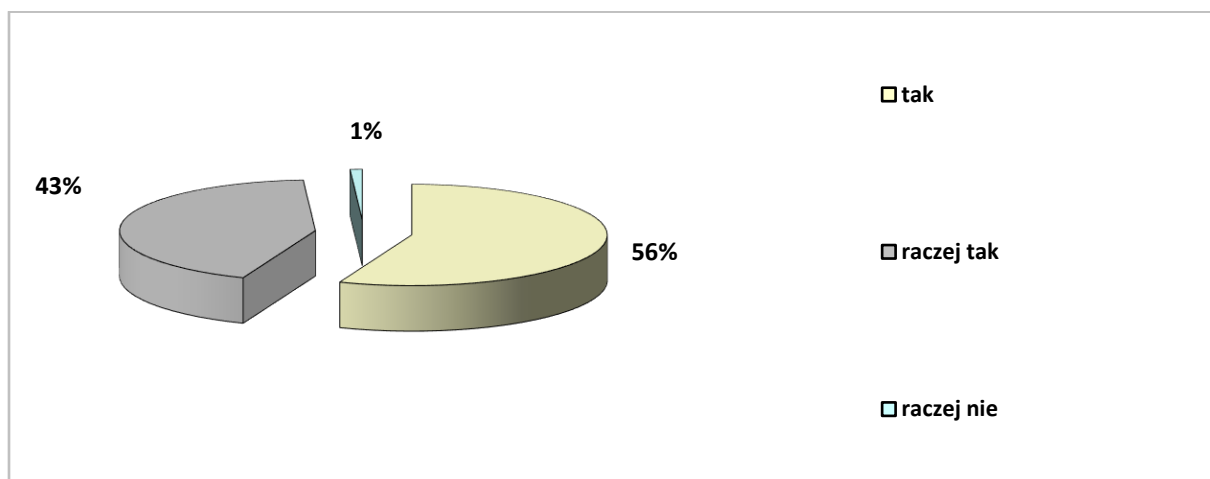
rok	liczba złożonych do ZI procedur „Niebieskie Karty”	w tym liczba NK sporządzonych przez Policję
2016 r.	24	23
2017 r.	26	25
2018 r.	14	14

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Olsztynie.

Według danych Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej Sądu Rejonowego w Częstochowie wynika, iż w 2018 roku kuratorzy Sądu Rejonowego w Częstochowie sprawowali 23 dozory wobec 22 osób dorosłych z terenu gminy Olsztyn.

W badaniu ankietowym zadano mieszkańcom gminy Olsztyn pytanie na temat ich poczucia bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania. Rozkład odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

Wykres 7. Czy czuje się Pani/Pan bezpiecznie w miejscu zamieszkania?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Zdecydowana większość ankietowanych (56%) stwierdziła, że w miejscu zamieszkania czuje się bezpiecznie lub raczej bezpiecznie (43%). Przeciwną opinię wyraziło tylko 1% badanych. W odpowiedzi na pytanie, jakie działania należałoby podjąć w gminie w celu poprawy stanu bezpieczeństwa, ankietowani postulowali zwiększenie liczby patroli policyjnych, rozbudowę monitoringu w centrum i rejonach szczególnie niebezpiecznych, szybsze reagowanie funkcjonariuszy na zgłoszenia. Ponadto, aby poprawić bezpieczeństwo w gminie Olsztyn należałoby podjąć działania mające na celu oświetlenie ulic oraz patrolowanie miejsc, tj. szkoły, hala sportowa.

11. POMOC SPOŁECZNA

W zakres pomocy społecznej wchodzi zadania określone w ustawie o pomocy społecznej – realizowane przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Olsztynie. Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa, mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenia trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Instytucja ta wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka.

Z końcem 2018 r. kadre GOPS-u stanowiło 9 osób. Dane szczegółowe na temat stanu zatrudnienia w ośrodku, potrzeb w tym zakresie oraz poziomu wykształcenia pracujących w nim osób przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 14. Stan zatrudnienia w GOPS-ie oraz potrzeby w tym zakresie na koniec 2018 roku

rodzaj stanowiska	liczba etatów	o ile etatów powinno być więcej?
kadra kierownicza	1	–
pracownicy socjalni	3	-
pracownicy wykonujący usługi opiekuńcze	-	–
pracownicy wykonujący specjalistyczne usługi opiekuńcze	–	–
pozostali pracownicy	5	-

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Olsztynie.

Ustawa o pomocy społecznej nakłada na ośrodek pomocy społecznej obowiązek zatrudnienia 1 pracownika socjalnego na 2 tysiące mieszkańców, nie mniej jednak niż 3 pracowników. W 2018 r. w gminie Olsztyn wskaźnik ten był spełniony, bowiem GOPS zatrudniał trzech pracowników socjalnych.

Tabela 15. Wykształcenie kadry GOPS-u oraz potrzeby w tym zakresie na koniec 2018 roku

rodzaj wykształcenia, dodatkowe kwalifikacje i zainteresowanie w tym zakresie		liczba osób		
		kadra kierownicza	pracownicy socjalni	
wykształcenie	wyższe kierunkowe	1	3	
	wyższe niekierunkowe	-	-	
	średnie kierunkowe	-	-	
	średnie niekierunkowe	-	-	
	zawodowe i niższe	-	-	
dodatkowe kwalifikacje	specjalizacja z zakresu organizacji pomocy społecznej	ukończona	1	-
		w trakcie realizacji	-	-
	specjalizacja I stopnia w zawodzie pracownika socjalnego	posiadany	-	3
		w trakcie realizacji	-	-
	specjalizacja II stopnia w zawodzie pracownika socjalnego	posiadany	-	-
		w trakcie realizacji	-	-
osoby zainteresowane podjęciem specjalizacji z zakresu organizacji pomocy społecznej		-		

osoby zainteresowane podjęciem specjalizacji I stopnia w zawodzie pracownik socjalny	-
osoby zainteresowane podjęciem specjalizacji II stopnia w zawodzie pracownik socjalny	-

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Olsztynie.

Z końcem 2018 r. wykształcenie wyższe posiadali wszyscy pracownicy tut. Ośrodka.

Prawo do wsparcia udzielanego przez GOPS mają osoby i rodziny, które spełniają określone warunki przedstawione w poszczególnych aktach prawnych. W odniesieniu do świadczeń z pomocy społecznej jednym z nich jest kryterium dochodowe. W analizowanym okresie od stycznia 2016 r. do końca września 2018 r. kryterium to było ustalone na poziomie 634 zł miesięcznie w przypadku osoby samotnie gospodarującej i 514 zł na osobę w rodzinie. Od 1 października 2018 r. kryteria dochodowe dla świadczeń z pomocy społecznej wynoszą odpowiednio: 701 zł dla osoby samotnie gospodarującej i 528 zł na osobę w rodzinie.

Odrębne kryterium dochodowe obowiązuje przy przyznawaniu zasiłków rodzinnych. W odniesieniu do dochodu rodziny albo dochodu osoby uczącej się kryterium to zostało ustalone na poziomie 674 zł, a gdy członkiem rodziny było dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o umiarkowanym albo o znacznym stopniu niepełnosprawności – 764 zł.

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące kwot wydatkowanych przez gminę na pomoc mieszkańcom w latach 2016-2018.

Tabela 16. Środki finansowe wydatkowane przez gminę na pomoc mieszkańcom gminy w latach 2016-2018

wielkość wydatków (w zł)	2016	2017	2018
Ogółem	6 740 769	8 478 675	8 625 140
w tym na świadczenia pomocy społecznej	525 825	542 199	501 199
w tym na świadczenia rodzinne i z fund. aliment.	2 427 092	2 762 784	2 714 546
w tym na świadczenia wychowawcze	3 787 852	5 173 692	5 092 255
w tym na świadczenia „DOBRY START”	0	0	317 140
na zadania własne gminy	537 552	542 199	510 680
na zadania zlecone gminie	6 203 217	7 936 476	8 114 460

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Olsztynie.

W latach 2016-2018 środki finansowe przeznaczone przez gminę na pomoc mieszkańcom rosły (od 6 740 769zł w 2016 r. do 8 625 140 zł w 2018 r.). Dominującą pozycję

wśród wydatków stanowiły kwoty przeznaczone na realizację świadczenia wychowawczego. W ramach wykonywania zadań własnych gminy największe kwoty przeznaczono na udzielanie świadczeń pomocy społecznej, głównie w formie zasiłków stałych, celowych, posiłku, zasiłków okresowych. Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące liczby mieszkańców gminy objętych przez GOPS wsparciem z zakresu pomocy społecznej w latach 2016-2018.

Tabela 17. Beneficjenci pomocy społecznej w gminie w latach 2016-2018

	2016	2017	2018
liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	184	141	120
liczba rodzin	140	111	98
liczba osób w rodzinach	336	246	223
udział liczby osób w rodzinach objętych pomocą społeczną w ogóle ludności gminy	4,18%	3,07%	2,77%

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Olsztynie.

Liczba osób w rodzinach objętych pomocą społeczną w gminie w latach 2016-2018 zmniejszała się z roku na rok i wyniosła w ostatnim roku analizy 120 osób. Analogicznie wyglądała sytuacja, jeśli chodzi o udział beneficjentów systemu w ogóle ludności gminy, w 2018 r. odsetek ten zmniejszył się do 2,77%. Uzupełnienie powyższych danych stanowią przedstawione w kolejnych tabelach informacje na temat struktury wiekowej oraz aktywności zawodowej odbiorców pomocy społecznej w gminie w 2018 r.

Tabela 18. Struktura wiekowa beneficjentów pomocy społecznej w gminie w 2018 r.

grupy wiekowe	liczba osób
0-16 lat	20
17-21 lat	2
22-30 lat	14
31-40 lat	20
41-50 lat	17
51-60 lat	20
61-70 lat	18
71 lat i więcej	9

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Olsztynie.

Tabela 19. Aktywność zawodowa beneficjentów pomocy społecznej w gminie w 2018 r.

rodzaj aktywności zawodowej	liczba osób
Pracuje	8
pracuje dorywczo	10
nie pracuje	33
Studiuje	0
uczy się	0
na rencie	12
na emeryturze	7
na zasiłku dla bezrobotnych	0
bezrobotny bez prawa do zasiłku	28

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Olsztynie.

Analiza struktury wiekowej mieszkańców gminy objętych przez GOPS Olsztyn pomocą społeczną w 2018 r. wykazała, że największą grupę stanowiły osoby w wieku 0-16 lat, 31-40 lat, 51-60 lat (po 20 osób), następnie w wieku 61-70 lat (18 osób), osoby w wieku 41-50 lat (16 osób), osoby w wieku 22-30 lat (14 osób), osoby w wieku 71 lat i więcej – 9 osób, osoby w wieku 17-21 lat – 2 osoby. Jeśli chodzi o podział beneficjentów pomocy społecznej w gminie według aktywności zawodowej, najliczniejszą grupę w 2018 r. stanowiły osoby niepracujące (33 osoby), drugą pod względem liczebności grupą beneficjentów były osoby bezrobotne bez prawa do zasiłku (28 osób), trzecią grupę stanowiły osoby na rencie (12 osób), czwartą stanowiły osoby pracujące dorywczo (10 osób), następnie osoby pracujące (8 osób) i będące na emeryturze (7 osób).

Powyższe dane uprawniają do stwierdzenia, iż najliczniejszą grupę wśród mieszkańców gminy korzystających ze wsparcia GOPS-u w 2018 r. stanowiły rodziny ubogie, często zmagające się z bezrobociem. Pochodzące z nich dzieci, z racji niedoborów materialnych w domu, korzystały ze wsparcia w formie dożywiania w szkołach. Diagnozę tę potwierdzają dane dotyczące powodów przyznawania pomocy społecznej w gminie, które za lata 2016-2018 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 20. Powody przyznania pomocy społecznej w gminie w latach 2016-2018

powód przyznania pomocy	liczba rodzin			liczba osób w rodzinach		
	2016	2017	2018	2016	2017	2018
Ubóstwo	112	89	70	253	190	140
bezdomność	4	2	3	4	2	8
potrzeba ochrony macierzyństwa	5	5	10	25	26	56
Bezrobocie	80	67	42	197	163	98
Niepełnosprawność	55	51	62	129	114	148
długotrwała lub ciężka choroba	85	79	77	187	156	168
bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	24	18	21	92	74	91
w tym rodziny niepełne	14	9	10	37	24	27
w tym rodziny wielodzietne	10	8	11	55	46	64
przemoc w rodzinie	0	1	3	0	3	11
Alkoholizm	25	23	27	54	42	74
trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	1	1	1	2	1	1
zdarzenie losowe	1	0	1	2	0	2
sytuacja kryzysowa	0	0	0	0	0	0

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Olsztynie.

W latach 2016-2018 najczęstszą przyczyną przyznawania pomocy społecznej w gminie była długotrwała lub ciężka choroba. Liczba rodzin korzystających ze wsparcia GOPS-u z tego powodu zmniejszała się (do 77 rodzin w 2018 r.). Drugą bardzo częstą przyczyną udzielania pomocy było ubóstwo. Liczba rodzin objętych wsparciem Ośrodka z tego powodu także z roku na rok malała (do 70 rodzin w 2018 r.).

Bardzo istotnymi przyczynami świadczenia pomocy społecznej w gminie były też niepełnosprawność i bezrobocie. Stosunkowo częstymi przyczynami przyznawania pomocy były alkoholizm oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego. Znacznie rzadziej GOPS udzielał pomocy z takich powodów jak: potrzeba ochrony macierzyństwa, bezdomność, przemoc w rodzinie, trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego, zdarzenie losowe.

Powody przyznania pomocy społecznej w gminie przez GOPS wpływały na formę udzielanego wsparcia. Dane w tym zakresie za lata 2016-2018 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 21. Formy wsparcia udzielanego w gminie przez GOPS w latach 2016-2018

formy pomocy	liczba osób, którym przyznano decyzją administracyjną świadczenie			liczba rodzin			liczba osób w rodzinach		
	2016	2017	2018	2016	2017	2018	2016	2017	2018
pieniężna	130	100	95	124	97	93	294	214	212
rzeczowa	59	46	29	39	31	18	119	85	53
praca socjalna	x	x	x	18	86	61	49	193	168
poradnictwo specjalistyczne	x	x	x	x	x	x	x	x	X
usługi opiekuńcze	x	x	x	x	x	x	x	x	X
specjalistyczne usługi opiekuńcze	2	2	1	2	2	1	9	9	4
odpłatność za pobyt w domu pomocy społecznej	10	10	10	10	10	10	10	10	10

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Olsztyn.

W latach 2016-2018 najważniejszą formą wsparcia udzielaną mieszkańcom gminy była malejąca z roku na rok pomoc finansowa, którą objęto 294 osoby w rodzinach w 2016 r., 214 w 2017 r. i 212 osób w rodzinach w 2018 r. Bardzo ważną formę wsparcia udzielonego mieszkańcom stanowiła pomoc rzeczowa, która w analizowanym okresie również się zmniejszała (118 osób w rodzinach w 2016 r., 85 w 2017 r. i 53 osób w rodzinach w 2018 r.). Była ona świadczona głównie w postaci pomocy żywnościowej i posiłków. Istotną formą wsparcia beneficjentów była także praca socjalna. Polegała ona m.in. na udzielaniu informacji, wskazówek i pomocy przy rozwiązywaniu trudnych spraw życiowych, świadczeniu poradnictwa oraz współpracy z innymi podmiotami pomocy społecznej. W latach 2016-2018 liczba rodzin, którym udzielono tego typu wsparcia, ulegała wahaniom (49 osoby w rodzinie w 2016 r., 193 osoby w rodzinie w 2017 r., 168 osoby w rodzinie w 2018 r.).

Istotnym narzędziem pracy socjalnej był kontrakt socjalny. W roku 2016 zawarto 29 takich kontraktów, 25 w 2017 r., natomiast w 2018r. ich liczba zmalała do 2.

Osoby niemogące samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, którym nie można było zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych i które tym samym wymagały całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, były kierowane przez GOPS do domów pomocy społecznej. W analizowanym okresie Ośrodek ponosił odpłatność

za pobyt w domu pomocy społecznej za 10 osób w 2016 r. liczba ta nie ulegała zmianie w kolejnych 2017 r. i 2018 r. Dane na temat liczby skierowań do DPS-ów oraz liczby osób w nich przebywających przedstawia kolejna tabela.

Tabela 22. Skierowania i pobyt w domach pomocy społecznej w latach 2016-2018

	2016	2017	2018
liczba osób z gminy skierowanych do DPS-ów	3	2	6
liczba osób z gminy przebywających w DPS-ach	11	13	13

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Olsztynie.

Rodzinom borykającym się z bezradnością w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego przyznawana jest pomoc asystenta rodziny. W latach 2016-2018 zatrudniano jednego asystenta rodziny, który sprawował pieczę nad rodzinami dysfunkcyjnymi. W 2016 r. opieką objętych było 5 rodzin, w 2017 r. było ich 7, natomiast w 2018 r. 6.

W ramach szeroko rozumianej pomocy społecznej Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Olsztynie przyznawał mieszkańcom gminy świadczenia rodzinne, do których należą: zasiłek rodzinny i dodatki do tego zasiłku, świadczenia opiekuńcze w postaci zasiłku pielęgnacyjnego i świadczenia pielęgnacyjnego, specjalnego zasiłku pielęgnacyjnego oraz jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka. Dane szczegółowe w tym zakresie przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 23. Wartość świadczeń rodzinnych przyznanych w gminie w latach 2016-2018

	2016	2017	2018
wartość przyznanych świadczeń rodzinnych (w zł)	2.077.191	2.363.912	2.322.415
liczba rodzin, którym decyzją przyznano świadczenie rodzinne	533	552	573

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Olsztynie.

Tabela 24. Świadczenia rodzinne przyznane w gminie w latach 2016-2018

rodzaj świadczenia	liczba przyznanych świadczeń			wartość przyznanych świadczeń (zł)		
	2016	2017	2018	2016	2017	201
zasiłek rodzinny	5 499	5 495	5 481	612 674	638 815	633 614
dodatek do zasiłku z tytułu urodzenia dziecka	32	36	28	32 000	36 000	28 000
dodatek do zasiłku z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego	219	242	255	86 045	95 519	98 898
dodatek do zasiłku z tytułu samotnego wychowywania dziecka	162	127	123	30 290	25 471	24 539
dodatek do zasiłku z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego	563	485	458	55 010	52 850	49 740
dodatek do zasiłku z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego	319	299	288	31 708	29 900	28 800
dodatek do zasiłku z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania	794	618	558	51 766	44 402	39 954
dodatek do zasiłku z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej	552	539	573	50 085	51 205	54 435
zasiłek pielęgnacyjny	2 325	2 374	2 310	355 725	363 222	365 589
świadczenie pielęgnacyjne	353	445	422	456 731	622 465	621 970
Specjalny zasiłek opiekuńczy	76	94	85	39 520	48 657	45 281
Zasiłek dla opiekuna	107	62	48	55 640	31 962	25 760
jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia się dziecka	71	69	64	71 000	69 000	64 000
Świadczenie rodzicielskie	161	281	264	148 997	254 444	241 835

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Olsztynie.

W latach 2016-2018 wartość wydatków przeznaczonych na realizację świadczeń rodzinnych była zróżnicowana (2 077 191 zł - w 2016 r., 2 363 912 zł - w 2017 r., 2 322 415 zł - w 2018 r.). Najczęstszą formą wsparcia w tym zakresie był zasiłek rodzinny, który służy częściowemu pokryciu wydatków na utrzymanie dziecka. Liczba przyznanych tego typu świadczeń zmniejszała się (z 5 499 w 2016 r. do 5 481 w 2018 r.). Istotne formy wsparcia stanowiły również dodatki do zasiłku rodzinnego z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej, z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania, z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego oraz z tytułu samotnego wychowywania dziecka, a także zasiłki pielęgnacyjne i świadczenia pielęgnacyjne.

Od 1.04.2016 r. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Olsztynie realizuje Program Rodzina 500+.

Tabela 25. Świadczenia wychowawcze - Program Rodzina 500+ przyznane w gminie w latach 2016-2018

	2016	2017	2018
liczba świadczeń wychowawczych należnych	7 486	10 249	10 076
w tym na pierwsze dziecko	3 197	4 361	3 946
liczba rodzin mających ustalone prawo do świadczeń wychowawczych	629	700	679
wartość (w zł) wypłaconych świadczeń wychowawczych	3 726 316	5 105 238	5 024 000

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Olsztynie.

W ramach Programu Rodzina 500+ GOPS przyznał mieszkańcom gminy w 2018 r. w sumie 10 076 świadczeń wychowawczych na łączną kwotę 5 024 500 zł.

Świadczenia alimentacyjne stanowiły kolejną formę wsparcia udzielaną w latach 2016-2018 mieszkańcom gminy przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Olsztynie. Ta pomoc finansowa, świadczona zgodnie z ustawą o pomocy osobom uprawnionym do alimentów, była przyznawana dziecku wychowywanemu w rodzinie niepełnej, w przypadku bezskuteczności egzekucji zasądzonych świadczeń alimentacyjnych oraz dzieciom wychowywanym przez osoby pozostające w związkach małżeńskich, przeprowadzających separację lub rozwód. Dane w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 26. Świadczenia alimentacyjne przyznane w gminie w latach 2016-2018

	2016	2017	2018
liczba osób uprawnionych, którym decyzją przyznano świadczenie	37	33	30
liczba przyznanych świadczeń	347	324	278
wielkość wydatków na świadczenia (zł)	144 015	137 880	116 250

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Olsztynie.

Wartość wydatków na realizację świadczeń alimentacyjnych, które w latach 2016-2018 GOPS wypłacał mieszkańcom gminy, zmniejszała się z roku na rok (z 144 015 zł w 2016 r. do 116 250 zł w 2018 r.)

Karta Dużej Rodziny to system zniżek i dodatkowych uprawnień dla rodzin 3+ zarówno w instytucjach publicznych, jak i w firmach prywatnych. Posiadacze KDR mają możliwość tańszego korzystania z oferty podmiotów m.in. z branży spożywczej, paliwowej, bankowej czy rekreacyjnej. KDR wspiera budżety rodzin wielodzietnych oraz ułatwia dostęp do dóbr i usług. Na dzień 31.12.2018 r. liczba rodzin posiadających niniejszą kartę wyniosła 74, natomiast liczba osób którym przyznano kartę – 375 (w tym 142 rodziców oraz 233 dzieci).

Pomoc społeczna polega m.in. na prowadzeniu i rozwoju niezbędnej infrastruktury socjalnej. Składają się na nią zarówno jednostki środowiskowe, jak i instytucjonalne. Obok Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Olsztynie na terenie gminy funkcjonuje także Dzienny Dom Senior + w Olsztynie oraz 5 świetlic środowiskowych, realizujących program opiekuńczo-wychowawczy.

W 2018 r. mieszkańcy gminy Olsztyn korzystali również z oferty jednostek wsparcia działających poza gminą. Wykaz tych jednostek wraz z informacją na temat osób objętych przez nie wsparciem przedstawia poniższa tabela.

Tabela 27. Jednostki wsparcia spoza gminy, z oferty których korzystali mieszkańcy gminy w 2018 roku

nazwa i adres instytucji	kategoria klienta
Stowarzyszenie ETOH, Częstochowa Al. Pokoju 12	Osoby z problemem alkoholowym
Centrum Pomocy Dziecku Niepełnosprawnemu i Jego Rodzinie, Częstochowa ul. Jasnogórska 36	Dzieci niepełnosprawne
Stowarzyszenie Centrum Pomocy „PANACEUM”, Radomsko ul. Sucharskiego 87 A	Osoby bezdomne

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Częstochowa ul. Jana III Sobieskiego 9	Rodziny zastępcze, dzieci umieszczone w rodzinach zastępczych, placówkach opiekuńczo-wychowawczych, osoby niepełnosprawne
Bank Żywności, Częstochowa ul. Żwirki i Wigury 6/14 lok. 309	Osoby najbardziej potrzebujące
Powiatowy Urząd Pracy w Częstochowie Częstochowa ul. Szymanowskiego 15	Osoby bezrobotne
Centrum Terapii Częstochowa ul. Barlickiego 2	Osoby z problemem alkoholowym

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Olsztynie.

Ponadto mieszkańców gminy Olsztyn obejmują zasięgiem swego działania jednostki powiatowe: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie i Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Częstochowie. Poniższa tabela przedstawia dane o działalności PCPR-u w Częstochowie w odniesieniu do ludności gminy w zakresie pieczy zastępczej.

Tabela 28. Działalność PCPR-u w odniesieniu do ludności gminy w zakresie pieczy zastępczej w latach 2016-2018

	2016	2017	2018
liczba dzieci z gminy zgłoszonych do adopcji	brak danych	brak danych	brak danych
liczba dzieci z gminy adoptowanych	brak danych	brak danych	brak danych
liczba dzieci z gminy umieszczonych w rodzinach zastępczych	1	0	2
liczba dzieci z gminy umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych	0	0	0
liczba dzieci z gminy przebywających w rodzinach zastępczych	8	8	10
liczba dzieci z gminy przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych	8	6	6
liczba rodzin zastępczych, które objęły opieką dzieci z gminy	8	8	9
liczba usamodzielnionych dzieci z gminy	0	0	1

Dane Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Częstochowie.

Z danych przedstawionych przez PCPR w Częstochowie wynika, że w rodzinach zastępczych umieszczono 1 dziecko w 2016 r. oraz 2 dzieci w 2018 r. W analizowanym okresie w rodzinach zastępczych przebywało każdego roku odpowiednio: 8, 8 i 10 dzieci z gminy Olsztyn. W 2016 r. 8 rodzin zastępczych obejmowało opieką dzieci z terenu gminy,

w następnym roku – także 8 rodzin, zaś w 2016 r. – 9 rodzin. Jeśli chodzi o placówki opiekuńczo-wychowawcze, to w 2016 r. przebywało w takiej placówce 8 dzieci, natomiast w 2017 r. i 2018r. – 6 dzieci. Warto dodać, iż w 2018 r. usamodzielniono 1 wychowanka pochodzącego z gminy Olsztyn.

12. SEKTOR POZARZĄDOWY

Organizacje pozarządowe są przejawem społeczeństwa obywatelskiego, jedną z form aktywności społecznej. Odgrywają ważną rolę nie tylko w konsolidacji lokalnej społeczności, organizacyjnym wzmocnieniu władz lokalnych, lecz również zwiększają szanse rozwoju. W 2018 r. na terenie gminy Olsztyn funkcjonowało 17 organizacji pozarządowych. Samorząd gminy podejmował z nimi współpracę, która przybierała formę zlecenia organizacjom realizacji zadań własnych, dofinansowania działalności statutowej, wsparcia rzeczowego oraz lokalowego, a także doradztwa i konsultacji. Poniższa tabela przedstawia dane na temat sektora pozarządowego działającego na rzecz mieszkańców gminy Olsztyn.

Tabela 29. Organizacje pozarządowe działające na rzecz mieszkańców w 2018 roku

lp.	Nazwa organizacji	adres
1.	Stowarzyszenie Ludzi Otwartych Serc „LOS”	ul. Mstowska 52 42-256 Olsztyn
2.	Stowarzyszenie na rzecz wspierania i rozwoju małych ojczyzn „TUR”	ul. Szkolna 12 42-256 Turów
3.	Regionalny Związek Rolników Kótek i Organizacji Rolniczych	ul. Focha 25/2 42-200 Częstochowa
4.	Stowarzyszenie „Wokół Jeziora Krasowego”	42-256 Kusięta 45
5.	Gminny Ludowy Klub Sportowy „SOKÓŁ”	ul. Zielona 70 42-256 Olsztyn
6.	Uczniowski Ludowy Klub Sportowy „LOTKA”	ul. Zielona 66 42-256 Olsztyn
7.	Gminny Uczniowski Ludowy Klub Sportowy „ORŁY”	42-256 Kusięta 208
8.	Klub Sportowy DRAGON	ul. Kühna 18 42-256 Olsztyn
9.	Fundacja Jurajskie Dzieci	ul. Śląska 25/5 42-217 Częstochowa
10.	OSP Przymiłowice	ul. Zamkowa 118 42-256 Przymiłowice
11.	OSP Zrębice	ul. Główna 139 42-256 Zrębice Pierwsze
12.	OSP Olsztyn	ul. Kühna 20 42-256 Olsztyn
13.	OSP Biskupice	ul. Strażacka 1 42-256 Biskupice

14.	OPS Kusięta	42-256 Kusięta 237
15.	OSP Turów	ul. Szkolna 36 42-256 Turów
16.	Fundacja Wspólnoty Gruntowej Gminy Olsztyn	ul. Kühna 20 42-256 Olsztyn
17.	Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Gminy Olsztyn Orle Gniazdo	ul. Kühna 20 42-256 Olsztyn

Dane Urzędu Gminy Olsztyn.

W 2018 r. w gminie Olsztyn funkcjonowały 3 parafie Kościoła rzymskokatolickiego. Dane na ich temat zawiera poniższa tabela.

Tabela 30. Parafie Kościoła rzymskokatolickiego w gminie w 2018 roku

lp.	Nazwa	adres
1.	Parafia św. Jana Chrzciciela	ul. Kościelna 6, 42-256 Olsztyn
2.	Parafia św. Wojciecha Biskupa i Męczennika	ul. Kościelna 5, 42-256 Biskupice
3.	Parafia św. Idziego	ul. Żarecka 4, 42-256 Zrębice

Dane Urzędu Gminy Olsztyn.

Ponadto w Turowie znajduje się kościół filialny parafii św. Jana Chrzciciela w Olsztynie pw. bł. Honorata Koźmińskiego.

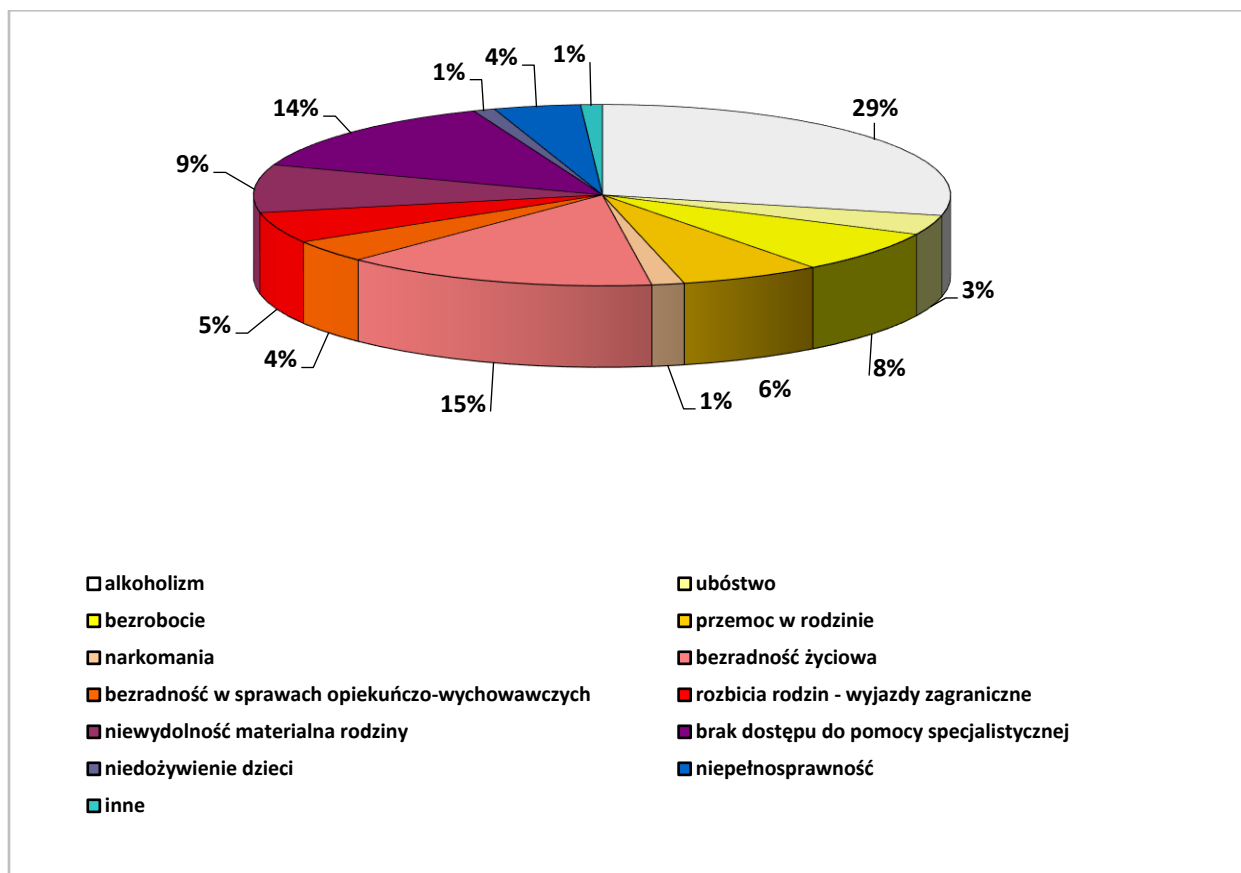
13. PROBLEMY SPOŁECZNE W OPINII ŚRODOWISKA LOKALNEGO

W ramach diagnozy problemów społecznych gminy Olsztyn oraz określenia stopnia ich natężenia zostały przeprowadzone badania przy zastosowaniu ankiety rozesłanej do osób mających wpływ na kształt lokalnej polityki społecznej (m.in. radnych, pracowników Urzędu Gminy, członków komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, przedstawicieli placówek oświatowo-wychowawczych, kulturalnych, pomocy społecznej, służby zdrowia, Policji) oraz mieszkańców gminy. W badaniu ankietowym wzięło udział 100 respondentów. Grupa badawcza nie była grupą reprezentatywną. W badaniu mogła wziąć udział każda osoba zainteresowana podzieleniem się opinią w zakresie określonym przez ankietę.

Uczestników badania poproszono na wstępie o wskazanie problemów i niekorzystnych zjawisk, które najbardziej uwidaczniają się w gminie. Respondenci mieli możliwość dokonania wielokrotnego wyboru odpowiedzi. Rozkład uzyskanych odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

Wykres 8. Jakie problemy, niekorzystne zjawiska najbardziej uwidaczniają się w gminie?

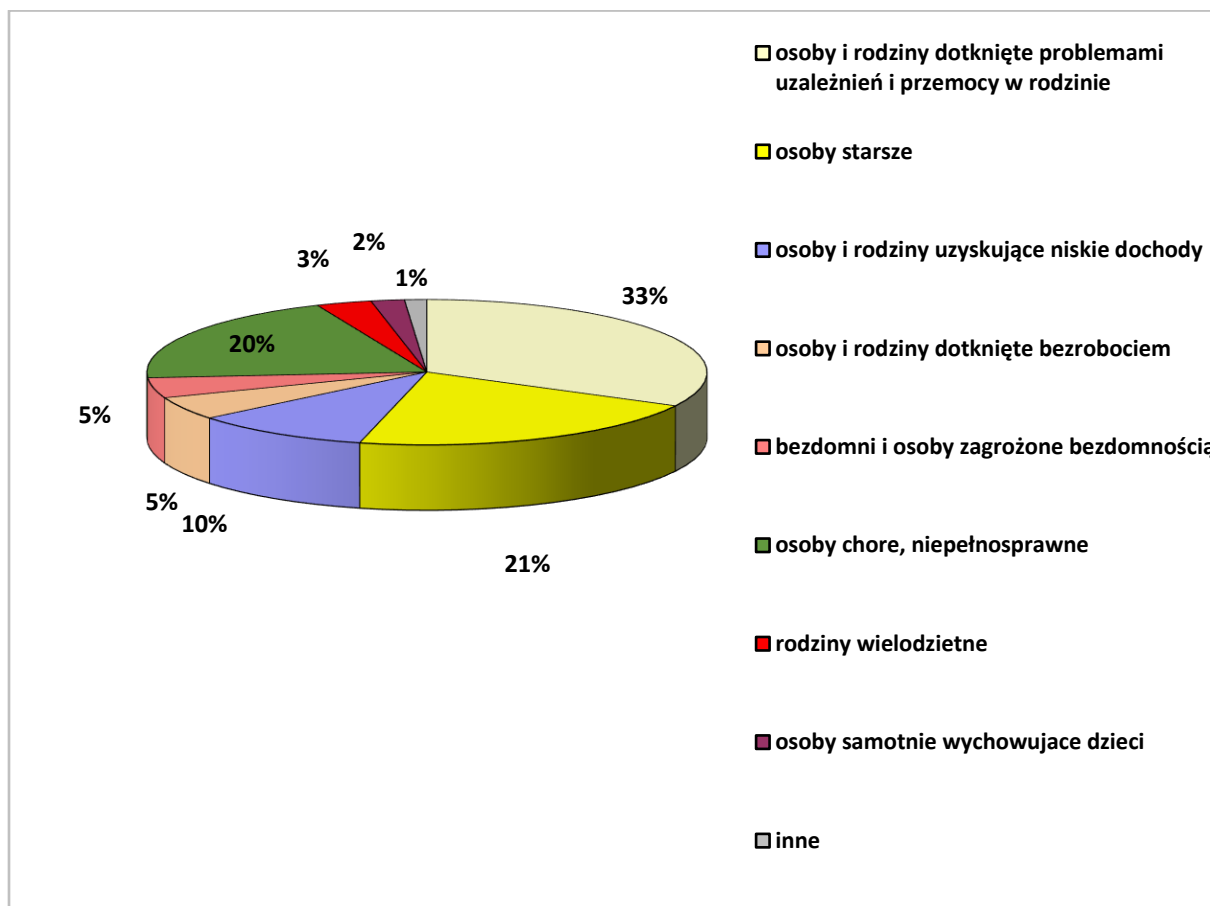

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Wśród problemów, które najbardziej uwidaczniają się w gminie, respondenci najczęściej wymieniali alkoholizm (29%), bezradność życiowa (15%), brak dostępu do pomocy specjalistycznej (14%), niewydolność materialna rodziny (9%), bezrobocie (8%), przemoc w rodzinie (6%). Wskazywano też na rozbita rodzin – wyjazdy zagraniczne (5%), bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych (4%), niepełnosprawność (4%), ubóstwo (3%), narkomania i niedożywienie dzieci – po 1%. Jako inne problemy społeczne ankietowani wskazali: brak miejsca dla młodzieży - przesiadują na placu zabaw, brak zorganizowanych zajęć dla dzieci, słabe zainteresowanie gminy domami, gdzie dzieciom dzieje się krzywda.

Odpowiadając na następane pytanie, ankietowani podali kategorie osób, rodzin i grup mieszkańców, które są najbardziej zagrożone marginalizacją i wykluczeniem społecznym. Rozkład odpowiedzi ilustruje kolejny wykres.

Wykres 9. Jakie osoby, rodziny, grupy mieszkańców gminy są najbardziej Pani/Pana zdaniem zagrożone marginalizacją i wykluczeniem społecznym?

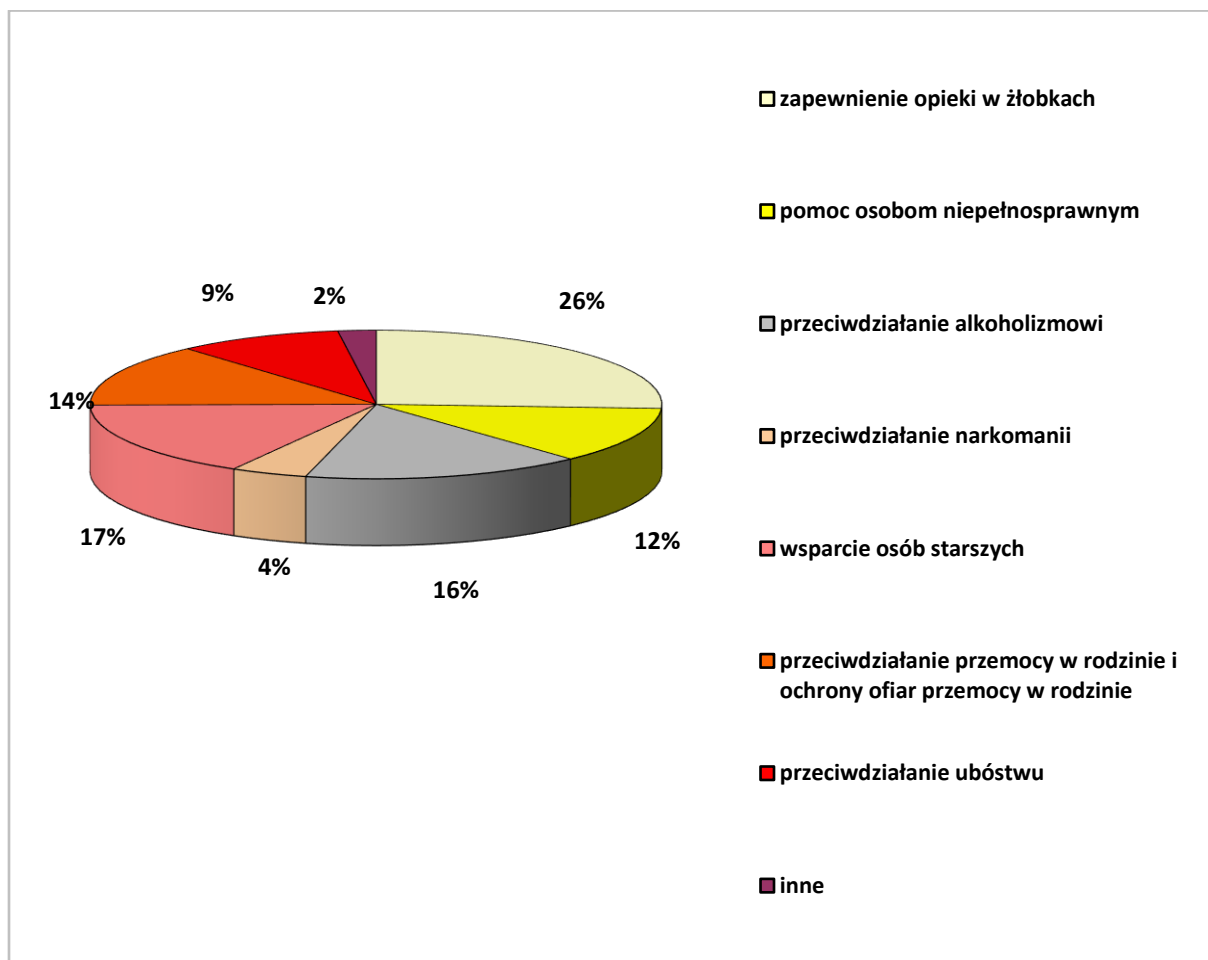

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Najczęściej wskazywaną przez badanych grupą najbardziej zagrożoną marginalizacją i wykluczeniem społecznym były osoby i rodziny dotknięte problemami uzależnień i przemocy w rodzinie (33%). Liczne wskazania odnosiły się do osób starszych i samotnych (21%), osób chorych i niepełnosprawnych (20%). Do często wskazywanych kategorii osób, rodzin i grup zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym zaliczono również osoby i rodziny uzyskujące niskie dochody (10%), osoby i rodziny dotknięte bezrobociem (5%), bezdomni i osoby zagrożone bezdomnością (4%), rodziny wielodzietne (3%), osoby samotnie wychowujące dzieci (2%). 2 osoby wskazały odpowiedź inne, tj. zaniedbane dzieci, osoby nieporadne życiowo.

W kolejnym pytaniu poproszono badanych o wskazanie obszarów, w których oferta pomocy świadczonej osobom i rodzinom dotkniętym problemami społecznymi w gminie jest najbardziej niezadowolająca. Rozkład odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

Wykres 10. W jakich Pani/Pana zdaniem obszarach działania podejmowane na terenie gminy bądź oferowane wsparcie są najbardziej niezadowolające?

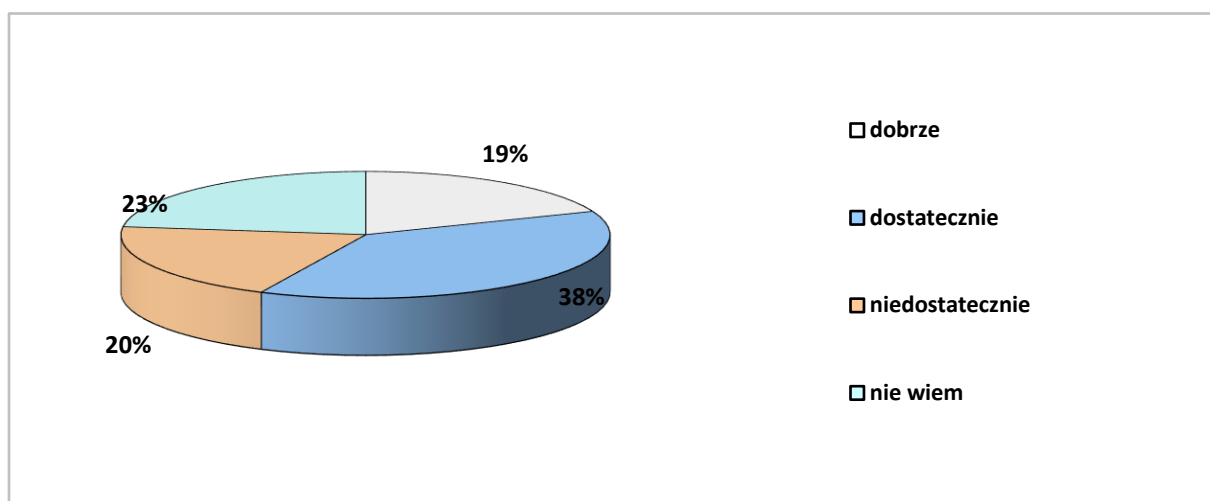

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

W opinii ankietowanych oferta pomocy świadczonej osobom i rodzinom w gminie jest najmniej zadowolająca przede wszystkim w takich obszarach, jak: zapewnienie opieki w żłobkach (26%), wsparcie osób starszych (17%), przeciwdziałanie alkoholizmowi (16%), przeciwdziałanie przemocy w rodzinie i ochrona ofiar przemocy w rodzinie (14%), pomoc osobom niepełnosprawnym (12%), przeciwdziałanie ubóstwu (9%), przeciwdziałanie narkomanii (4%). 2 % respondentów wskazało odpowiedź inne, tj. opieka nad dzieckiem w wieku przedszkolnym w okresie całych wakacji.

W sondażu poruszono także kwestię oceny realizowanych w gminie działań w zakresie przeciwdziałania ubóstwu oraz działań, jakie należałoby podjąć w celu przeciwdziałania temu zjawisku i poprawy sytuacji osób i rodzin nim dotkniętych. Poniższy wykres ilustruje rozkład odpowiedzi na pytanie o ocenę realizowanych w gminie działań w zakresie przeciwdziałania ubóstwu.

Wykres 11. Jak Pani/Pan ocenia realizowane w gminie działania w zakresie przeciwdziałania ubóstwu?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Zdaniem 38% badanych realizowane w gminie działania w zakresie przeciwdziałania ubóstwu są dostateczne, a kolejne 19% ankietowanych określiło je jako dobre. Według 20% pytanych są one niedostateczne. Dosyć wysoki odsetek respondentów (23%) miał trudności z udzieleniem odpowiedzi na to pytanie.

Jakie działania należałoby podjąć w gminie w celu poprawy sytuacji i zaspokojenia potrzeb osób i rodzin wymagających wsparcia?

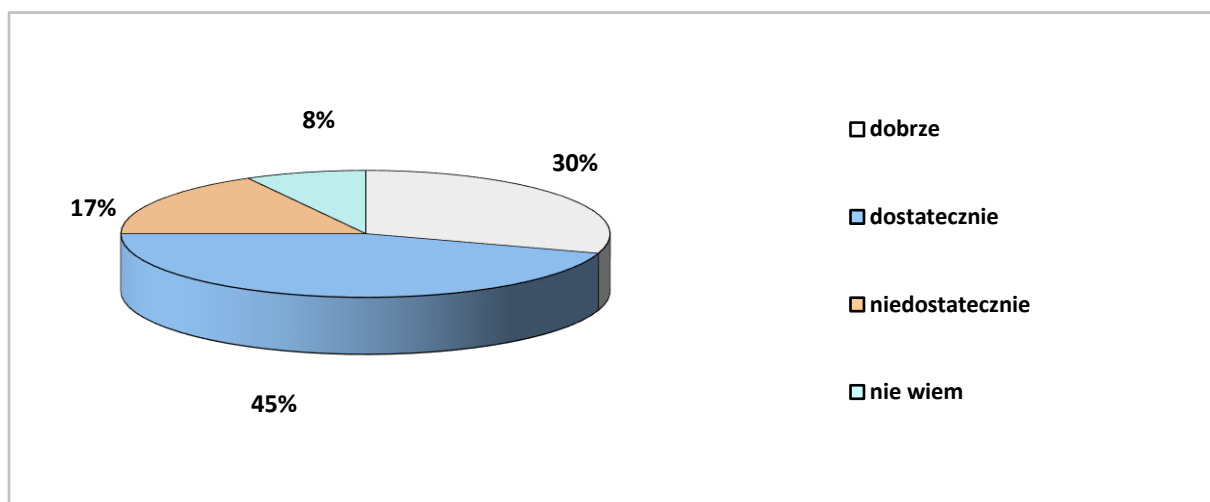
W ankiecie znalazło się również pytanie pozwalające badanym wskazać działania, jakie należałoby podjąć w gminie w celu poprawy sytuacji osób i rodzin dotkniętych problemami społecznymi. Odpowiadając na nie, ankietowani szczególny nacisk położyli na wsparcie rodzin z problemami. W tym kontekście badani wskazywali na potrzebę zapewnienia im dostępu do specjalistycznej pomocy (psycholog, terapeuta, prawnik), zintensyfikowanie działań pomocowych skierowanych do osób będących w trudnej sytuacji, rozszerzenia opieki asystentów rodzin, tworzenia grup wsparcia. Za równie ważne uznali przedsięwzięcia służące aktywizacji osób bezrobotnych i pomoc w znalezieniu zatrudnienia.

Podmioty mogące przyczynić się do zniwelowania problemów społecznych w gminie?

Podczas badań ankietowych respondenci identyfikowali także instytucje i organizacje działające w gminie, bądź obejmujące zasięgiem działania jej mieszkańców, które mogą w największym stopniu przyczynić się do złagodzenia bądź rozwiązania lokalnych problemów społecznych, w tym problemów rodzin i dzieci. Zaliczono do nich odpowiednio: Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, radnych i sołtysów, Urząd Gminy, Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Policję.

Uczestników badania poproszono o ocenę komunikacji między władzami samorządowymi a mieszkańcami oraz o działania, jakie należałoby podjąć w celu poprawy przepływu informacji pomiędzy władzami a mieszkańcami. Poniższy wykres ilustruje rozkład odpowiedzi na pytanie o ocenę komunikacji między władzami samorządowymi a mieszkańcami.

Wykres 12. Jak Pani/Pan ocenia komunikację między władzami samorządowymi a mieszkańcami?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Większość badanych (45%) oceniła komunikację między władzami samorządowymi a mieszkańcami jako dostateczną, a jako dobrą określiło ją kolejne 30% ankietowanych. Jednocześnie 17% respondentów stwierdziło, że jest ona niedostateczna. Opinii w tej sprawie nie wyraziło 8% pytanych.

Jakie działania należałoby podjąć w gminie w celu integrowania społeczności lokalnej?

W odpowiedzi na pytanie o działania integrujące społeczność lokalną, uczestnicy badania szczególny nacisk położyli na tworzenie miejsc spotkań (świetlice wiejskie, siłownie plenerowe, ogólnodostępne ławeczki), organizowanie plenerowych imprez integracyjnych, festynów rodzinnych, a także zwiększenie liczby wydarzeń kulturalnych.

14. BEZROBOCIE

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Częstochowie, w latach 2016-2018 liczba osób bezrobotnych w gminie spadała: 240 osób na koniec 2016 roku, 164 osoby na koniec roku następnego, 148 osób na koniec roku 2018. W roku 2016 wśród pozostających bez pracy większość stanowili mężczyźni – 122 osoby, natomiast w latach 2017 i 2018 większość wśród osób bezrobotnych stanowiły kobiety, których liczba wyniosła odpowiednio: w 2017 r. – 98 (w stosunku do 66 mężczyzn), w 2018 r. – 82 kobiety (w stosunku do 66 mężczyzn).

W poszczególnych latach udział osób bezrobotnych w wieku produkcyjnym w liczbie ludności gminy zmniejszał się i wynosił: w 2016 r. (4,74%), w 2017 r. (3,27%) i w 2018 r. (2,99%).

Dane w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 31. Bezrobotni w wieku produkcyjnym i ich udział w liczbie ludności gminy w latach 2016-2018

	2016	2017	2018
liczba ludności gminy w wieku produkcyjnym	5060	5017	4956
liczba bezrobotnych w gminie	240	164	148
w tym, liczba bezrobotnych kobiet w gminie	118	98	82
udział osób bezrobotnych w wieku produkcyjnym w liczbie ludności gminy	4,74%	3,27%	2,99%

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Częstochowie.

Uzupełnienie powyższych danych stanowią przedstawione w kolejnej tabeli informacje na temat stopy bezrobocia, jaką odnotowano w latach 2016-2018 w powiecie częstochowskim, województwie śląskim i w kraju (według stanu na dzień 31.12 każdego roku).

Tabela 32. Stopa bezrobocia w powiecie, województwie i w kraju w latach 2016-2018

	2016	2017	2018
stopa bezrobocia w powiecie częstochowskim	11 %	8,6%	7,3%
stopa bezrobocia w województwie śląskim	6,6%	5,1%	4,3%
stopa bezrobocia w kraju	8,2%	6,6%	5,8%

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Częstochowie.

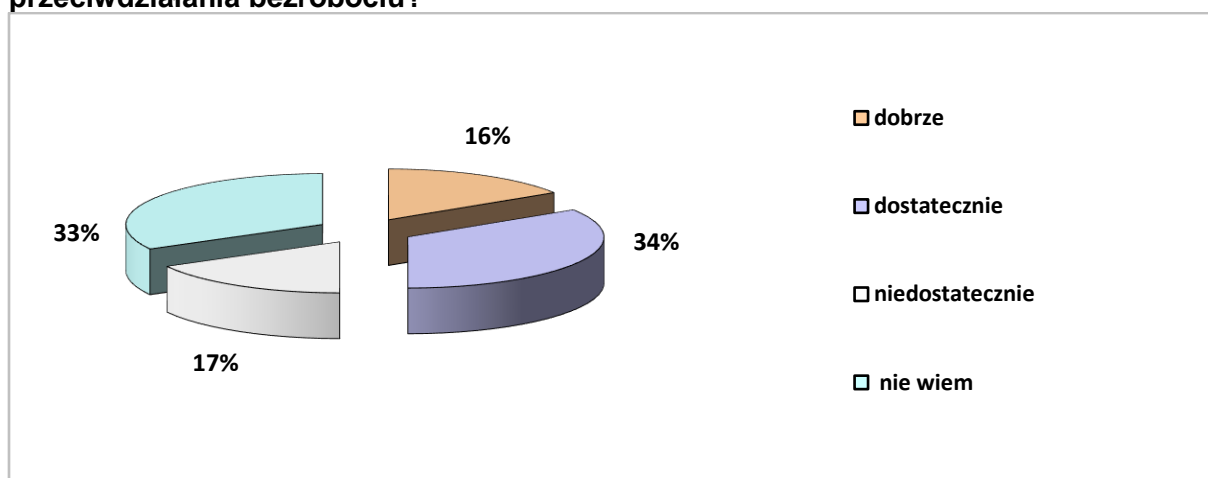
W latach 2016-2018 powiat częstochowski charakteryzował się wyższą, w stosunku do województwa śląskiego i kraju, stopą bezrobocia. Zarówno w powiecie, województwie, jak i w kraju poziom bezrobocia sukcesywnie malał w trakcie rozpatrywanego okresu.

Brak zatrudnienia jest na terenie gminy jednym z istotnych problemów społecznych. Taka konkluzja płynie też z badania ankietowego przeprowadzonego wśród mieszkańców. Uznali oni bezrobocie za jeden z ważniejszych problemów, które najbardziej uwidaczniają się w gminie, ograniczanie jego skutków za jedną z bardziej nieefektywnych sfer działania pomocy społecznej, a osoby i rodziny dotknięte bezrobociem wymienili jako grupy zagrożone marginalizacją i wykluczeniem społecznym. Nie należy przy tym zapominać, że pozostawanie bez pracy prowadzi zwykle do powstawania kolejnych problemów, wśród których bardzo dotkliwie odczuwanym przez doświadczonych nim osoby i rodziny jest radykalne obniżenie

statusu materialnego. Może to być powodem rozlicznych dysfunkcji, ograniczania udziału w życiu społecznym, utraty możliwości realizowania planów życiowych i rozwoju. Problemy, jakie powoduje brak zatrudnienia, odciskają silne piętno w życiu i świadomości dotkniętych bezrobociem osób, rodzin i całych środowisk. Sytuacja ta wymaga uwagi ze strony instytucji pomocowych i służb społecznych, przed którymi stoi trudne zadanie w zakresie niwelowania skutków bezrobocia.

Uczestników badania poproszono o ocenę realizowanych w gminie działań w zakresie przeciwdziałania bezrobociu. Rozkład odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

Wykres 13. Jak Pani/Pan ocenia realizowane w gminie działania w zakresie przeciwdziałania bezrobociu?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

34% respondentów określiło realizowane w gminie działania w zakresie przeciwdziałania bezrobociu za dostateczne, a kolejne 16% ankietowanych uznało je za dobre. Według 17% badanych są one jednak niedostateczne. Opinii w tej sprawie nie wyraziło 33% pytanych.

Kolejne pytanie dotyczyło działań, jakie należałoby podjąć w celu przeciwdziałania bezrobociu i poprawy sytuacji osób i rodzin dotkniętych bezrobociem. Uczestnicy badania postulowali najczęściej organizowanie szkoleń podnoszących kwalifikacje i kursów zapewniających zdobycie nowego zawodu, organizowanie prac interwencyjnych i robót publicznych na terenie gminy, a także udzielanie profesjonalnej pomocy w poszukiwaniu ofert pracy i częstsze wywieszanie ofert pracy na tablicach ogłoszeń.

15. BEZDOMNOŚĆ

Bezdomność jest problemem społecznym charakteryzującym się brakiem stałego miejsca zamieszkania. Wiąże się ze zmianami demograficznymi i ruchliwością społeczną, z recesją gospodarczą, bezrobociem, ubóstwem, kryzysem polityki mieszkaniowej i wzrostem

cen mieszkań oraz dysfunkcjonalnością instytucji opiekuńczo-resocjalizacyjnych i karnych, zaniebujących obowiązków opieki następczej. Osobami bezdomnymi, obok tych, które są nimi z wyboru, najczęściej stają się ludzie w starszym wieku, matki z nieletnimi dziećmi, rodziny pełne nieposiadające środków finansowych na opłacenie mieszkania oraz osoby, które opuściły zakłady karne.

Pomoc osobom bezdomnym i zagrożonym bezdomnością z terenu gminy świadczy Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Olsztynie. Przybiera ona głównie formę wsparcia w postaci zapewnienia schronienia (umieszczenie w schronisku), opłaty za pobyt w schronisku, wypłaty zasiłku stałego oraz opłacania składki zdrowotnej. W latach 2016-2018 liczba rodzin i osób w rodzinach objętych wsparciem z powodu bezdomności była zmienna. W 2016 r. pomocą GOPS-u z powodu bezdomności objęte były 4 rodziny, w 2017 r. 2 rodziny, a w 2018 r. 3 rodziny.

Na terenie gminy nie funkcjonują schroniska dla bezdomnych, noclegownie. Gmina nie dysponuje również mieszkaniem chronionym dla osób bezdomnych. Osoby bezdomne z terenu gminy Olsztyn kierowane są do schronisk znajdujących się w najbliższej okolicy.

16. PROBLEMY UZALEŻNIEŃ I PRZEMOCY W RODZINIE

Alkoholizm, narkomania i przemoc w rodzinie należą do najpoważniejszych problemów społecznych. Do przyczyn popadania w alkoholizm można zaliczyć uwarunkowania społeczne, nieprawidłowe wzorce rodzinne, brak celów życiowych, utratę zatrudnienia, natomiast narkomanii sprzyjają powszechność i dostępność środków odurzających, panująca moda na ich zażywanie oraz fakt, że narkotyki często są traktowane jako ucieczka od codzienności, środek obronny przed trudnościami, sposób na rozładowanie stresu i konfliktów oraz poszukiwanie nowych wrażeń i doznań. Przemoc w rodzinie jest z kolei patologią mającą w wielu przypadkach swoje źródło w ubóstwie i uzależnieniach. Jej ofiarami są osoby słabe fizycznie, psychicznie, o niskim poczuciu własnej wartości, zależne w jakiś sposób od sprawcy. Na ogół należą do nich kobiety i dzieci, rzadziej osoby niepełnosprawne, starsze i chore.

Skuteczne przeciwdziałanie problemom uzależnień i przemocy w rodzinie oraz eliminacja ich niekorzystnego wpływu na społeczeństwo wymaga prowadzenia działań związanych z profilaktyką wspomnianych problemów i ich rozwiązywaniem oraz integracji społecznej osób nimi dotkniętych. Na szczeblu gminy działania te wyznaczane są w ramach gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii, a także przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie, a ich inicjowanie należy do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

Poniższa tabela przedstawia dane dotyczące środków finansowych przeznaczonych na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień oraz przemocy w rodzinie w gminie Olsztyn w latach 2016-2018.

Tabela 33. Środki finansowe przeznaczone w gminie w latach 2016-2018 na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień oraz przemocy w rodzinie

wielkość wydatków	2016	2017	2018
na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych (w zł)	159 268	153 232	160 836
na profilaktykę i rozwiązywanie problemów narkomanii (w zł)	500	500	500
na przeciwdziałanie przemocy w rodzinie (w zł)	998	992	1000
razem (w zł)	160 766	154 724	162 336

Dane Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Olsztynie.

W latach 2016-2018 r. kwoty przeznaczane na walkę z alkoholizmem ulegały wahaniom, najwyższy poziom osiągając w 2018 r. (160 836 zł), z roku na rok nie zmieniały się natomiast środki mające służyć przeciwdziałaniu narkomanii. W analizowanym okresie na przeciwdziałanie przemocy w rodzinie przeznaczano odrębne środki w 2016 r. – 998 zł, w 2017 r. – 992 zł, natomiast w 2018 r. – 1 000 zł.

Mieszkańcy mogą korzystać ze wsparcia instytucji w zakresie uzależnień i przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz świetlic realizujących program opiekuńczo-wychowawczy na terenie gminy. Wykaz tych jednostek przedstawia poniższa tabela.

Tabela 34. Wykaz jednostek udzielających wsparcia z powodu uzależnień i przemocy w rodzinie działających na terenie gminy

lp.	nazwa jednostki	adres
1.	Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	Pl. Piłsudskiego 10 42-256 Olsztyn
2.	Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie	
3.	Świetlica Środowiskowa w Biskupicach	42-256 Biskupice, ul. Szkolna 4
4.	Świetlica Środowiskowa w Turowie	42-256 Turów, ul. Szkolna 12
5.	Świetlica Środowiskowa w Zrębicach	42-256 Zrębice, ul. Główna 143

6.	Świetlica Środowiskowa w Bukownie	42-256 Bukowno, ul. Malownicza 45A
7.	Świetlica Środowiskowa w Przymiłowicach	42-256 Przymiłowice, ul. Zamkowa 118

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Olsztynie.

Jak wspomniano powyżej, ważną rolę w procesie przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie odgrywa Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Wybrane dane dotyczące lokalnego rynku napojów alkoholowych oraz działalności GKRPA w gminie Olsztyn w latach 2016-2018 przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 35. Lokalny rynek napojów alkoholowych w gminie w latach 2016-2018

	2016	2017	2018
liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie	40	41	41
liczba wydanych zezwoleń w tym:	39	44	69
zezwolenia jednorazowe	18	22	31
zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia w miejscu sprzedaży	9	10	12
zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych przeznaczonych do spożycia poza miejscem sprzedaży	12	11	25
zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych dla przedsiębiorców, których działalność polega na organizacji przyjęć (catering)	0	1	1
liczba pozytywnych opinii GKRPA w sprawie wydania zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych	39	44	69
liczba negatywnych opinii GKRPA w sprawie wydania zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych	0	0	0
liczba przeprowadzonych kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych	0	0	0
Liczba decyzji podjętych w sprawie cofnięcia zezwolenia na sprzedaż alkoholowych	0	0	0

Dane Urzędu Gminy w Olsztynie.

W latach 2016-2018 liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych w gminie nieznacznie wzrosła (z 40 w 2016 r., do 41 w 2017 r. i w 2018 r.), zwiększeniu uległa liczba wydawanych zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych (z 39 w 2016 r. do 69 w 2018 r.). Liczba pozytywnych opinii w sprawie wydawania zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych ulegała wahaniom (39 - w 2016 r., 44 - w 2017 r. i 69 - w 2018 r.), natomiast opinii negatywnych w sprawie wydania zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych w analizowanych latach nie wydawano. W rozpatrywanym okresie nie przeprowadzono ani jednej kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych, nie podjęto też ani jednej decyzji w sprawie cofnięcia zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych.

Tabela 36. Działalność GKRPA w latach 2016-2018 w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień w gminie

	2016	2017	2018
liczba osób, z którymi GKRPA przeprowadziła rozmowy interwencyjno-motywujące w związku z nadużywaniem alkoholu	39	36	40
liczba osób uzależnionych od alkoholu, wobec których GKRPA wystąpiła do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego	18	7	11
liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, z którymi kontaktowali się członkowie GKRPA	14	14	11
liczba sprawców przemocy w rodzinie, których GKRPA skierowała na terapię	0	0	0
liczba sprawców przemocy w rodzinie, przeciwko którym GKRPA złożyła zawiadomienie do prokuratury o popełnieniu przestępstwa	0	0	0

Dane Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Olsztynie.

W ramach podejmowanych działań w 2016 r. GKRPA przeprowadziła rozmowy interwencyjno-motywujące w związku z nadużywaniem alkoholu z 39 osobami, w 2017 r. z 36 osobami, natomiast w 2018 r. z 40 osobami. W rozpatrywanym okresie GKRPA wystąpiła do sądu z wnioskiem o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego w 2016 r. wobec 18 osób, w 2017 r. wobec 7 osób i w 2018 r. wobec 11 osób.

Jeśli chodzi o działalność w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w latach 2016-2018 GKRPA kontaktowała się z odpowiednio: 14, 14 i 11 osobami dotkniętymi tym problemem. W analizowanym okresie nie skierowano na terapię żadnego ze sprawców przemocy w rodzinie oraz GKRPA nie złożyła do prokuratury ani jednego zawiadomienia o popełnieniu przestępstwa przeciwko sprawcom przemocy.

W ramach realizacji zadań Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych podejmowano następujące działania:

- Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych od alkoholu poprzez prowadzenie Punktu Konsultacyjnego dla osób z problemami alkoholowymi i ich rodzin oraz przemocą w rodzinie – konsultacje i porady w zakresie możliwości warunków podjęcia leczenia odwykowego i rozpatrywanie zjawiska przemocy, pomoc psychologiczna i psychoterapeutyczna;
- Udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie poprzez działalność Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Olsztynie, która rozpatruje wnioski o leczenie odwykowe, przeprowadza wywiady środowiskowe u osób zgłoszonych do Komisji w celu podjęcia leczenia odwykowego, kierowaniem wniosków do lekarzy biegłych sądowych w sprawie o wydanie opinii w zakresie uzależnienia od alkoholu, zobowiązaniem do podjęcia leczenia odwykowego;
- Prowadzenie profilaktyki i działalności informacyjnej, edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, a w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych poprzez dofinansowanie działalności placówek wsparcia dziennego – świetlic środowiskowych działających na terenie gminy Olsztyn; prowadzenie na terenie szkół programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży; dofinansowanie imprez propagujących trzeźwy styl życia; wspieranie klubów sportowych realizujących zadania związane z profilaktyką – dodatkowe formy spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży; kreowanie alternatywnych form spędzania czasu wolnego;
- Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych poprzez zorganizowanie Wigilii dla osób starszych, samotnych z terenu gminy Olsztyn, dofinansowanie wypoczynku zimowego, letniego dla dzieci, zorganizowanie „MIKOŁAJA” dla dzieci z terenu gminy;
- Pogadanki Policji dla dzieci i młodzieży w szkołach.

Zarządzeniem Wójta Gminy Olsztyn w 2011 r. został powołany Zespół Interdyscyplinarny. W jego skład wchodzi przedstawiciele Gminnej Komisji Rozwiązywania

Problemów Alkoholowych, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Olsztynie, Policji, Oświaty, Służby Zdrowia, Sądu i organizacji pozarządowej. Celem działania Zespołu jest koordynowanie systemu przeciwdziałania przemocy domowej na najniższym szczeblu samorządu terytorialnego – w obszarze gminy. W 2018 r. odbyły się 4 posiedzenia całego Zespołu Interdyscyplinarnego oraz 22 posiedzenia w ramach grup roboczych. Podczas prac Zespołu rozmawiano na temat zjawiska przemocy na terenie gminy. Przedstawiciele Zespołu Interdyscyplinarnego wszczęli 14 procedur „Niebieskich Kart” wśród rodzin z gminy Olsztyn. W związku z podjętymi działaniami członków grupy roboczej i przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego – w 2018 r. „Niebieską Kartę” zamknięto w 29 rodzinach. Zespół Interdyscyplinarny złożył także 7 wniosków do Sądu Rejonowego w Częstochowie – Wydziału V Rodziny i Nieletnich o wgląd w sytuację nieletnich w związku z podejrzeniem wystąpienia przemocy w rodzinie.

Tabela 37. Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego w latach 2016-2018

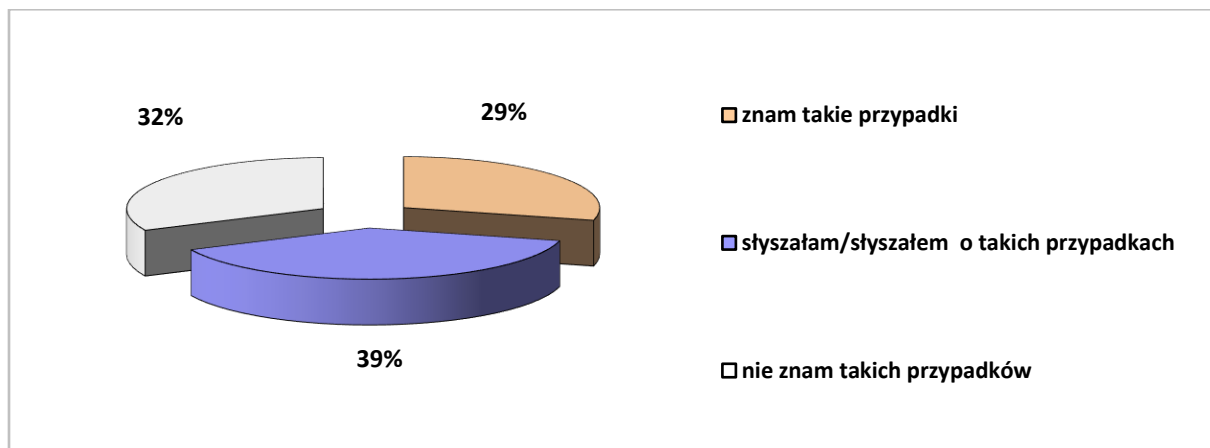
	2016	2017	2018
liczba członków Zespołu Interdyscyplinarnego	8	8	10
liczba spotkań ZI w ciągu roku	4	6	4
liczba spotkań grup roboczych	22	35	22
liczba złożonych do ZI „Niebieskich Kart”	24	26	14
w tym sporządzone przez Policję	23	25	14
w tym sporządzonych przez pracowników GOPS-u	1	1	0
liczba zamkniętych „Niebieskich Kart”	12	18	29
liczba spraw sądowych z powodu przemocy w rodzinie	2	2	0
w tym zakończonych wyrokiem skazującym na osadzenie w zakładzie karnym	1	1	0
w tym zakończonych wyrokiem w zawieszeniu	1	0	0
w tym umorzonych	0	1	0

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Olsztynie

Osobom dotkniętym problemami uzależnień i przemocy w rodzinie pomocy udziela Punkt Konsultacyjny w Olsztynie (konsultacje i porady w zakresie: przemocy; możliwości i warunków podjęcia leczenia odwykowego; pomoc psychologiczna i psychoterapeutyczna – trzy razy w miesiącu po 3 godziny) oraz pracownicy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Olsztynie. Wsparcia z powodu alkoholizmu udzielono 25 rodzinom (54 osoby w rodzinach) w 2016 r., 23 rodzinom (42 osoby w rodzinach) w 2017 r. i 27 rodzinom (74 osoby w rodzinach) w 2018 r. Przemoc w rodzinie była przyczyną przyznania wsparcia 1 rodzinie (3 osoby w rodzinie) w 2017 r., 3 rodzinom (11 osób w rodzinach) w 2018 r. W analizowanym okresie pomoc z powodu narkomanii nie była udzielana.

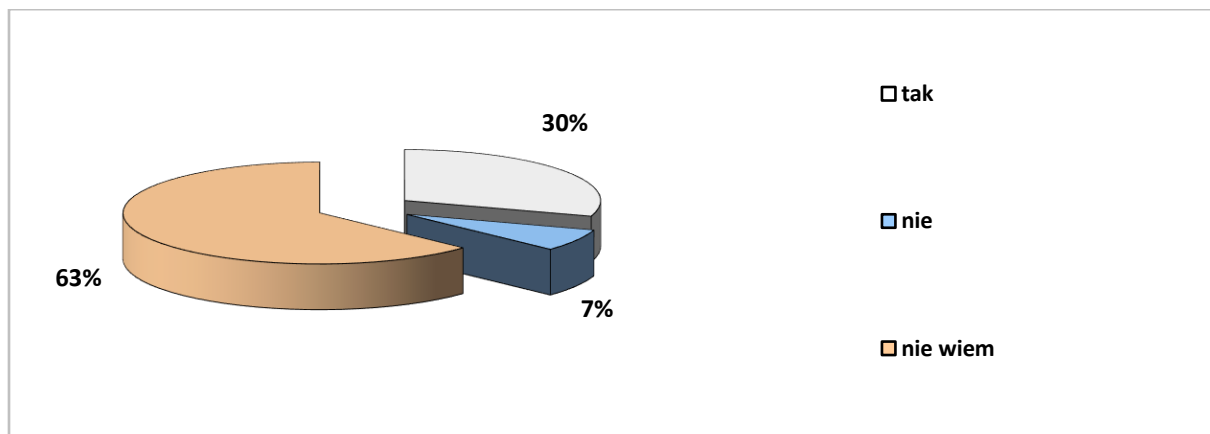
Ankietowani odnieśli się także do zjawiska przemocy w rodzinie. Rozkład uzyskanych odpowiedzi ilustrują poniższe wykresy.

Wykres 14. Czy zna Pani/Pan przypadki przemocy w rodzinie na terenie gminy lub o nich słyszała/słyszał?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Wykres 15. Czy Pani/Pan zdaniem istnieje ryzyko nasilenia się zjawiska przemocy w rodzinie na terenie gminy?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Przypadki przemocy w rodzinie zna 29% ankietowanych, a kolejne 39% badanych o nich słyszało. Jednocześnie 32% respondentów stwierdziło, że takich przypadków nie zna. Odpowiadając na pytanie, czy istnieje ryzyko nasilenia się zjawiska przemocy w rodzinie na terenie gminy, 7% badanych odpowiedziało przecząco, 30 % badanych potwierdziło ryzyko nasilenia się tego problemu. Z kolei 63 % respondentów nie było w stanie tego ryzyka ocenić.

17. SYTUACJA DZIECKA

Badania ankietowe przeprowadzone w funkcjonujących na terenie gminy placówkach oświatowych pozwoliły zdiagnozować środowisko przedszkolne, szkolne i rodzinne uczniów pod kątem występowania zachowań o cechach patologii społecznej oraz uzyskać informacje na temat prowadzonych w szkołach działań opiekuńczo-wychowawczych, profilaktycznych i leczniczych.

Do analizy przedłożono ankiety – wypełnione przez nauczycieli – z następujących placówek oświatowych i wychowawczych:

- Szkoła Podstawowa w Olsztynie
- Szkoła Podstawowa w Biskupicach
- Szkoła Podstawowa w Zrębicach
- Szkoła Podstawowa w Turowie
- Szkoła Podstawowa w Kusietach

Zasoby i oferta szkolna

Z analizy ankiet wynika, że 3 z 5 placówek zatrudniają pedagoga, 3 placówki zapewniają psychologa, 5 placówek zapewnia opieką pielęgniarską oraz logopedę. Natomiast 4 placówki zapewniają doradcę zawodowego.

Nie wszystkie szkoły prowadzą dożywianie uczniów (3 z 5 placówek zapewnia dożywianie). Dostęp do sali gimnastycznej oraz dostęp do Internetu zapewniają dzieciom i młodzieży wszystkie szkoły. W żadnej z placówek nie funkcjonują klasy integracyjne. Przedstawiciele ani jednej ze szkół nie zauważyli trudności z dojazdem do placówek. Ponadto wszystkie szkoły umożliwiają nauczanie indywidualne.

Wszystkie szkoły zapewniają dzieciom opiekę w ramach zajęć świetlicowych.

Ankietowane placówki oferują dzieciom i młodzieży zajęcia dodatkowe. Najczęściej przyjmują one postać różnorodnych tematycznie kół zainteresowań (m.in. koło polonistyczne, zajęcia matematyczne, zajęcia sportowe, SKS, zajęcia plastyczne, koło regionalne, koło taneczne, nauka tańca ludowego, koło graficzne), jak również zajęcia przygotowujące do konkursów i egzaminów, zajęcia z udzielania pierwszej pomocy oraz zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze.

Jednocześnie we wszystkich jednostkach prowadzone są zajęcia dla uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Wśród nich najczęściej organizowane są: zajęcia wyrównawcze, korekcyjno-kompensacyjne, zajęcia logopedyczne, zajęcia rewalidacyjne, warsztaty z zakresu edukacji społecznej, zajęcia dla uczniów z zespołem Aspergera, jak również zajęcia redukujące trudności w nauce oraz rozwijające zainteresowania w środowisku.

Problemy dosięgające uczniów i ich rodziny

Ankietowani identyfikowali problemy, które w najpoważniejszym stopniu dosięgają uczniów i ich rodziny, w dwojaki sposób, tj. odpowiadając na pytanie o charakterze otwartym oraz wypełniając zamknięte katalogi zachowań negatywnych i zjawisk patologicznych, obejmujące 12 i 6 zmiennych. Określając problemy w odpowiedzi na pytanie otwarte, badani wskazywali przede wszystkim na: zrzucanie odpowiedzialności za niepowodzenia na nauczycieli, brak konsekwencji i stanowczości u rodziców wobec dzieci, negatywny wpływ sieci internetowych, zgoda na używanie telefonów komórkowych na terenie szkoły, złośliwość, brak empatii, niewydolność wychowawcza - brak kontroli nad uczniem i brak autorytetu u rodzica, problemy z nauką, problemy rodzinne (rozwód rodziców), kłopoty finansowe, problemy z integracją i akceptacją wśród rówieśników, alkoholizm, bezrobocie, agresja słowna, brak tolerancji.

Wypełniając zamknięte katalogi negatywnych zachowań i zjawisk patologicznych, ankietowani stwierdzali ich obecność, podając jednocześnie liczbę ujawnionych przypadków. Szczegółowe informacje na temat zdiagnozowanych w środowisku szkolnym i w domu rodzinnym uczniów problemów społecznych zawierają poniższe tabele.

Tabela 38. Negatywne zachowania i zjawiska patologiczne występujące w społeczności uczniowskiej w gminie w roku szkolnym 2017/2018

rodzaj negatywnych zachowań i zjawisk patologicznych	obecność	
	liczba ujawnionych przypadków	nie stwierdzono (liczba placówek)
palenie papierosów	8	3
sięganie po alkohol	5	3
sięganie po narkotyki	0	5
niszczenie mienia szkolnego	2	3
kradzieże na terenie szkoły	0	5
dyskryminacja w grupie rówieśniczej	9	2
udział w grupach negatywnych	0	5
agresja i przemoc w grupie rówieśniczej	14	4
autoagresja	1	4
ucieczki z domu	0	5
przestępczość ujawniona	1	4
przypadki wymagające nadzoru kuratora sądowego	3	2

Dane z badania ankietowego przeprowadzonego w placówkach oświatowych gminy.

Do najczęściej występujących wśród uczniów zachowań negatywnych należały: agresja i przemoc w grupie rówieśniczej, dyskryminacja w grupie rówieśniczej, palenie papierosów, sięganie po alkohol, a także w mniejszym stopniu przypadki wymagające nadzoru kuratora sądowego, niszczenie mienia szkolnego, przestępczość ujawniona oraz autoagresja. Według 4 przedstawicieli badanych placówek w ostatnich trzech latach nie odnotowano wzrostu negatywnych zachowań i zjawisk patologicznych.

Tabela 39. Występowanie dysfunkcji i patologii w rodzinach uczniów z gminy

rodzaj zjawiska	obecność	
	liczba ujawnionych przypadków	nie stwierdzono (liczba placówek)
bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	6	1
zaniedbanie dziecka	4	3
uzależnienia (alkoholizm, narkomania)	5	2
przemoc w rodzinie	2	3
wykorzystywanie seksualne dzieci	0	5
przestępczość	0	5

Dane z badania ankietowego przeprowadzonego w placówkach oświatowych gminy.

Jeśli chodzi o zjawiska patologiczne w otoczeniu rodzinnym uczniów, ankietowani potwierdzili przypadki bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, uzależnień (alkoholizm, narkomania), przypadki zaniedbania dziecka oraz przemocy w rodzinie.

Działania profilaktyczne adresowane do uczniów podejmowane na terenie szkoły

Ankietowane placówki podejmują różnorodne działania wychowawcze i profilaktyczne. Wśród nich prowadzone są szkolenia, pogadanki i prelekcje dotyczące przemocy, cyberprzemocy oraz uzależnień, dyskusje na lekcjach wychowawczych, rozmowy indywidualne, warsztaty z trenerami-specjalistami, jak również zajęcia z psychologiem, pedagogiem, udział w spektaklach profilaktycznych.

Najpilniejsze do zaspokojenia potrzeby uczniów

Wskazując najpilniejsze potrzeby dzieci i młodzieży, badani zwrócili uwagę na ułatwienie dostępu do zajęć wyrównujących braki edukacyjne uczniów słabszych, ułatwienie dostępu do zajęć dla dzieci uzdolnionych oraz rozwój fizyczny dzięki stałemu dostępowi wszystkich uczniów do sali gimnastycznej.

Współpraca szkoły z instytucjami i organizacjami wspierającymi dzieci, młodzież i rodziny oraz współpraca szkoły z rodzicami uczniów

Przedstawiciele wszystkich ankietowanych placówek uznali współpracę z instytucjami i organizacjami wspierającymi dzieci, młodzież i rodziny za zadowalającą. Podobnie przedstawia się kwestia współpracy szkoły z rodzicami uczniów – współpraca jest zadowalająca.

Działania niezbędne do pełniejszego rozpoznania problemów rodzin uczniów w zakresie dysfunkcji, uzależnień i przemocy w rodzinie

Wśród działań niezbędnych do pełniejszego rozpoznania problemów rodzin uczniów w zakresie dysfunkcji, uzależnień i przemocy w rodzinie, przedstawiciele placówek oświatowych wymienili m.in. potrzebę ścisłej współpracy wychowawcy i pedagoga szkolnego z instytucjami wspierającymi rodziny, spotkania ze specjalistami oraz pedagogizacja na temat skutków wynikających z zatajania rzetelnych informacji na temat sytuacji rodzinnej dziecka, wizyty w szkole w celu ustalenia sytuacji szkolnej dziecka, jak również rozmowy z rodzicami w obecności pracownika GOPS-u i wspólne wizyty domowe.

Pomoc oferowana przez szkołę uczniom z rodzin niewydolnych wychowawczo, dotkniętych problemami uzależnień, przemocy w rodzinie

W ramach działań szkoły na rzecz uczniów z rodzin niewydolnych wychowawczo, dotkniętych problemami uzależnień i przemocy ankietowani wskazywali na: opiekę w świetlicy szkolnej, diagnozowanie problemów i obejmowanie pomocą psychologiczno-pedagogiczną (terapia, porady i konsultacje ze specjalistami) oraz dofinansowanie wycieczek.

Współpraca szkoły z Policją i innymi instytucjami lub organizacjami w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Wszystkie ankietowane placówki współpracują z Policją i innymi instytucjami lub organizacjami w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Współpraca ta przebiega pozytywnie, jest realizowana w miarę potrzeb i możliwości instytucji.

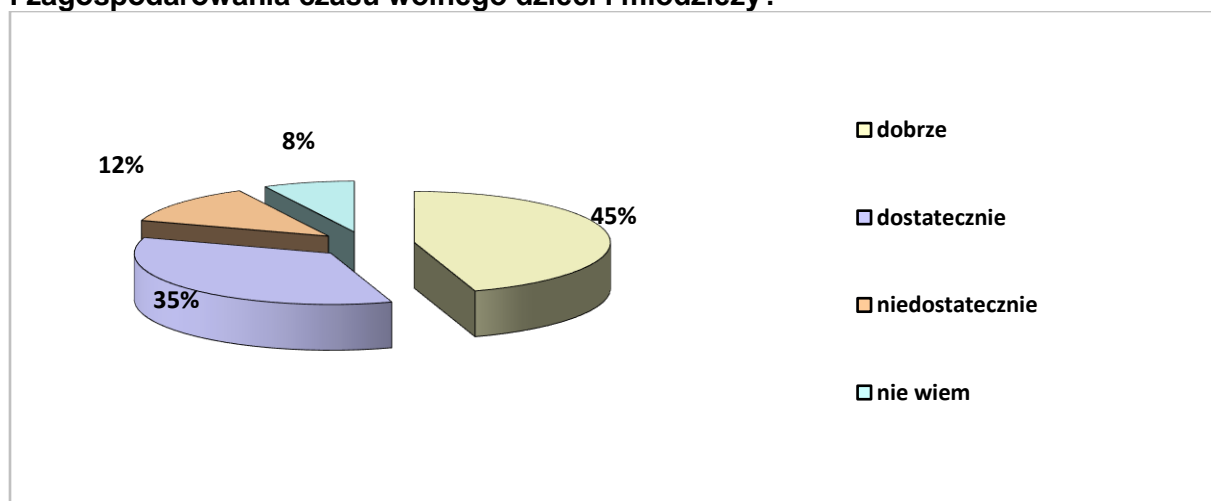
Działania konieczne do przeprowadzenia w celu usprawnienia funkcjonowania placówki i polepszenia efektywności procesu edukacji i wychowania

Według ankietowanych niezbędne jest zwiększenie nadzoru i bliższe przyjrzenie się rodzinom dysfunkcyjnym, organizowanie cyklicznych warsztatów dla rodziców oraz konieczność wsparcia psychologicznego i logopedycznego dzieci. Niektórzy badani zwracali uwagę na konieczności zatrudnienia w szkole psychologa.

Organizacja czasu wolnego dzieci i młodzieży w gminie w opinii mieszkańców

Uczestników badania poproszono także o wyrażenie opinii na temat organizacji i zagospodarowania czasu wolnego dzieci i młodzieży w gminie. Rozkład uzyskanych odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

Wykres 16. Jak Pani/Pan ocenia działania podejmowane w gminie w zakresie organizacji i zagospodarowania czasu wolnego dzieci i młodzieży?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Według 45% ankietowanych organizacja i zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży w gminie są dobre. Kolejne 35% respondentów uznało, że są one dostateczne. Jednocześnie 12% badanych oceniło je jako niedostateczne. Opinii w tej kwestii nie wyraziło 8% pytanych.

Uczestnicy badania zgłaszali także propozycje działań, które należałoby podjąć w celu poprawy sytuacji dzieci i młodzieży. Najczęściej postulowali rozszerzenie oferty kół zainteresowań i zajęć pozalekcyjnych rozwijających uzdolnienia, organizowanie alternatywnych form spędzania czasu wolnego w czasie wakacji, ferii i w dni wolne, a także organizowanie wycieczek, kolonii i obozów.

18. SYTUACJA OSÓB STARSZYCH

Jednym z głównych problemów demograficznych w Polsce jest zjawisko starzenia się społeczeństwa. Według przewidywań GUS-u liczba osób w wieku emerytalnym wzrośnie do 9,6 miliona w 2035 r., co stanowić będzie 26,7% całej populacji kraju.

Struktura wiekowa ludności gminy Olsztyn jest w pewnym sensie potwierdzeniem tej tendencji. W ostatnich latach ma tutaj miejsce wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym. Dane szczegółowe zawiera poniższa tabela.

Tabela 40. Osoby w wieku poprodukcyjnym w strukturze ludności gminy w latach 2016-2018

	2016	2017	2018
liczba mieszkańców gminy ogółem	8029	8035	8063
liczba osób w wieku poprodukcyjnym	1442	1497	1566
udział osób w wieku poprodukcyjnym w ludności gminy	17,96 %	18,63%	19,42%

Dane Urzędu Gminy Olsztyn.

Z analizy danych statystycznych dotyczących sytuacji demograficznej gminy wynika, że udział osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w latach 2016-2018 systematycznie wzrastał; wynosił on odpowiednio: 17,96%, 18,63%, 19,42%.

Tendencja starzenia się społeczeństwa wymusza zmiany organizacyjne w funkcjonowaniu rodzin zobligowanych moralnie i prawnie do opieki nad członkiem rodziny, ale też jest istotną przesłanką do reorganizacji lokalnego rynku usług społecznych, z uwagi na konieczność dostosowania tych usług do potrzeb osób niesamodzielnych, niepełnosprawnych i wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu. Należy zauważyć, że wśród beneficjentów pomocy społecznej udzielanej przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Olsztynie w 2018 r. było 27 osób w wieku 61-70 lat oraz w wieku 71 lat i więcej.

Warto dodać, że od grudnia 2015r. na terenie gminy działa Dzienny Dom Senior+ w Olsztynie. Celem jego działania jest integrowanie i aktywizowanie osób starszych z terenu gminy poprzez rozwój kulturalny, towarzyski i rekreacyjny, a także pomoc koleżeńska w trudnych sytuacjach życiowych. W 2018 r. z usług Dziennego Domu Senior+ w Olsztynie korzystało 15 osób nieaktywnych zawodowo w wieku 60+.

Ponadto na terenie gminy od stycznia 2017 roku działa Koło Polskiego Związku Emerytów, Rencistów i Inwalidów nr 13, którego celem jest integrowanie i aktywizowanie

emerytów, rencistów i inwalidów poprzez organizowanie różnych form życia kulturalnego, artystycznego, sportowego i turystycznego.

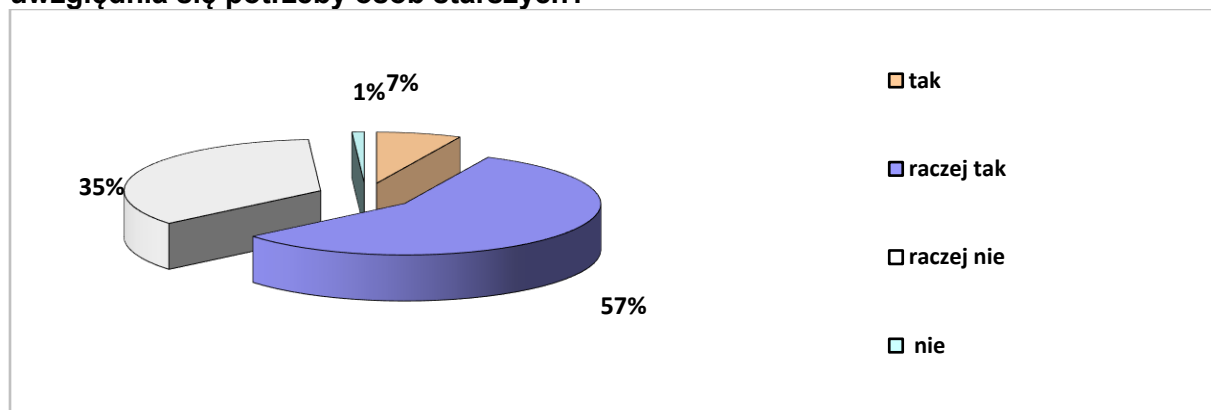
Osoby starsze z terenu gminy Olsztyn oraz z terenu innych gmin korzystają także z pomocy i wsparcia Domu Pomocy Społecznej w Turowie. Ma on charakter domu stałego pobytu, koedukacyjnego i zapewnia całodobową opiekę dla ludzi w podeszłym wieku.

Z przeprowadzonego na potrzeby niniejszego opracowania badania ankietowego wynika, że 21% uczestników badania uznało osoby starsze za grupę najbardziej zagrożoną marginalizacją i wykluczeniem społecznym.

Identyfikując problemy, jakie dotyczą osób starszych w gminie, respondenci wskazywali najczęściej samotność, niewystarczające środki finansowe, choroby, niski poziom życia, niepełnosprawność i brak zainteresowania i opieki ze strony rodziny. Ponadto 57% respondentów miało problem z odpowiedzią na pytanie czy oferta pomocy osobom starszym (opieka, pomoc, wsparcie) jest wystarczająca w gminie Olsztyn, pozytywnie ofertę pomocy oceniło 15% uczestników badania, negatywnie 28%.

Wskazując działania, jakie należałoby podjąć w celu poprawy sytuacji osób starszych, najczęściej postulowano poprawę dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej, szczególnie do lekarzy specjalistów, organizowanie spotkań, wycieczek i zajęć integracyjnych, jak również organizowanie zajęć sportowych. Ponadto ankietowani postulowali o zorganizowanie pomocy przy zakupie leków i wyżywienia oraz zapewnienie rehabilitacji domowej.

Wykres 17. Czy Pani/Pana zdaniem w działaniach realizowanych na terenie gminy uwzględnia się potrzeby osób starszych?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Zdaniem zdecydowanej większości (57%) badanych w działaniach realizowanych na terenie gminy raczej uwzględnia potrzeby osób starszych, kolejne 35% badanych wskazało, że raczej nie. Zdaniem 7% respondentów w działaniach realizowanych na terenie gminy uwzględnia się potrzeby osób starszych, przeciwnego zdania był 1% ankietowanych. Rozkład uzyskanych odpowiedzi ilustruje powyższy wykres.

19. SYTUACJA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Z danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Olsztynie wynika, że w latach 2016-2018 niepełnosprawność była trzecim, pod względem liczby beneficjentów, powodem przyznawania pomocy społecznej w gminie. Poniższa tabela przedstawia dane na temat liczby rodzin oraz liczby osób w tych rodzinach, które korzystały z pomocy społecznej świadczonej przez GOPS w latach 2016-2018.

Tabela 41. Rodziny w gminie korzystające z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności w latach 2016-2018

	2016	2017	2018
liczba rodzin	55	51	62
liczba osób łącznie w rodzinach	129	114	148

Dane Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Olsztynie.

W 2018 r. z pomocy społecznej udzielonej przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Olsztynie z powodu niepełnosprawności skorzystało 62 rodziny liczące 148 osób.

Ponadto osoby z orzeczoną niepełnosprawnością miały wypłacany zasiłek pielęgnacyjny oraz dodatek do zasiłku rodzinnego z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego. W 2016 r. wypłacono 2 241 zasiłków pielęgnacyjnych w związku z legitymowaniem się orzeczeniem o niepełnosprawności (na łączną kwotę 342 873,00 zł), w 2017 r. wypłacono 2 310 zasiłków pielęgnacyjnych na kwotę 353.430,00 zł., w 2018 r. wypłacono 2 265 zasiłków pielęgnacyjnych na kwotę 358.390,00 zł. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Olsztynie realizuje również wypłatę w postaci dodatku do zasiłku rodzinnego z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego. W 2016 r. wypłacono 563 dodatki na kwotę 55.010,00 zł., w 2017 r. wypłacono 485 dodatków na kwotę 52.850,00 zł., w 2018 r. wypłacono 458 dodatków na kwotę 49.740,00 zł.

Warto w tym miejscu przytoczyć informacje Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Częstochowie, dotyczące orzeczeń o niepełnosprawności wydanych mieszkańcom gminy Olsztyn w latach 2016-2018. Dane w tym zakresie zawiera poniższa tabela.

Tabela 42. Orzeczenia o niepełnosprawności wydane mieszkańcom gminy w latach 2016-2018

	2016	2017	2018
Liczba wydanych orzeczeń zaliczających do osób niepełnosprawności wydanych dzieciom do 16-go roku życia zam. na terenie Gminy Olsztyn			
Ogółem	34	30	31
• w tym kobiet	11	11	12
• w tym mężczyzn	23	19	19
Liczba wydanych orzeczeń zaliczających do stopnia niepełnosprawności osobom powyżej 16-go r. życia zam. na terenie Gminy Olsztyn:			
Ogółem	152	142	141
• w tym kobiet	76	75	67
• w tym mężczyzn	76	67	74
w tym o zaliczeniu do stopnia znacznego	38	35	30
w tym o zaliczeniu do stopnia umiarkowanego	80	76	75
w tym o zaliczeniu do stopnia lekkiego	34	31	36

Dane Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Częstochowie.

Z przedstawionych danych wynika, iż w analizowanym okresie zarówno liczba orzeczeń o niepełnosprawności wydanych dzieciom, jak i liczba orzeczeń wydanych osobom dorosłym malała.

Osoby niepełnosprawne zamieszkałe w gminie Olsztyn mogą korzystać ze wsparcia finansowego udzielanego przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, które dysponuje środkami na dofinansowanie uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych, zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, likwidacji barier architektonicznych, technicznych lub w komunikowaniu się, dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych oraz dofinansowanie tworzenia i działalności bieżącej warsztatów terapii zajęciowej.

Warto dodać, że osoby niepełnosprawne z terenu gminy Olsztyn korzystają z pomocy i wsparcia jednostek funkcjonujących poza gminą:

- Centrum Pomocy Dziecku Niepełnosprawnemu i Jego Rodzinie
Częstochowa, ul. Jasnogórska 36
- Środowiskowy Dom Samopomocy
Częstochowa, ul. Lakowa 101

W ocenie ankietowanych sytuacja osób niepełnosprawnych przedstawia się pozytywnie, zdaniem 55% respondentów osoby niepełnosprawne akceptowane są

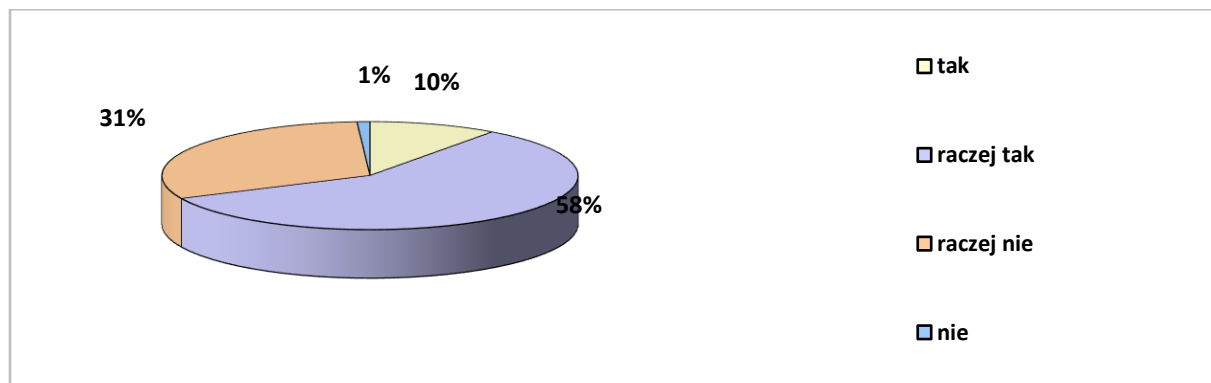
w środowisku lokalnym, innego zdania jest 9% badanych. 36% uczestników badania nie wypowiedziało się w tym temacie.

W przeprowadzonym badaniu ankietowym zapytano mieszkańców o problemy, jakie najczęściej dotyczą osób niepełnosprawnych oraz o działania, jakie należałoby podjąć w celu poprawy sytuacji osób niepełnosprawnych w gminie. Odpowiadając na pytanie, z jakimi problemami borykają się osoby niepełnosprawne, ankietowani wskazywali przede wszystkim bariery architektoniczne, izolację społeczną, utrudnioną możliwość korzystania ze środków transportu, utrudniony dostęp do placówek rehabilitacyjnych, utrudniony dostęp do usług opiekuńczych, choroby, problemy psychologiczne, ubóstwo oraz izolację rodzinną (odrzućenie).

Z kolei w odpowiedzi na pytanie o działania, jakie należy podjąć, aby poprawić sytuację osób niepełnosprawnych i ich rodzin, najczęściej wymieniano ułatwienie dostępu do specjalistów i terapeutów, likwidację barier architektonicznych, organizowanie zajęć i imprez integrujących osoby niepełnosprawne ze społecznością lokalną, jak również zorganizowanie miejsc spotkań dla osób niepełnosprawnych.

W kolejnym pytaniu badanych poproszono o ocenę realizowanych w gminie działań adresowanych do osób niepełnosprawnych. Rozkład uzyskanych odpowiedzi prezentuje poniższy wykres.

Wykres 18. Czy Pani/Pana zdaniem w działaniach realizowanych na terenie gminy uwzględnia się potrzeby osób niepełnosprawnych?

Dane z badań ankietowych przeprowadzonych w środowisku lokalnym.

Według 58% ankietowanych w realizowanych działaniach raczej uwzględnia się potrzeby osób niepełnosprawnych, zdaniem 31% nie uwzględnia się tych potrzeb. Jednocześnie 10% badanych jest przekonanych, że w realizowanych działaniach uwzględnia się potrzeby osób niepełnosprawnych. 1 % ankietowanych negatywnie wypowiedziało się w niniejszym temacie.

Należy odnotować, iż problemy osób niepełnosprawnych i ich rodzin są w gminie na tyle istotne, że zauważa je większość mieszkańców. Jednocześnie 20% uczestników badania zaliczyło osoby niepełnosprawne i chore do grup szczególnie zagrożonych marginalizacją

i wykluczeniem społecznym, a działania podejmowane w gminie na rzecz wsparcia osób niepełnosprawnych są raczej zadawalające. Biorąc pod uwagę wszystkie dane dotyczące sytuacji osób niepełnosprawnych zgromadzone na potrzeby tego opracowania diagnostycznego, trzeba zaliczyć tę kwestię do istotnych problemów społecznych, z jakimi muszą się zmierzyć instytucje pomocowe działające na terenie gminy.

20. RÓWNOŚĆ SZANS KOBIEC I MĘŻCZYCZYN

Polityka równości szans płci jest celowym, systematycznym i świadomym ocenianiem prowadzonych działań z perspektywy wpływu na warunki życia kobiet i mężczyzn, które ma na celu przeciwdziałanie dyskryminacji ze względu na płeć i osiągnięcie równości kobiet i mężczyzn. Zasada równości szans kobiet i mężczyzn wynika z postanowień Traktatu Amsterdamskiego oraz Rozporządzeń Rady Europejskiej i jest obligatoryjna dla wszystkich podmiotów korzystających ze środków pochodzących z Europejskiego Funduszu Społecznego.

Według Komisji Europejskiej barierami równości płci są: segregacja pionowa i pozioma rynku pracy; różnice w płacach kobiet i mężczyzn; mała dostępność elastycznych form czasu pracy; niski udział mężczyzn w wypełnianiu obowiązków rodzinnych; niski udział kobiet w podejmowaniu decyzji; przemoc ze względu na płeć; niewidoczność kwestii płci w ochronie zdrowia; niewystarczający system opieki przedszkolnej; stereotypy płci we wszystkich obszarach; dyskryminacja wielokrotna, szczególnie w odniesieniu do kobiet starszych, imigrujących, niepełnosprawnych, należących do mniejszości etnicznych. Wprowadzenie w życie zasad polityki równości płci wymaga przeprowadzenia analizy sytuacji kobiet i mężczyzn, która opiera się na przedstawieniu danych ilościowych i jakościowych w podziale na płeć i odniesieniu się do występujących barier równości płci.

W rozpatrywanym okresie struktura ludności gminy pod względem płci nie ulegała zasadniczym zmianom. W latach 2016-2018 wśród ludności gminy Olsztyn stale więcej niż połowę stanowiły kobiety. Odsetek kobiet w ogólnej liczbie ludności gminy nieznacznie wzrastał – 50,42% w 2016 r., 50,54% w 2017 r., 50,49% w 2018 r. Dane w tym zakresie przedstawia kolejna tabela.

Tabela 43. Udział kobiet w liczbie ludności gminy w latach 2016-2018

	2016	2017	2018
liczba ludności gminy ogółem	8029	8035	8063
liczba kobiet	4048	4061	4071
udział kobiet w liczbie ludności gminy ogółem	50,42%	50,54%	50,49%

Dane Urzędu Gminy Olsztyn.

W analizowanym okresie w 2017 r. i w 2018 r. ponad połowę ogólnej liczby osób bezrobotnych w gminie stanowiły kobiety, a ich odsetek w ogólnej liczbie bezrobotnych spadał, natomiast w 2016 r. większość bezrobotnych stanowili mężczyźni. Dane w tym zakresie przedstawia poniższa tabela.

Tabela 44. Udział kobiet w liczbie osób bezrobotnych w gminie w latach 2016-2018

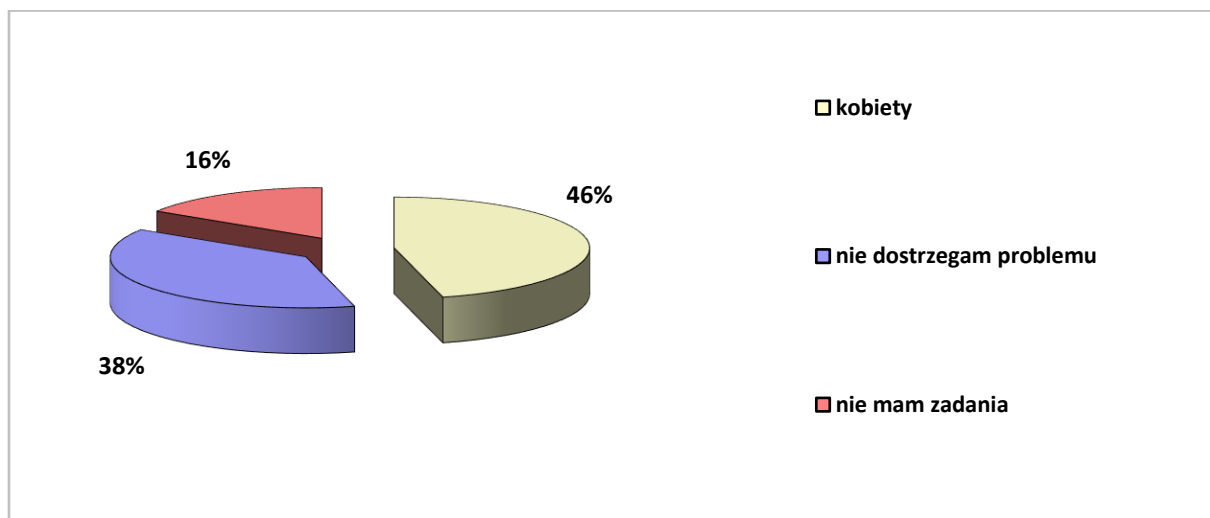
	2016	2017	2018
liczba osób bezrobotnych w gminie ogółem	240	164	148
liczba bezrobotnych kobiet	118	98	82
udział kobiet bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych	49,17%	59,76	55,41%

Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Częstochowie.

Problemy dotyczące równości szans płci nie ograniczają się jedynie do zagadnień związanych z zatrudnieniem. O ile analiza struktury bezrobocia pod względem płci jest oparta na dostępnych danych liczbowych, to w wielu innych obszarach życia społecznego tego typu statystyki nie są prowadzone, a występowanie problemów nierówności i dyskryminacji można szacować na podstawie subiektywnych opinii przedstawicieli danej społeczności. Dlatego w ramach diagnozy sytuacji w zakresie równości płci w gminie przeprowadzono badanie przy zastosowaniu anonimowej ankiety, w której pytano o wybrane zagadnienia dotyczące równości szans kobiet i mężczyzn oraz dyskryminacji ze względu na płeć.

Do analizy przedłożono 100 ankiet wypełnionych przez radnych, sołtysów, członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Olsztynie, pracowników służby zdrowia, oświaty oraz wybranych losowo mieszkańców gminy.

W pierwszej poruszanej kwestii poproszono uczestników badania o odpowiedź na pytanie, kto jest bardziej zagrożony dyskryminacją ze względu na płeć. Rozkład odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

Wykres 19. Kto jest wg Pani/Pana bardziej zagrożony dyskryminacją ze względu na płeć?

Dane z badania ankietowego.

Większość respondentów (46%) odpowiedziała, że zagrożone problemem nierówności są kobiety, 38% nie dostrzega problemu. Opinions w tej sprawie nie wyraziło 16% pytanych.

Kolejna kwestia odnosiła się do opinii na temat ograniczenia przez płeć możliwości kariery zawodowej. Według większości ankietowanych (39%) płeć ogranicza możliwości kariery zawodowej, natomiast 31% badanych jest przekonane, że płeć nie ogranicza możliwości w tym zakresie. Trudności z odpowiedzią na to pytanie miało (30%) respondentów.

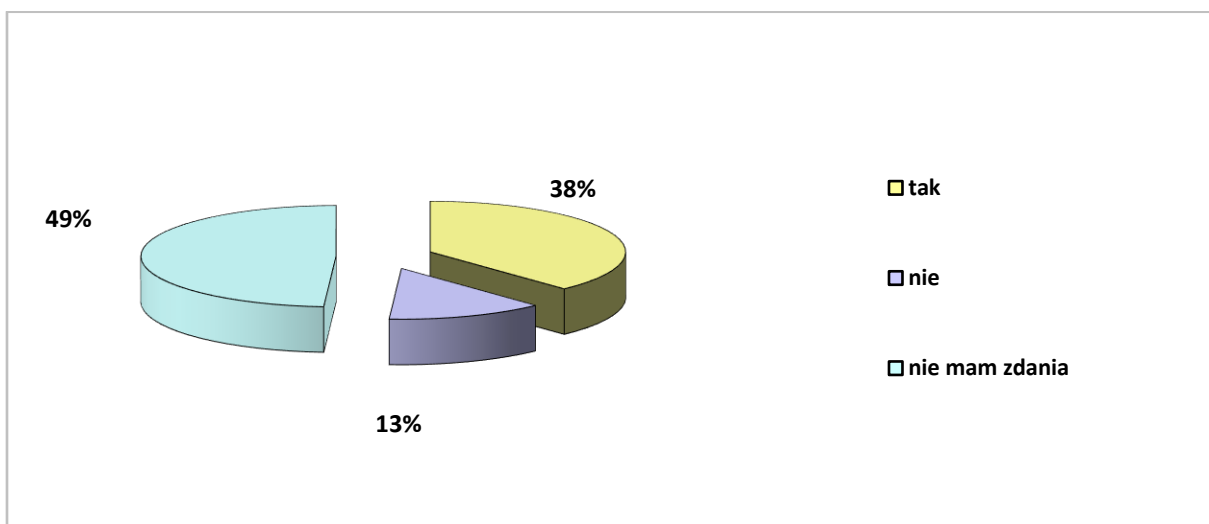
W następnym pytaniu sondowano ankietowanych, czy spotkali się z przypadkami dyskryminacji ze względu na płeć w gminie lub o nich słyszeli. Zdecydowana większość ankietowanych (61%) nie zetknęła się z przypadkami dyskryminacji ze względu na płeć. Jednocześnie prawie 9% badanych stwierdziło, że zna takie przypadki, a kolejne 30% respondentów o takich przypadkach słyszało.

Uczestnicy badania wypowiedzieli się także w kwestii skali problemu nierówności płci występującej w gminie. Najwięcej badanych (53%) nie potrafiło tej skali ocenić. Natomiast 27% badanych uznało skalę problemu za niską. Kolejne 14% ankietowanych uważa skalę problemu za średnią, tylko 6% badanych uważa skalę problemu za wysoką.

Zasada równości szans płci nie jest zasadą dotyczącą tylko kobiet, tworzoną przez kobiety i dyskryminującą mężczyzn, ani też nie ma na celu doprowadzenie do tego, aby kobiety i mężczyźni stali się tacy sami. Ma ona ograniczać dyskryminację zarówno kobiet, jak i mężczyzn, przypisując taką samą wartość społeczną, równe prawa oraz równy dostęp do zasobów (środki finansowe, szanse rozwoju) kobietom i mężczyznom. Z tego względu w następnym pytaniu zapytano respondentów, czy zarówno kobiety, jak i mężczyźni mają na terenie gminy stworzone jednakowe warunki umożliwiające im rozwój osobisty i zawodowy. Jedna trzecia ankietowanych (33%) odpowiedziała na to pytanie twierdząco. Przeciwnego zdania było 18% respondentów. Opinions w tej sprawie nie wyraziło 49% badanych.

Ankietowani udzielali również odpowiedzi na pytania dotyczące prowadzonych w gminie działań na rzecz równości szans kobiet i mężczyzn lub przeciwdziałania dyskryminacji ze względu na płeć. 13% badanych uważa podejmowanie takich działań za bezzasadne. Potrzebę prowadzenia takich działań potwierdziło 38% respondentów. Wysoki odsetek pytanym (49%) miał trudności z odpowiedzią na to pytanie. Rozkład udzielonych odpowiedzi ilustruje kolejny wykres.

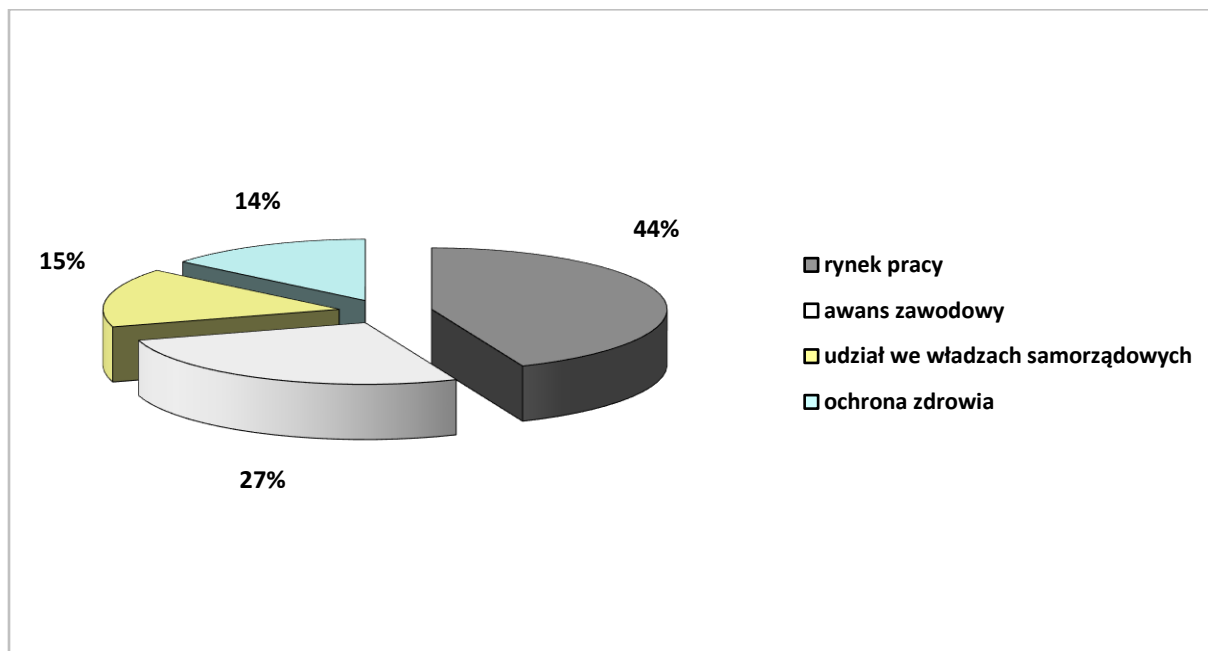
Wykres 20. Czy uważa Pan/Pani, że powinno się podejmować w gminie działania na rzecz równości szans kobiet i mężczyzn lub w celu przeciwdziałania dyskryminacji ze względu na płeć?

Dane z badania ankietowego.

Kolejne pytanie dotyczyło obszarów, w jakich powinno się podejmować działania na rzecz równości szans kobiet i mężczyzn przeciwdziałających dyskryminacji ze względu na płeć. Rozkład odpowiedzi ilustruje poniższy wykres.

Wykres 21. W jakich obszarach powinno się podejmować w gminie działania na rzecz równości szans kobiet i mężczyzn w celu przeciwdziałania dyskryminacji ze względu na płeć?

Dane z badania ankietowego.

Najczęściej wskazywanymi obszarami były rynek pracy (44%) i awans zawodowy (27%). Wymieniano także udział we władzach samorządowych (15%) oraz ochronę zdrowia (14%).

Z przeprowadzonego badania wynika, że problemy dotyczące równości płci w gminie są dostrzegane przez jej mieszkańców i uwidaczniają się nie tylko w obszarze zatrudnienia. Ponad 46% ankietowanych stwierdziło, że zagrożone problemem nierówności są kobiety, nadto 39% ankietowanych uznało, że płeć ogranicza możliwości kariery zawodowej, a ponad 39% uczestników badania zna lub słyszało o przypadkach dyskryminacji ze względu na płeć w gminie. To uprawnia do sformułowania wniosku, iż należy podejmować działania zmierzające do poprawy sytuacji w zakresie równości płci, położyć nacisk na przyczynianie się do osłabienia istniejących nierówności w obszarze rynku pracy, a także uwzględnić zagadnienie równości płci w działaniach ukierunkowanych na wspieranie rodzin i wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży.

21. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT opiera się na wspólnym usystematyzowaniu posiadanych informacji z danego obszaru poprzez przyporządkowanie ich do jednej z czterech grup (mocne strony, słabe strony, szanse i zagrożenia). Przedstawiona poniżej analiza została przeprowadzona w ujęciu: mocne strony i słabe strony to czynniki zależne od nas (te, na które mamy wpływ planistyczny i zarządczy), a szanse i zagrożenia, to czynniki obiektywne, na które nie mamy bezpośredniego wpływu sprawczego. Obejmuje następujące obszary: bezrobocie, ubóstwo,

bezdromność; rodzina, dzieci i młodzież, przemoc w rodzinie; zdrowie, uzależnienia, bezpieczeństwo publiczne; starość; niepełnosprawność; kapitał społeczny i ludzki.

BEZROBOCIE, UBÓSTWO, BEZDOMNOŚĆ	
mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • dobrze rozwinięty sektor handlowy • położenie (lokalizacja) gminy • spadek liczby zarejestrowanych bezrobotnych • prowadzenie przez pracowników socjalnych działań mających na celu aktywizację zawodową osób bezrobotnych • upowszechnianie wśród osób bezrobotnych informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego i szkoleniach zawodowych • pozyskiwanie środków finansowych z funduszy zewnętrznych na przeciwdziałanie bezrobociu (m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej) • podejmowanie działań służących ograniczeniu zjawiska dziedziczenia ubóstwa • realizowanie programów lub projektów na rzecz osób zagrożonych i dotkniętych ubóstwem • diagnozowanie problemu bezdomności w gminie • prowadzenie działań zapobiegających bezdomności • zapewnienia schronienia bezdomnym • współpraca instytucjonalna 	<ul style="list-style-type: none"> • brak oferty sektora pozarządowego, skierowanej na wspieranie osób bezrobotnych w gminie • brak mobilności zawodowej • brak organizacji pozarządowych zajmujących się problemami osób bezdomnych lub zagrożonych bezdomnością • brak mieszkań chronionych • uzależnienie osób bezrobotnych od pomocy społecznej • niedopasowanie kwalifikacji osób poszukujących pracy do oczekiwań pracodawców
Szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • pozyskiwanie zatrudnienia na lokalnym rynku pracy przez osoby objęte działaniami aktywizującymi • zmniejszająca się liczba osób długotrwale bezrobotnych • malejąca skala bezrobocia, także wśród kobiet • stale rosnąca liczba ofert pracy dla osób bezrobotnych • bliskość ważnych ośrodków przemysłowych • wzrastające zainteresowanie osób bezrobotnych usługami poradnictwa zawodowego oraz udziałem w szkoleniach zawodowych i kursach 	<ul style="list-style-type: none"> • zmiany w prawie (w tym utrudniające planowanie działań, niestabilność) • słabe zainteresowanie młodzieży kształceniem w zasadniczych szkołach zawodowych • starzenie się społeczeństwa • brak zainteresowania potencjalnych inwestorów tworzeniem nowych miejsc pracy na terenie gminy • niedysponowanie środkami finansowymi z funduszy zewnętrznych umożliwiającymi ograniczanie bezrobocia • wzrost poziomu nielegalnego zatrudnienia • zapotrzebowanie na mieszkania socjalne

<ul style="list-style-type: none"> • zainteresowanie społeczności lokalnej problemami osób ubogich i włączanie się w działania mające na celu zaspokojenie potrzeb osób ubogich • zmniejszająca się skala zjawiska dziedziczenia ubóstwa w gminie • niewzrastająca liczba osób zagrożonych bezdomnością i bezdomnych • uczestnictwo osób ubogich w programie żywnościowym współfinansowanym przez Unię Europejską 	<ul style="list-style-type: none"> • niewłączanie się organizacji pozarządowych funkcjonujących w gminie w rozwiązywanie problemów osób zagrożonych bezdomnością i bezdomnych
---	--

RODZINA, DZIECI I MŁODZIEŻ, PRZEMOC W RODZINIE	
mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • analizowanie problemów rodzin, dzieci i młodzieży w gminie • podejmowanie inicjatyw na rzecz przeciwdziałania dysfunkcjom rodzin • zapewnianie przez gminę rodzinom dysfunkcyjnym wsparcia asystentów rodziny • zwiększenie pomocy psychospołecznej i prawnej dla rodzin • dostęp do poradnictwa specjalistycznego dla rodzin wymagających tej formy wsparcia • dobrze zorganizowana sieć przedszkoli i szkół • oferowanie uczniom zajęć pozalekcyjnych przez placówki oświatowe • wysokie osiągnięcia uczniów w konkursach i zawodach sportowych • dbałość i systematyczna modernizacja placówek oświatowych (szkoły, przedszkola) • organizowanie przez gminę oferty spędzania czasu wolnego adresowanej do dzieci i młodzieży • dobra baza rekreacyjna • propagowanie idei wolontariatu wśród dzieci i młodzieży • odpowiednio przygotowana kadra do pracy z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie • prowadzenie poradnictwa i podejmowanie interwencji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie • działanie Zespołu Interdyscyplinarnego • zapewnianie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie miejsc w ośrodkach wsparcia 	<ul style="list-style-type: none"> • brak organizacji pozarządowych pracujących na rzecz rodzin dysfunkcyjnych • brak żłobków

<ul style="list-style-type: none"> • kierowanie sprawców przemocy w rodzinie z gminy do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych • wystarczający dostęp dla ofiar przemocy w rodzinie do informacji o możliwych formach wsparcia • prowadzenie na terenie gminy akcji i kampanii społecznych uwrażliwiających społeczność lokalną na problemy przemocy w rodzinie • prowadzenie w szkołach warsztatów dla rodziców odnośnie dopalaczy • zorganizowanie wycieczki, kolonii z programem profilaktycznym • zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej rehabilitacyjnej dla osób i rodzin • dobra współpraca instytucjonalna (placówki oświaty, stowarzyszenia, fundacje, GOPS) 	
Szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • zaangażowanie dzieci i młodzieży z terenu gminy w działania wolontarystyczne • niezwiększająca się liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, wymagających umieszczenia w ośrodkach wsparcia • zmniejszanie się w gminie społecznego przyzwolenia na stosowanie przemocy w rodzinie • wzrost świadomości społecznej w obszarze przemocy • rozwój działającego na rzecz gminy Punktu Konsultacyjnego • udział Kościoła w pracy z rodzinami dysfunkcyjnymi • stałe polepszanie bazy lokalowej placówek 	<ul style="list-style-type: none"> • zmiany w prawie (w tym utrudniające planowanie działań, niestabilność) • emigracja zarobkowa, eurosieroctwo • spadek urodzeń dzieci • zwiększająca się skala problemów rzutujących na prawidłowe funkcjonowanie rodzin w gminie w tym związanych z powstaniem nowych form uzależnień • rosące zapotrzebowanie na wsparcie asystentów rodziny • zwiększająca się liczba rodzin wymagających wsparcia w postaci poradnictwa specjalistycznego • rozpad rodziny – zanik wartości rodzinnych • niezaspokajająca oczekiwań uczniów i ich rodziców oferta zajęć pozalekcyjnych • niewystarczająca liczebność i fachowość kadry pracującej z osobami dotkniętymi przemocą w rodzinie • niewystarczająca liczba kadry pracującej z osobami uzależnionymi • narastające problemy wychowawcze wśród dzieci i młodzieży
ZDROWIE, UZALEŻNIENIA, BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE	
mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • duże zasoby instytucjonalne – Komisariat Policji, OSP, GOPS, Gminny Zespół 	<ul style="list-style-type: none"> • nieprowadzenie działań na rzecz poszerzenia zakresu świadczeń medycznych

<p>Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, GKRPA</p> <ul style="list-style-type: none"> • zainteresowanie władz problemami i ich świadomość • prowadzenie akcji informacyjnych/promocyjnych • partycypacja społeczna – zaangażowanie mieszkańców, udział w działaniach grup społecznych, NGO • inicjowanie przedsięwzięć propagujących zdrowy styl życia • zabezpieczenie przez gminę dostępu do świadczeń z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej oraz dostępu do lekarzy specjalistów • lokalizacja gminy a w niej tereny zielone i rekreacyjne • podejmowanie przez samorząd gminy inicjatyw na rzecz poprawy stanu środowiska naturalnego • położenie przy drodze krajowej oraz głównych ciągach komunikacyjnych • dostęp do czynnej linii kolejowej • prowadzenie działalności terapeutycznej i rehabilitacyjnej w obszarze uzależnień • zapewnienie rodzinom z gminy dotkniętym problemami uzależnień dostępu do pomocy psychospołecznej i prawnej • kierowanie osób uzależnionych na leczenie odwykowe • diagnozowanie w gminie problemu spożywania alkoholu i narkotyków przez nieletnich • działanie na terenie gminy Punktu Konsultacyjnego • współpraca z OLU • odpowiednio przygotowana kadra do pracy z osobami uzależnionymi • prowadzenie przez placówki oświatowe działań profilaktycznych, informacyjnych i edukacyjnych w zakresie uzależnień wśród dzieci i młodzieży • prowadzenie działań na rzecz poprawy stanu bezpieczeństwa w gminie oraz realizowanie inwestycji mających na celu podniesienie poziomu bezpieczeństwa na drodze 	<ul style="list-style-type: none"> • niewystarczający dostęp do bezpłatnej pomocy i porad prawnych • brak ośrodków leczenia uzależnień na terenie gminy
Szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • zmiany w przepisach prawa • wystarczające zabezpieczenie finansowe i lokalowe prawidłowego dostępu 	<ul style="list-style-type: none"> • zmieniające się przepisy prawne i ich interpretacja a także przepisy niedostosowane do teraźniejszej sytuacji („przestarzałe”)

<p>mieszkańców do świadczeń z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej</p> <ul style="list-style-type: none"> • wzrost świadomości społecznej i zainteresowanie zdrowym trybem życia wśród mieszkańców gminy • prowadzenie profilaktyki zdrowotnej • rozwijająca się profilaktyka w zakresie uzależnień • poprawa stanu środowiska naturalnego w gminie w ostatnich latach • przynoszące oczekiwane rezultaty działania terapeutyczne i rehabilitacyjne w obszarze uzależnień • poradnictwo i interwencje w zakresie pomocy rodzinom uzależnionym • wzrastająca świadomość dzieci i młodzieży na temat zagrożeń uzależnieniami • stale rosnący poziom bezpieczeństwa mieszkańców gminy oraz poziom bezpieczeństwa na drodze • podejmowanie przez Policję działań w zakresie bezpieczeństwa, w tym zwiększenie patroli • usprawnienie działań służb wymiaru sprawiedliwości 	<ul style="list-style-type: none"> • rozpad rodziny • zaburzenia więzi rodzinnych prowadzące często do poczucia bezradności • wzrastające zapotrzebowanie rodzin dotkniętych problemami uzależnień na pomoc psychospołeczną i prawną • niewystarczające efekty leczenia odwykowego z uzależnień • nowe zagrożenia, np. dopalacze, Internet • rosnąca liczba osób uzależnionych i współuzależnionych wymagających wsparcia • nieadekwatna do potrzeb liczebność i fachowość kadry pracującej z osobami uzależnionymi • zbyt wolne orzecznictwo w sądach
---	--

STAROŚĆ	
mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • monitorowanie warunków codziennego funkcjonowania osób starszych w gminie • likwidacja barier architektonicznych w większości obiektów publicznych • informowanie osób starszych o dostępnych formach pomocy • prowadzenie działań na rzecz wzmocnienia potencjału osób starszych • funkcjonowanie w gminie takich form wsparcia osób starszych, jak dzienny dom Senior+ • oferta spędzania czasu wolnego dla osób starszych • zapewnianie miejsca w domach pomocy społecznej osobom starszym, wymagającym całodobowej opieki • działania mające na celu stwarzanie osobom starszym warunków do kontynuowania aktywności społecznej • działalność lokalnych stowarzyszeń zrzeszających osoby starsze 	<ul style="list-style-type: none"> • brak specjalistycznej opieki medycznej dla osób starszych • ograniczony dostęp do wsparcia psychologicznego dla osób starszych • starzejące się społeczeństwo • niski udział seniorów w działalności wolontaryjnej

Szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • brak barier ograniczających przekaz informacji o dostępnych formach pomocy dla osób starszych i ich rodzin • zasoby gminy umożliwiające wzmacnianie potencjału osób starszych • wystarczający dostęp osób starszych z gminy do takich form wsparcia, jak dzienny dom Senior+ • dostosowana do potrzeb i oczekiwań osób starszych oferta spędzania czasu wolnego • wystarczająca, w stosunku do potrzeb, dostępność domów pomocy społecznej dla osób w podeszłym wieku • wystarczające możliwości finansowe gminy pozwalające na kontynuowanie aktywności społecznej, edukacyjnej i zawodowej przez osoby starsze • dostrzeganie przez społeczność lokalną problemów i potrzeb osób starszych • rozwój współpracy instytucjonalnej i NGO – integracja i wypracowanie wspólnych działań • możliwość pozyskiwania funduszy zewnętrznych na rozwój działań pomocowych w sferze problemów społecznych takich jak starość • rozwój polityki senioralnej na poziomie krajowym 	<ul style="list-style-type: none"> • wzrastający udział osób w wieku poprodukcyjnym w społeczności gminy • zwiększająca się liczba osób starszych wymagających wsparcia w formie usług opiekuńczych • wzrost wydatków gminy na zapewnienie opieki całodobowej • przypadki pozostawiania osób starszych bez należytej opieki przez najbliższych członków rodzin • agresja i przemoc wobec osób starszych

NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	
mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • likwidacja barier architektonicznych w większości obiektów publicznych • informowanie osób niepełnosprawnych z gminy o przysługujących im prawach oraz dostępnych formach pomocy • większa świadomość osób niepełnosprawnych w pozyskiwaniu środków w celu poprawy funkcjonowania w środowisku lokalnym, jak i domowym • wsparcie w postaci specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami ruchowymi • upowszechnianie wśród osób niepełnosprawnych z gminy ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy • funkcjonowanie w gminie wolontariatu na rzecz osób niepełnosprawnych 	<ul style="list-style-type: none"> • brak w gminie domów dziennego pobytu dla osób niepełnosprawnych • brak specjalistów pracujących z osobami niepełnosprawnymi oraz z ich rodzinami • brak placówek wspomagających same osoby niepełnosprawne i ich rodziny • nie w pełni dostosowany transport publiczny do potrzeb osób niepełnosprawnych

<ul style="list-style-type: none"> • poziom współpracy instytucjonalnej pomiędzy jednostkami zajmującymi się osobami niepełnosprawnymi • uwrażliwienie społeczności lokalnej na problemy i potrzeby osób niepełnosprawnych • 	
Szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • społeczna akceptacja dla potrzeb likwidacji barier utrudniających codzienne życie osobom niepełnosprawnym • rozwój współpracy instytucjonalnej i NGO – integracja i wypracowanie wspólnych działań • zainteresowanie lokalnych przedsiębiorców zatrudnianiem osób niepełnosprawnych • zaspokajające potrzeby i możliwości gminy w zakresie wyrównywania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży dotkniętych niepełnosprawnością • wzrastające w społeczności gminy przekonanie o potrzebie zapewnienia osobom niepełnosprawnym pełnego uczestnictwa w życiu społecznym • brak zjawiska marginalizacji problemów i potrzeb osób niepełnosprawnych 	<ul style="list-style-type: none"> • wzrastająca liczba osób niepełnosprawnych wymagających opieki i wsparcia • istnienie barier utrudniających osobom niepełnosprawnym codzienne funkcjonowanie

KAPITAŁ SPOŁECZNY I LUDZKI	
mocne strony	słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • podejmowanie przez samorząd gminy inicjatyw zmierzających do podnoszenia poziomu i jakości życia mieszkańców • prowadzenie działań zmierzających do zaspokajania potrzeb mieszkańców w zakresie kultury, sportu i rekreacji • podejmowanie działań mających na celu zapobieganie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu osób, rodzin i grup społecznych • pozyskiwanie dodatkowych środków na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej (np. z funduszy Unii Europejskiej) • dostosowana do aktualnych potrzeb istniejąca w gminie sieć placówek pomocy społecznej • wykwalifikowana kadra pracowników socjalnych 	<ul style="list-style-type: none"> • brak środków zewnętrznych na budowę siedziby GOPS-u w celu poprawy warunków lokalowych (likwidacja barier) • brak basenu na terenie gminy Olsztyn • brak kortu tenisowego i Skate Parku

<ul style="list-style-type: none"> • podnoszenie kwalifikacji zawodowych przez pracowników pomocy społecznej poprzez udział w szkoleniach, konferencjach i innych formach doskonalenia zawodowego • angażowanie się przedstawicieli Kościoła w działania na rzecz łagodzenia i rozwiązywania problemów społecznych • prowadzenie działań w zakresie propagowania i inicjowania wolontariatu przez jednostki organizacyjne gminy • zacieśnienie współpracy z istniejącymi organizacjami i instytucjami 	
Szanse	zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • odczuwalny wzrost jakości i poziomu życia mieszkańców gminy • zainteresowanie mieszkańców podejmowaniem inicjatyw lokalnych • dysponowanie środkami pozwalającymi na poszerzanie i podnoszenie atrakcyjności oferty kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej adresowanej do mieszkańców • niezwiększająca się liczba osób zagrożonych wykluczeniem i marginalizacją • dysponowanie środkami zewnętrznymi umożliwiającymi skuteczniejszą realizację zadań z zakresu pomocy społecznej • korzystanie z możliwości uzupełniania lub podnoszenia poziomu wykształcenia i kwalifikacji zawodowych przez dorosłych mieszkańców gminy • pozytywny wpływ działalności przedstawicieli Kościoła na łagodzenie problemów społecznych w gminie • wzrastające zainteresowanie różnymi formami działalności wolontariackiej • dostęp do środków pomocowych i funduszy strukturalnych 	<ul style="list-style-type: none"> • popadanie w rutynę i syndrom wypalenia zawodowego • zwiększenie zadań własnych gminy bez wsparcia finansowego

III. CZĘŚĆ PROGRAMOWA

Uzyskane wyniki diagnozy problemów społecznych na terenie gminy, opartej na analizie źródeł zastanych, wyników badań ankietowych oraz analizie SWOT, pozwoliły na opracowanie założeń polityki społecznej gminy Olsztyn na lata 2019-2025. Zostały one przedstawione w formie misji, celów i kierunków działań, których realizacja powinna przyczynić się do zminimalizowania problemów społecznych występujących w gminie obecnie, jak i mogących wystąpić w najbliższych latach.

Działania te zostały wyznaczone w obrębie celów strategicznych i operacyjnych z uwzględnieniem następujących priorytetów:

- 1. Przeciwdziałanie ubóstwu, bezrobociu i bezdomności oraz zapobieganie ich skutkom**
- 2. Wspieranie rodzin**
- 3. Wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży**
- 4. Przeciwdziałanie uzależnieniom**
- 5. Zaspokajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia**
- 6. Wspieranie osób starszych i niepełnosprawnych oraz umożliwienie im udziału w życiu społecznym**
- 7. Zapewnienie bezpieczeństwa publicznego mieszkańcom gminy**
- 8. Rozwój kapitału społecznego i ludzkiego**

1. MISJA

Misja samorządu, sformułowana w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Olsztyn na lata 2019-2025, jest następująca:

- integrowanie społeczności lokalnej,**
- przeciwdziałanie zjawiskom marginalizacji i wykluczenia społecznego,**
- zaspokajanie potrzeb mieszkańców.**

Wypełnienie przyjętej misji jest uwarunkowane realizacją przedstawionych na kolejnych stronach celów strategicznych i operacyjnych oraz kierunków działań.

2. CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE, KIERUNKI DZIAŁAŃ

CEL STRATEGICZNY 1.:

Przeciwdziałanie ubóstwu, bezrobociu i bezdomności.

Cele operacyjne:

- 1. Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego osobom i rodzinom ubogim.**
- 2. Wspieranie i aktywizowanie zawodowe osób bezrobotnych i poszukujących pracy.**
- 3. Pomoc osobom zagrożonym bezdomnością i bezdomnym.**

Kierunki działań do celu operacyjnego 1.

Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego osobom i rodzinom ubogim:

- 1. Monitorowanie bezpieczeństwa socjalnego mieszkańców gminy.**
- 2. Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej osobom w trudnej sytuacji materialnej.**

3. Zabezpieczanie potrzeb bytowych dzieci z rodzin ubogich.
4. Wsparcie osób i rodzin ubogich pracą socjalną.
5. Zacieśnienie współpracy w zakresie pomocy żywnościowej.
6. Rozwijanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób ubogich oraz z Kościołem.
7. Realizacja lub współdziałanie w realizacji programów i akcji na rzecz rodzin zagrożonych lub dotkniętych ubóstwem.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.

Wspieranie i aktywizowanie zawodowe osób bezrobotnych i poszukujących pracy:

1. Upowszechnianie ofert pracy, informacji o wolnych miejscach pracy, usługach poradnictwa zawodowego, szkoleniach, przygotowaniu zawodowym i stażach.
2. Organizowanie prac interwencyjnych i społecznie użytecznych na terenie gminy.
3. Praca socjalna z osobami bezrobotnymi i pozostającymi bez pracy.
4. Podejmowanie działań mających na celu ułatwienie powrotu na rynek pracy osobom długotrwale bezrobotnym.
5. Promowanie w obszarze rynku pracy zasady równości płci.
6. Wspieranie i promocja działań zmierzających do tworzenia w gminie podmiotów ekonomii społecznej.
7. Realizacja projektów służących aktywizacji osób bezrobotnych z wykorzystaniem funduszy zewnętrznych.

Kierunki działań do celu operacyjnego 3.

Pomoc osobom zagrożonym bezdomnością i bezdomnym:

1. Monitorowanie zagrożeń prowadzących do występowania zjawiska bezdomności na terenie gminy.
2. Udzielanie w razie wystąpienia takiej potrzeby pomocy finansowej i rzeczowej osobom zagrożonym i dotkniętym bezdomnością, zapewnienie im schronienia oraz dostępu do poradnictwa specjalistycznego i wsparcia medycznego.

Podmioty odpowiedzialne	Partnerzy	Źródła finansowania	Czas realizacji
Rada Gminy, Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, placówki oświatowe, placówki kultury, świetlice środowiskowe,	Powiatowy Urząd Pracy, inwestorzy, lokalni przedsiębiorcy, noclegownie i schroniska spoza gminy, organizacje pozarządowe,	Budżet samorządowy (gminny, powiatowy) i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne	Działania ciągłe 2019-2025

organizacje pozarządowe.	Kościół, społeczność lokalna.	programy, organizacje pozarządowe, sponsorzy indywidualni.	
--------------------------	-------------------------------	--	--

Zakładane efekty realizacji celu strategicznego:

- pobudzanie aktywności zawodowej i edukacyjnej osób najuboższych,
- wzrost liczby osób zaktzywizowanych,
- niwelowanie zagrożeń mających wpływ na utrwalanie się zjawiska marginalizacji i wykluczenia społecznego,
- podniesienie jakości usług świadczonych przez instytucje gminy.

Wskaźniki monitoringowe realizacji celu strategicznego:

- liczba osób ubogich, bezrobotnych i bezdomnych objętych pracą socjalną,
- liczba dzieci z rodzin ubogich objętych wsparciem,
- liczba beneficjentów systemu pomocy społecznej objętych wsparciem z powodu ubóstwa bezrobocia i bezdomności,
- wielkość stopy bezrobocia,
- liczba osób bezrobotnych w gminie, w tym liczba osób objętych przez Powiatowy Urząd Pracy różnymi formami wsparcia,
- liczba opracowanych i realizowanych projektów/programów w zakresie aktywizacji grup zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz liczba osób nimi objętych,
- liczba osób bezdomnych, którym zapewniono schronienie.

CEL STRATEGICZNY 2.:

Wzmacnianie potencjału rodzin, wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży, zaspakajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia.

Cele operacyjne:

- 1. Podnoszenie poziomu i jakości funkcjonowania rodzin, udzielanie pomocy rodzinom w kryzysie.**
- 2. Pomoc osobom i rodzinom dotkniętym problemami uzależnień i przemocy domowej.**
- 3. Wspieranie rozwoju dzieci i młodzieży, dbałość o jakość i rezultaty procesu wychowania i kształcenia.**
- 4. Promowanie zdrowego stylu życia, zaspakajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia.**

Kierunki działań do celu operacyjnego 1.

Podnoszenie poziomu i jakości funkcjonowania rodzin, udzielanie pomocy rodzinom w kryzysie:

1. Promowanie prawidłowego modelu rodziny odpowiedzialnej zarówno wobec swoich członków, jak i społeczeństwa.
2. Organizowanie szkoleń mających na celu edukowanie rodzin w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich.
3. Edukowanie rodzin niezaradnych wychowawczo w celu nabycia i podniesienia świadomości w kwestiach opiekuńczo-wychowawczych oraz rozwiązywania konfliktów rodzinnych.
4. Udzielanie pomocy rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej z systemu pomocy społecznej oraz świadczeń rodzinnych i świadczeń z funduszu alimentacyjnego.
5. Prowadzenie pracy socjalnej z rodzinami, w szczególności dotkniętymi bezradnością opiekuńczo-wychowawczą.
6. Zapewnienie wsparcia asystenta rodziny dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.
7. Zwiększenie dostępności poradnictwa specjalistycznego (w tym psychologiczno-pedagogicznego, prawnego, terapii rodzinnej).
8. Wspierania różnych form opieki nad dziećmi do lat 3, w tym podjęcie działań w celu utworzenia żłobka na terenie gminy.
9. Integrowanie prowadzonych działań na rzecz rodziny i dziecka w gminie poprzez współpracę placówek oświatowych i kulturalnych, jednostek pomocy społecznej i ochrony zdrowia, sądu rejonowego i kuratorów sądowych, Policji, organizacji pozarządowych i Kościoła.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.

Pomoc osobom i rodzinom dotkniętym problemami uzależnień i przemocy domowej:

1. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej i szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, narkomanii i przemocy w rodzinie.
2. Pomoc osobom uzależnionym, w szczególności od alkoholu i środków psychoaktywnych do uzyskania dostępu do pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej.
3. Zapewnienie rodzinom dotkniętym problemami uzależnień dostępu do wsparcia psychologicznego i prawnego.
4. Zapewnienie rodzinom dotkniętym problemami przemocy domowej dostępu do wsparcia psychologicznego i prawnego, a w razie potrzeby schronienia w celu odizolowania od sprawców przemocy.
5. Kierowanie sprawców przemocy domowej do udziału w programach korekcyjnych.

6. Kontynuowanie działalności Zespołu Interdyscyplinarnego, podnoszenie kwalifikacji członków Zespołu w kwestiach przeciwdziałania i zapobiegania przemocy w rodzinie.
7. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie, problemami alkoholowymi i narkomanii oraz Kościołem.

Kierunki działań do celu operacyjnego 3.

Wspieranie rozwoju dzieci i młodzieży, dbałość o jakość i rezultaty procesu wychowania i kształcenia.

1. Monitorowanie środowiska dzieci pod kątem zabezpieczenia ich potrzeb przez dom rodzinny.
2. Zapewnienie odpowiedniej jakości i poziomu procesu wychowania i kształcenia w placówkach oświatowych na terenie gminy.
3. Zapewnienie dzieciom i młodzieży wymagającym pomocy i wsparcia dostępu do specjalistów.
4. Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży poprzez prowadzenie zajęć wyrównawczych, udzielanie pomocy w nauce.
5. Zapewnienie uczniom niepełnosprawnym dostępu do kształcenia, m.in. poprzez organizację nauczania indywidualnego.
6. Rozszerzanie oferty zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych.
7. Rozwój alternatywnych form spędzania czasu wolnego przy wykorzystaniu zasobów kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych gminy.

Kierunki działań do celu operacyjnego 4.

Promowanie zdrowego stylu życia, zaspakajanie potrzeb mieszkańców w zakresie ochrony zdrowia:

1. Promowanie zdrowego stylu życia i prowadzenie profilaktyki zdrowotnej wśród mieszkańców.
2. Dbłość o profilaktykę prozdrowotną w przedszkolach i szkołach na terenie gminy.
3. Rozwój bazy rekreacyjnej dostępnej dla mieszkańców.
4. Zapewnienie mieszkańcom dostępu do świadczeń z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej oraz w miarę możliwości ułatwienie dostępu do lekarzy specjalistów.
5. Podejmowanie działań mających na celu prowadzenie bezpłatnych badań profilaktycznych.

Podmioty odpowiedzialne	Partnerzy	Źródła finansowania	Czas realizacji
Rada Gminy, Urząd Gminy, Gminny	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie,	Budżet samorządowy	Działania ciągłe 2019-2025

<p>Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespół Interdyscyplinarny, placówki przedszkolne, placówki oświatowe, placówki kultury, jednostki sportowo-rekreacyjne, świetlice.</p>	<p>Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, specjaliści, placówki ochrony zdrowia, Policja, Prokuratura Rejonowa, Sąd Rejonowy, kuratorzy sądowi, organizacje pozarządowe, Kościół, społeczność lokalna.</p>	<p>(gminny, powiatowy) i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe.</p>	
---	---	---	--

Zakładane efekty realizacji celu strategicznego:

- sprawnie funkcjonujący system wsparcia rodzin, dzieci i młodzieży, uprzedzający sytuacje kryzysowe i zapewniający różnorodne formy pomocy, m.in. w kształceniu i wszechstronnym rozwoju,
- sprawny system profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień oraz przemocy w rodzinie,
- poprawa kondycji zdrowotnej mieszkańców gminy.

Wskaźniki monitoringowe realizacji celu strategicznego:

- liczba rodzin objętych pracą socjalną,
- liczba asystentów rodziny,
- liczba rodzin objętych wsparciem z systemu pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych i świadczeń z funduszu alimentacyjnego,
- liczba osób i rodzin objętych poradnictwem specjalistycznym,
- liczba udzielonych porad,
- liczba rodzin objętych wsparciem psychologicznym oraz z systemu pomocy społecznej z powodu alkoholizmu, narkomanii i przemocy w rodzinie,
- liczba przedsięwzięć realizowanych w ramach działalności informacyjnej i edukacyjnej,
- liczba interwencji przeprowadzonych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- liczba osób objętych oddziaływaniem zespołu interdyscyplinarnego,
- liczba uczniów objętych nauczaniem indywidualnym,
- liczba przedsięwzięć w zakresie promocji zdrowia i profilaktyki zdrowotnej,

CEL STRATEGICZNY 3.:

Wspieranie osób starszych oraz niepełnosprawnych.

Cele operacyjne:

- 1. Utrzymanie osób starszych oraz niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania, zapewnienie im właściwej opieki.**
- 2. Promowanie zdrowego stylu życia wobec osób starszych.**
- 3. Ograniczenie skutków niepełnosprawności, aktywizacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych**

Kierunki działań do celu operacyjnego 1.

Utrzymanie osób starszych oraz niepełnosprawnych w środowisku zamieszkania, zapewnienie im właściwej opieki.

1. Rozszerzenie zakresu usług pielęgniarstwa środowiskowego na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych.
2. Świadczenie usług opiekuńczych, obejmujących pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zapewnienie kontaktów z otoczeniem.
3. Realizacja lub współudział w realizacji programów i projektów na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych.
4. Pomoc członkom rodzin sprawujących opiekę nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.

Promowanie zdrowego stylu życia wobec osób starszych.

1. Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej osobom starszym, prowadzenie pracy socjalnej z osobami starszymi.
2. Podejmowanie działań mających na celu zapobieganie wykluczeniu cyfrowemu osób starszych.
3. Podejmowanie współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób starszych oraz z Kościołem.
4. Rozwijanie aktywnych form spędzania czasu wolnego przez osoby starsze – zaspokajanie ich potrzeb kulturalno-społecznych, edukacyjnych i rekreacyjnych.
5. Pozyskiwanie wolontariuszy mogących wspierać osoby starsze.

Kierunki działań do celu operacyjnego 3.

Ograniczenie skutków niepełnosprawności, aktywizacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych.

1. Monitorowanie sytuacji osób niepełnosprawnych w oparciu o dostępne informacje, jak i uwagi przekazywane przez organizacje skupiające osoby niepełnosprawne.
2. Uwzględnianie udziału osób niepełnosprawnych w organizowanych kursach zawodowych i szkoleniach mających na celu zdobycie kwalifikacji umożliwiających podjęcie pracy.
3. Podejmowanie działań zmierzających do likwidacji barier ograniczających funkcjonowanie osób niepełnosprawnych w przestrzeni publicznej i otoczeniu domowym.
4. Organizacja aktywnych form spędzania czasu wolnego przez osoby niepełnosprawne, w tym organizowanie imprez, spotkań integracyjnych, zajęć, wycieczek.
5. Popularyzowanie wolontariatu na rzecz wspierania osób niepełnosprawnych w codziennym życiu.
6. Podejmowanie współpracy z Kościołem i organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych.

Podmioty odpowiedzialne	Partnerzy	Źródła finansowania	Czas realizacji
Rada Gminy, Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, placówki oświatowe, placówki kultury, jednostki sportowo-rekreacyjne.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Powiatowy Urząd Pracy, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, domy pomocy społecznej, ośrodki wsparcia, placówki ochrony zdrowia, pracodawcy, organizacje pozarządowe, Kościół, społeczność lokalna.	Budżet samorządowy (gminny, powiatowy) i centralny, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Fundusz Pracy, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze strukturalne Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe	Działania ciągłe 2019-2025

Zakładane efekty realizacji celu strategicznego:

- zwiększenie udziału seniorów i osób dotkniętych niepełnosprawnością w życiu społecznym i zawodowym,
- podniesienie jakości świadczonych im usług,
- ułatwienie dostępu do informacji o możliwych formach wsparcia,

- podniesienie atrakcyjności oferty w zakresie możliwości spędzania czasu wolnego przez osoby starsze i niepełnosprawne,
- integracja ze środowiskiem,
- rozszerzenie wolontariatu.

Wskaźniki monitoringowe realizacji celu strategicznego:

- liczba osób w wieku poprodukcyjnym i ich udział w ogóle mieszkańców,
- liczba osób dotkniętych niepełnosprawnością,
- liczba osób starszych i niepełnosprawnych objętych pracą socjalną,
- liczba osób starszych i niepełnosprawnych objętych wsparciem z systemu pomocy społecznej,
- liczba przedsięwzięć organizowanych z myślą o aktywnym spędzaniu czasu przez osoby starsze i niepełnosprawne.

CEL STRATEGICZNY 4.:

Zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom gminy.

Cele operacyjne:

- 1. Przeciwdziałanie przestępczości.**
- 2. Zapewnienie uczniom bezpieczeństwa na terenie placówek oświatowych i w otoczeniu domowym.**
- 3. Zwiększenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców gminy.**
- 4. Edukacja w zakresie bezpieczeństwa ruchu drogowego.**

Kierunki działań do celu operacyjnego 1.

Przeciwdziałanie przestępczości:

1. Podejmowanie przez jednostki gminy współpracy z policją na rzecz przeciwdziałania przestępczości.
2. Uwrażliwianie społeczności lokalnej na potrzebę wzajemnej ochrony przed przestępczością.
3. Monitorowanie środowiska szkolnego, podejmowanie działań interwencyjnych i zapobiegawczych mających na celu eliminowanie zachowań o charakterze patologicznym wśród uczniów.
4. Realizowanie programów profilaktyczno-edukacyjnych w placówkach oświatowych na temat przestępczości i jej negatywnych skutków.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.

Zapewnienie uczniom bezpieczeństwa na terenie placówek oświatowych i w otoczeniu domowym:

1. Uwrażliwianie rodziców i opiekunów uczniów na kwestie związane z prawidłowym i bezpiecznym zachowaniem się na terenie szkoły i w otoczeniu domowym.
2. Podejmowanie działań mających na celu zwiększenie bezpieczeństwa dzieci w drodze do i ze szkoły.

Kierunki działań do celu operacyjnego 3.

Zwiększenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców gminy:

1. Rozwój współpracy z uprawnionymi służbami w celu realizacji działań o charakterze prewencyjnym w odpowiedzi na postulaty zgłaszane przez samorząd i mieszkańców.
2. Podejmowanie inwestycji mających na celu zapewnienie mieszkańcom bezpieczeństwa na drodze.

Kierunki działań do celu operacyjnego 4.

Edukacja w zakresie bezpieczeństwa ruchu drogowego.

1. Edukacja wczesnoszkolna i przedszkolna w zakresie prawidłowego poruszania się po drodze.
2. Kampanie, akcje kierowane do kierowców.

Podmioty odpowiedzialne	Partnerzy	Źródła finansowania	Czas realizacji
Rada Gminy, Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, placówki przedszkolne, placówki oświatowe, jednostki sportowo-rekreacyjne, świetlice.	Policja, Prokuratura Rejonowa, Sąd Rejonowy, kuratorzy sądowi, Straż Pożarna, społeczność lokalna.	Budżet samorządowy (gminny, powiatowy) i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe.	Działania ciągłe 2019-2025

Zakładane efekty realizacji celu strategicznego:

- zmniejszenie zagrożenia przestępczością,
- zwiększenie bezpieczeństwa uczniów na terenie placówek oświatowych,
- zwiększenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców gminy,

- poprawa bezpieczeństwa na drodze.

Wskaźniki monitoringowe realizacji celu strategicznego:

- liczba popełnionych i wykrytych przestępstw, w tym z udziałem nieletnich,
- liczba opracowanych i realizowanych programów profilaktyczno-edukacyjnych w szkołach oraz liczba osób nimi objętych,
- liczba zrealizowanych inwestycji w celu poprawy bezpieczeństwa na drodze.

CEL STRATEGICZNY 5.:

Rozwój kapitału społecznego i ludzkiego.

Cele operacyjne:

- 1. Doskonalenie i rozwój kadr i służb pomocowych, podnoszenie jakości świadczonych usług, rozwijanie infrastruktury socjalnej.**
- 2. Wspieranie instytucji społeczeństwa obywatelskiego.**

Kierunki działań do celu operacyjnego 1.

Doskonalenie i rozwój kadr i służb pomocowych, podnoszenie jakości świadczonych usług, rozwijanie infrastruktury socjalnej.

1. Doskonalenie kadr pomocy społecznej poprzez zapewnienie niezbędnych środków na szkolenia i inne formy doskonalenia zawodowego.
2. Dostosowanie struktury kadrowej pomocy społecznej do istniejących potrzeb.
3. Zapewnienie mieszkańcom niezbędnych informacji o dostępnych formach świadczeń pomocowych.
4. Pozyskiwanie środków zewnętrznych na realizację zadań z zakresu polityki społecznej.
5. Realizowanie zadań służących rozwiązywaniu problemów społecznych poprzez współpracę z jednostkami funkcjonującymi na terenie gminy i sektorem pozarządowym.

Kierunki działań do celu operacyjnego 2.

Wspieranie instytucji społeczeństwa obywatelskiego:

1. Zachęcanie mieszkańców do włączania się w życie społeczne gminy.
2. Realizowanie przy współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz innymi partnerami projektów służących aktywizacji społecznej i zawodowej mieszkańców, w tym współfinansowanych z funduszy zewnętrznych.
3. Promowanie działalności organizacji pozarządowych oraz udzielanie im pomocy w pozyskiwaniu środków z innych niż budżet gminy źródeł finansowania.

Podmioty odpowiedzialne	Partnerzy	Źródła finansowania	Czas realizacji
Rada Gminy, Urząd Gminy, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej i inne jednostki organizacyjne gminy.	Organizacje pozarządowe, inne podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego, Kościół, społeczność lokalna.	Budżet samorządowy (gminny, powiatowy) i centralny, fundusze zewnętrzne, m.in. fundusze Unii Europejskiej, inne programy, organizacje pozarządowe	Działania ciągłe 2019-2025

Zakładane efekty realizacji celu strategicznego:

- profesjonalna kadra pomocy społecznej,
- wysoka jakość świadczonych usług,
- większa aktywność mieszkańców gminy,
- wzrastająca liczba inicjatyw lokalnych.

Wskaźniki monitoringowe realizacji celu strategicznego:

- liczba szkoleń i innych form doskonalenia zawodowego, w których uczestniczyła kadra pomocy społecznej,
- liczba organizacji pozarządowych w gminie, w tym funkcjonujących w obszarze polityki społecznej,
- liczba wspólnych przedsięwzięć różnych podmiotów podejmowanych w celu rozwiązywania problemów społecznych,
- liczba projektów służących aktywizacji społecznej i zawodowej mieszkańców, w tym współfinansowanych z funduszy zewnętrznych.
- liczba wspieranych przez samorząd gminy organizacji pozarządowych,

3. WDROŻENIE STRATEGII, MONITOROWANIE JEJ REALIZACJI, EWALUACJA

Koordynatorem realizacji działań wyznaczonych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Olsztyn na lata 2019-2025 będzie Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Olsztynie. Monitoring zapisów strategicznych będzie prowadzony przez Zespół, w którego skład wejdą m.in.: przedstawiciele podmiotów realizujących strategię i współdziałających w jej realizacji, w tym pracownicy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej. Gromadzone dane pozwolą zidentyfikować problemy, które pojawią się w trakcie wdrażania dokumentu, oraz stwierdzić, czy wyznaczone w Strategii działania przynoszą zakładane zmiany.

Zespół monitorujący postęp wdrażania zapisów strategicznych w przypadku stwierdzenia istotnych zmian społecznych, podejmie ewentualne działania korygujące i prace mające na celu aktualizację obowiązującej strategii.

Do oceny stopnia wdrożenia wyznaczonych działań zostaną wykorzystane sformułowane w dokumencie wskaźniki monitoringowe. W miarę rozwoju systemu monitorowania dokumentu będą mogły zostać zidentyfikowane nowe wskaźniki, które w odpowiedni sposób będą charakteryzowały przebieg realizacji podejmowanych działań.

Dane zebrane i opracowane w procesie monitoringu posłużą do ewaluacji strategii, której ogólnym celem jest podwyższanie stopnia adekwatności, efektywności i znaczenia rezultatów wynikających z realizacji strategii. Głównym zadaniem ewaluacji jest dążenie do stałego ulepszania skuteczności i efektywności interwencji, rozumiane nie tylko jako pozytywne efekty społeczne lub gospodarcze związane bezpośrednio ze strategią, lecz także jako zwiększenie przejrzystości i promowania działań podejmowanych przez władze lokalne.

4. PROGNOZA ZMIAN

Realizacja działań zaplanowanych w ramach poszczególnych celów wypracowanych w niniejszym dokumencie powinna przyczynić się m.in. do:

- poprawy sytuacji rodzin i osób ubogich,
- uwrażliwienia społeczności lokalnej na problem ubóstwa,
- zwiększenia liczby osób zaktywizowanych zawodowo,
- zmniejszenia liczby beneficjentów pomocy społecznej,
- spadku liczby rodzin zmagających się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi,
- poszerzenia wiedzy w zakresie właściwego wypełniania ról rodzicielskich,
- zwiększenia dostępności wsparcia dla rodzin,
- zwiększenia szans edukacyjnych dla dzieci mających problemy w nauce,
- zróżnicowania form spędzania czasu wolnego oraz wzrostu liczby dzieci i młodzieży z nich korzystających,
- poszerzenia wiedzy mieszkańców w zakresie profilaktyki uzależnień,
- zwiększenia dostępności wsparcia dla osób uzależnionych i współuzależnionych,
- zmniejszenia skali przemocy w rodzinie,
- polepszenia dostępu do podstawowych usług zdrowotnych, jak również specjalistycznych usług medycznych,
- poszerzenia wiedzy mieszkańców w zakresie profilaktyki zdrowotnej i zdrowego trybu życia,
- uwrażliwienia społeczeństwa na potrzeby osób starszych i niepełnosprawnych,
- poszerzenie oferty usług świadczonych osobom starszym i niepełnosprawnym,

- poszerzenia wiedzy uczniów w zakresie przestępczości i jej skutków,
- zapobiegania patologiom wśród nieletnich,
- zwiększenia bezpieczeństwa na drodze,
- podniesienia poziomu profesjonalizacji kadry pomocy społecznej,
- podniesienia jakości świadczonych usług,
- zróżnicowania form i zwiększenia efektywności współpracy z organizacjami pozarządowymi,
- zwiększenia aktywności mieszkańców, wzrostu liczby inicjatyw społecznych.

5. RAMY FINANSOWE

Ustawa o pomocy społecznej (Art. 16b ust. 2 pkt 3 lit. c) nakłada obligatoryjny wymóg określenia ram finansowych strategii. Są one przedstawione w poniższej tabeli oraz w formie graficznej na wykresie.

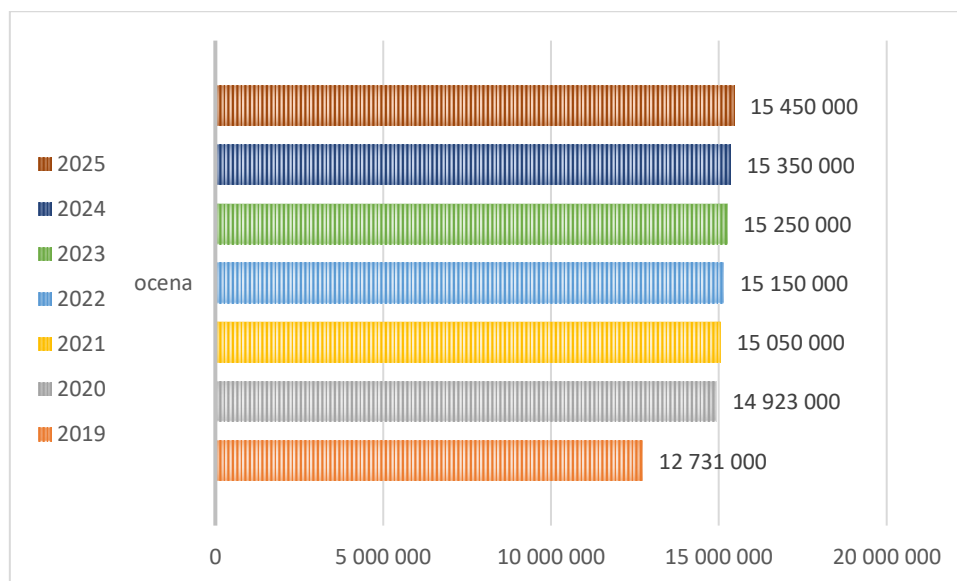
Tabela 45. Ramy finansowe Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Olsztyn na lata 2019-2025

szacunkowa wielkość wydatków (w złotych) w latach:						
2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025
12 731 000	14 923 000	15 050 000	15 150 000	15 250 000	15 350 000	15 450 000

Dane Urzędu Gminy Olsztyn.

Poniżej przedstawiono wykres prezentujący skalę wydatków zaplanowanych w ramach finansowych Strategii.

Wykres 22. Szacunkowa wielkość wydatków (w zł) w poszczególnych latach realizacji strategii

Dane Urzędu Gminy Olsztyn.

6. PROGRAMY I PROJEKTY

W ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Olsztyn mogą być realizowane programy i projekty zgodne z przyjętymi w dokumencie działaniami.

6.1. PROGRAMY

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Olsztyn na lata 2019-2025 będzie realizowana w szczególności poprzez poniżej wymienione programy:

1. Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
2. Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii
3. Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Olsztyn
4. Program Przeciwdziałanie Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w rodzinie w gminie Olsztyn na lata 2017-2022
5. Strategia Rozwoju Gminy Olsztyn na lata 2014-2020
6. Lokalny Program Rewitalizacji Gminy Olsztyn na lata 2017-2022
7. Plan Gospodarki Niskoemisyjnej
8. Program Współpracy Gminy Olsztyn z organizacjami pozarządowymi

6.2. PROJEKTY

Projekty, które mogą być realizowane w ramach strategii, odzwierciedlają potrzeby oraz zamierzenia gminy i jej mieszkańców, zaś ich autorami są przedstawiciele lokalnej

społeczności. Ich realizacja jest wskazana, ale należy zaznaczyć, iż możliwa będzie dopiero wtedy, gdy ich wnioskodawcy pozyskają niezbędne środki finansowe.

UWAGI KOŃCOWE

Zapisy zawarte w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Olsztyn na lata 2019-2025 będą realizowane w ramach przyjętych działań w zależności od posiadanych przez samorząd gminy i pozyskanych z zewnątrz środków finansowych. Dla osiągnięcia wyznaczonych w dokumencie celów konieczne będzie współdziałanie różnych podmiotów funkcjonujących w obszarze polityki społecznej, w tym tych, które działają na wyższym szczeblu administracyjnym.

Autorzy dokumentu pragną złożyć serdeczne podziękowania wszystkim, którzy uczestniczyli w jego budowie, przyczyniając się do identyfikacji problemów społecznych występujących w gminie. Jednocześnie chcą wyrazić nadzieję na dalszą współpracę w realizacji zapisów strategii.

SPIS TABEL I WYKRESÓW**TABELE**

Tabela 1. Struktura wiekowa ludności gminy w latach 2016-2018	11
Tabela 2. Ruch naturalny ludności gminy w latach 2016-2018	12
Tabela 3. Ruch migracyjny ludności gminy w latach 2016-2018.....	12
Tabela 4. Infrastruktura techniczna w gminie w 2018 r.	14
Tabela 5. Użytki rolne, lasy i grunty leśne.....	16
Tabela 6. Indywidualna działalność gospodarcza mieszkańców gminy w latach 2016-2018.	17
Tabela 7. Zasoby mieszkaniowe w gminie w latach 2016-2018.....	18
Tabela 8. Placówki wychowania przedszkolnego i szkolnego w gminie w roku szkolnym 2018/2019	19
Tabela 9. Struktura osób korzystających z biblioteki i wielkość księgozbioru w latach 2016- 2018	23
Tabela 10. Zakłady opieki zdrowotnej, prywatne praktyki lekarskie i apteki w gminie w 2018 r.	25
Tabela 11. Obiekty noclegowe zbiorowego zakwaterowania w gminie w 2018 r.....	30
Tabela 12. Działanie Komisariatu Policji w Olsztynie w latach 2016-2018	32
Tabela 13. Dane dotyczące procedury „Niebieskie Karty” na terenie gminy w latach 2016- 2018	33
Tabela 14. Stan zatrudnienia w GOPS-ie oraz potrzeby w tym zakresie na koniec 2018 roku	35
Tabela 15. Wykształcenie kadry GOPS-u oraz potrzeby w tym zakresie na koniec 2018 roku	35
Tabela 16. Środki finansowe wydatkowane przez gminę na pomoc mieszkańcom gminy w latach 2016-2018.....	36
Tabela 17. Beneficjenci pomocy społecznej w gminie w latach 2016-2018.....	37
Tabela 18. Struktura wiekowa beneficjentów pomocy społecznej w gminie w 2018 r.	37
Tabela 19. Aktywność zawodowa beneficjentów pomocy społecznej w gminie w 2018 r.....	38
Tabela 20. Powody przyznania pomocy społecznej w gminie w latach 2016-2018.....	39
Tabela 21. Formy wsparcia udzielanego w gminie przez GOPS w latach 2016-2018.....	40
Tabela 22. Skierowania i pobyt w domach pomocy społecznej w latach 2016-2018.....	41
Tabela 23. Wartość świadczeń rodzinnych przyznanych w gminie w latach 2016-2018	41
Tabela 24. Świadczenia rodzinne przyznane w gminie w latach 2016-2018	42
Tabela 25. Świadczenia wychowawcze - Program Rodzina 500+ przyznane w gminie w latach 2016-2018.....	43
Tabela 26. Świadczenia alimentacyjne przyznane w gminie w latach 2016-2018.....	44
Tabela 27. Jednostki wsparcia spoza gminy, z oferty których korzystali mieszkańcy gminy w 2018 roku	44
Tabela 28. Działalność PCPR-u w odniesieniu do ludności gminy w zakresie pieczy zastępczej w latach 2016-2018.....	45
Tabela 29. Organizacje pozarządowe działające na rzecz mieszkańców w 2018 roku	46
Tabela 30. Parafie Kościoła rzymskokatolickiego w gminie w 2018 roku	47
Tabela 31. Bezrobotni w wieku produkcyjnym i ich udział w liczbie ludności gminy w latach 2016-2018	53
Tabela 32. Stopa bezrobocia w powiecie, województwie i w kraju w latach 2016-2018	53
Tabela 33. Środki finansowe przeznaczone w gminie w latach 2016-2018 na profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień oraz przemocy w rodzinie	56
Tabela 34. Wykaz jednostek udzielających wsparcia z powodu uzależnień i przemocy w rodzinie działających na terenie gminy.....	56
Tabela 35. Lokalny rynek napojów alkoholowych w gminie w latach 2016-2018.....	57
Tabela 36. Działalność GKRPA w latach 2016-2018 w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień w gminie	58
Tabela 37. Działalność Zespołu Interdyscyplinarnego w latach 2016-2018	60

Tabela 38. Negatywne zachowania i zjawiska patologiczne występujące w społeczności uczniowskiej w gminie w roku szkolnym 2017/2018.....	63
Tabela 39. Występowanie dysfunkcji i patologii w rodzinach uczniów z gminy	64
Tabela 40. Osoby w wieku poprodukcyjnym w strukturze ludności gminy w latach 2016-2018	67
Tabela 41. Rodziny w gminie korzystające z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności w latach 2016-2018	69
Tabela 42. Orzeczenia o niepełnosprawności wydane mieszkańcom gminy w latach 2016-2018	70
Tabela 43. Udział kobiet w liczbie ludności gminy w latach 2016-2018.....	72
Tabela 44. Udział kobiet w liczbie osób bezrobotnych w gminie w latach 2016-2018	73
Tabela 45. Ramy finansowe Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Olsztyn na lata 2019-2025	98

WYKRESY

Wykres 1. Czy oferta opieki nad dziećmi do lat 3 w gminie zaspokaja potrzeby mieszkańców?	19
Wykres 2. Czy oferta opieki przedszkolnej w gminie zaspokaja potrzeby mieszkańców?	20
Wykres 3. Jak Pani/Pan ocenia ofertę edukacyjną szkół w gminie?	20
Wykres 4. Jaka jest według Pani/Pana atrakcyjność i jakość oferty kulturalnej w gminie?	24
Wykres 5. Jak Pani/Pan ocenia ofertę gminy w zakresie ochrony zdrowia mieszkańców?	26
Wykres 6. Jaka jest wg Pani/Pana oferta gminy w zakresie sportu i rekreacji?.....	31
Wykres 7. Czy czuje się Pani/Pan bezpiecznie w miejscu zamieszkania?	34
Wykres 8. Jakie problemy, niekorzystne zjawiska najbardziej uwidaczniają się w gminie? ...	48
Wykres 9. Jakie osoby, rodziny, grupy mieszkańców gminy są najbardziej Pani/Pana zdaniem zagrożone marginalizacją i wykluczeniem społecznym?.....	49
Wykres 10. W jakich Pani/Pana zdaniem obszarach działania podejmowane na terenie gminy bądź oferowane wsparcie są najbardziej niezadowolające?	50
Wykres 11. Jak Pani/Pan ocenia realizowane w gminie działania w zakresie przeciwdziałania ubóstwu?	51
Wykres 12. Jak Pani/Pan ocenia komunikację między władzami samorządowymi a mieszkańcami?	52
Wykres 13. Jak Pani/Pan ocenia realizowane w gminie działania w zakresie przeciwdziałania bezrobociu?	54
Wykres 14. Czy zna Pani/Pan przypadki przemocy w rodzinie na terenie gminy lub o nich słyszała/słyszał?	61
Wykres 15. Czy Pani/Pan zdaniem istnieje ryzyko nasilenia się zjawiska przemocy w rodzinie na terenie gminy?	61
Wykres 16. Jak Pani/Pan ocenia działania podejmowane w gminie w zakresie organizacji i zagospodarowania czasu wolnego dzieci i młodzieży?	66
Wykres 17. Czy Pani/Pana zdaniem w działaniach realizowanych na terenie gminy uwzględnia się potrzeby osób starszych?	68
Wykres 18. Czy Pani/Pana zdaniem w działaniach realizowanych na terenie gminy uwzględnia się potrzeby osób niepełnosprawnych?.....	71
Wykres 19. Kto jest wg Pani/Pana bardziej zagrożony dyskryminacją ze względu na płeć?	74
Wykres 20. Czy uważa Pan/Pani, że powinno się podejmować w gminie działania na rzecz równości szans kobiet i mężczyzn lub w celu przeciwdziałania dyskryminacji ze względu na płeć?.....	75
Wykres 21. W jakich obszarach powinno się podejmować w gminie działania na rzecz równości szans kobiet i mężczyzn w celu przeciwdziałania dyskryminacji ze względu na płeć?.....	76
Wykres 22. Szacunkowa wielkość wydatków (w zł) w poszczególnych latach realizacji strategii.....	99

Uzasadnienie

Obowiązek opracowania gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych wynika z art. 17 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2018 r., poz. 1508 z późn. zm.).

Poprzednia Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Olsztyn na lata 2014-2018 obowiązywała do 31.12.2018 r.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Olsztyn na lata 2019-2025 jest wieloletnim dokumentem programowym, który ma istotne znaczenie dla zapewnienia bezpieczeństwa społecznego mieszkańców Gminy Olsztyn, w szczególności zaś grup zagrożonych wykluczeniem społecznym.

Strategia pozwoli na racjonalizację lokalnej polityki społecznej.

Dokument określa misję oraz wyznacza cele strategiczne i działania, których wdrożenie powinno w znaczny sposób przyczynić się do rozwiązania wielu problemów społecznych i zminimalizować ich skutki. Strategia wskazuje na kluczowe trudności społeczne, z jakimi borykają się mieszkańcy Gminy Olsztyn oraz ich potrzeby. Jest dokumentem, który wyznacza kierunki działań na rzecz niwelowania zjawisk społecznie niepożądanych. Strategia stanowi zatem podstawę do realizacji stosunkowo trwałych wzorów interwencji społecznych, które mają przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców, w szczególności tych, którzy są zagrożeni marginalizacją i wykluczeniem społecznym, i doprowadzić do integracji społecznej. Strategia stanowi materiał wyjściowy do opracowania szczegółowych programów i projektów pomocy społecznej. Skuteczność wyznaczonych w niej działań pomocowych będzie zależała zarówno od posiadanych i pozyskanych przez gminę środków finansowych, jak i szerokiej, aktywnej i skoordynowanej współpracy przedstawicieli administracji samorządowej i partnerów społecznych, w tym organizacji pozarządowych.

Strategia rozwiązywania problemów społecznych zorientowana jest na rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi zajmującymi się pomocą społeczną w gminie oraz instytucjami działającymi w szerszym obszarze polityki społecznej jak: edukacja, ochrona zdrowia, bezpieczeństwo publiczne, pomoc osobom starszym, niepełnosprawnym, zapobieganie wykluczeniu społecznemu.

Tym samym przyjęcie Strategii, jej wdrożenie oraz monitoring i nadzór nad realizacją Strategii, a następnie ewaluacja pozwolą na rozwiązanie, czy chociaż częściowe ograniczenie uciążliwości problemów społecznych, które są obecne w życiu mieszkańców Gminy Olsztyn.

Sporządziła: Irena Pluta